

การพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุน
เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

โดย

นายกิตติ สุทธิสัมพันธ์
รองอธิบดีกรมศุลกากร
กระทรวงการคลัง

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐-๒๕๖๑

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย” ลักษณะวิชาการเศรษฐกิจ ของ นายกิตติ สุทธิสัมพันธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช 2560-2561

พลโท

(ปริพัฒน์ ผลาสินธุ์)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายกิตติ สุทธิสัมพันธ์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60

จากสภาพการค้าชายแดนในปัจจุบันมีมูลค่าการค้ารวมเพิ่มขึ้น อัตราการเติบโต GDP ของประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษตามคำสั่งคสช. ที่ 72/2557 เพื่อจูงใจนักลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศเข้ามาลงทุน อันจะเป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ซึ่งจากปัจจัยสนับสนุนทั้งหลาย น่าจะส่งผลให้อัตราการเติบโตของมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มสูงขึ้นในทุกๆ ปี แต่ผู้ศึกษาพบว่ามูลค่าการค้าชายแดนของไทย-เมียนมา มีมูลค่าการค้ารวมลดลง จากประเด็นปัญหาดังกล่าวเห็นควรศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการค้าชายแดนรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสภาพปัญหาและอุปสรรค เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาวิเคราะห์มาตรการในการส่งเสริมการค้าชายแดน เสนอแนะนโยบายและแนวทางในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากบทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Intermant) จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกและเจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดยนำแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตมาวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ (Diamond Model) และมาตรฐานการบริหารจัดการชายแดนขององค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization : WCO) มากำหนดแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหา ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าเจ้าหน้าที่ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการขาดความรู้ในการทำงาน ทำงานไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ด้านกฎหมายและระเบียบของเมียนมายังไม่มีความเป็นสากล กฎหมายของไทยยังไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และไม่เอื้อต่อผู้ประกอบการรายย่อย มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องเกิดการดำเนินงานซ้ำซ้อนกัน เอกสารที่ใช้ประกอบมีจำนวนมาก สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ระบบสาธารณูปโภคยังขาดความพร้อม แนวทางการแก้ไขควรเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยการปฏิบัติงานและจัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่รวมถึงอัตรากำลังสำรองให้เพียงพอเพื่อรองรับการเติบโตของการค้าชายแดนในอนาคต สำหรับด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้เอื้อต่อบริบทของพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการค้าชายแดน มีการมอบอำนาจให้จังหวัดในการอนุมัติ อนุญาต ปรับปรุงพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้เพียงพอ ด้านการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน ควรมีการนำแนวคิดมาตรฐานการบริหารจัดการชายแดนขององค์การศุลกากรโลกมาบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน โดยการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลการค้าชายแดน รวมถึงข้อมูลต่างๆ โดยนำระบบ NSW เข้ามาใช้ในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้ภาครัฐควรมีบทบาทเป็นตัวแทนของประเทศคือ การเจรจาผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะถนน เส้นทางคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ของประเทศเมียนมา และประเทศคู่ค้าอื่นๆ เพื่อแลกกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการลดต้นทุนของผู้ประกอบการกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

ABSTRACT

Title Cross-Border Trade Development to Support Thailand Special Economic Zone (SEZ)

Field Economics

Name Mr. Kitti Suttisumpun **Course** NDC **Class** 60

At present, the value of cross-border trade is increasing as well as the growth of neighbor countries' GDP. According to the Order of National Council for Peace and Order (NCPO) No.72/2557 (2014), the Thai government is promoting the area with potential of Special Economic Zone (SEZ) and persuading the domestic and international investors for long-term benefits. The support factors, hence, should results the increasing of the cross-border trade every year. However, the author finds that the total number of Thailand-Myanmar cross-border trade is, in fact, shrinking.

The aim of this qualitative research is to find the method of improving and developing the cross-border trade and then propose the policy to develop SEZ. The author studies relevant research papers and interview the key informants from both import-export related officers and non-related ones. In addition, the management of production factors is used to analyze the constraints and difficulties, as well as Diamond Model theory and WCO standards on border management.

The study reveals the constraints and difficulties; the lack of personnel and capacity along with the non-standardization. Moreover, the laws of Myanmar do not meet international standards while the laws of Thailand are not aligned with the context of the area. The process involves too many agencies and creates the overlapping of work. Too many documents required and the deficiency of public utilities also cause entrepreneurs unease. Subsequently, the personnel should be efficiently equipped with technology and allocated adequately for present and future. The laws should be reviewed and improved. Provincial authority should be able to approve sufficient public utilities requisition. Work redundancy problem can be lessened by integrating WCO concept on coordinated border management and connecting the trade information via National Single Window. Furthermore, the government should build the good relationship with neighbor countries such as funding the development of infrastructure, especially the roads and logistics systems of Myanmar and other trade partners in exchange with the privileges for Thai entrepreneurs which can boost the economy growth to support Thailand SEZ.

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย” เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (NDC) รุ่นที่ 60 ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาสภาพการค้าชายแดน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการในการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากบทความ งานวิจัยต่างๆ เอกสาร รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของไทย ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค เสนอแนะแนวทางและนโยบายเพื่อนำมาพัฒนาการค้าชายแดนในการเตรียมความพร้อมรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคตต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาการค้าชายแดน เพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยต่อไป

(นายกิตติ สุทธิสัมพันธ์)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60
ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านคณะอาจารย์ที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาส่วนบุคคลครั้งนี้ที่อุทิศเวลาให้คำแนะนำแก้ไขทำให้รายงานการศึกษานี้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาอย่างสมบูรณ์ ให้คำแนะนำแก้ไข ให้แนวความคิด ทฤษฎีในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนหลักการบริหารต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับการศึกษา เรื่อง “การพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย” ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ด้านบุคลากรแม่สอด ด้านตรวจพืช ด้านกักกันสัตว์ ด้านตรวจสัตว์น้ำ อุตุสภกรมจังหวัด ทหาร ตำรวจ ทางหลวง ตลอดจนผู้ประกอบการนำเข้าส่งออก ผู้ประกอบการขนส่ง ผู้จัดการคลังสินค้า เจ้าของกิจการ ที่เสียสละเวลาให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย พร้อมความคิดเห็นในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาการค้าชายแดนจังหวัดตาก เพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้รายงานฉบับนี้เป็นผลงานทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อจังหวัดตาก และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเป็นภาพสะท้อนของภาคเอกชนที่แสดงความต้องการต่อบริการของรัฐที่ดี

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณอธิบดีกรมศุลกากร ผู้บริหารวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่ให้โอกาสให้ผู้วิจัยเข้ารับการอบรมหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 นี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการค้าชายแดนของจังหวัดตาก เพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

(นายกิตติ สุทธิสัมพันธ์)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60
ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ภาวะการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน	6
แนวคิดและนโยบายของภาครัฐในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ	14
บทเรียนของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศต่อ	
การดำเนินงานในประเทศไทย	20
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต 4M	23
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ	
(Diamond Model)	23
มาตรฐานการบริหารจัดการชายแดนขององค์การศุลกากรโลก	
(World Customs Organization : WCO)	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน มาตรการส่งเสริมการค้า	
การลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี	26
กรอบแนวคิดของการวิจัย	38
สรุป	39
บทที่ 3 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและมาตรการพัฒนาการค้าชายแดน	41
วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคการค้าชายแดน	41
วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคโดยการใช้แนวคิด	
การบริหารปัจจัยการผลิต 4M	47
วิเคราะห์กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้าชายแดน	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 แนวทางการปรับปรุงพัฒนาเพื่อสนับสนุนการค้าชายแดน	61
มาตรการและแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดน	61
มาตรการในการส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุน ที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่	64
การกำหนดนโยบายและการพัฒนาการค้าชายแดน และการลงทุนในอนาคต	65
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	68
สรุป	69
ข้อเสนอแนะ	71
บรรณานุกรม	75
ประวัติย่อผู้วิจัย	77

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1	9
2-2	10
2-3	11
2-4	13
2-5	13
2-6	14
2-7	16
3-1	55

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
2-1 โครงการสำคัญในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนระยะที่ 1 จังหวัดตาก	18
2-2 พื้นที่จังหวัดตากที่นำมาจัดสรรเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษชายแดน	19
3-1 กรอบแนวคิด Diamond Model ของ Prof. Michael E. Porter	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญที่เป็นเครื่องจักรในการขับเคลื่อนคือการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงการค้าชายแดนกับประเทศคู่ค้าที่มีเขตแดนติดกับประเทศไทย เช่น มาเลเซีย สปป.ลาว ประเทศกัมพูชา ประเทศเมียนมา การค้าชายแดนในอดีตเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าเล็กๆน้อยๆ ระหว่างชาวบ้านในพื้นที่ที่มีเขตแดนติดกันเป็นสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ของป่า พืชผลทางการเกษตรที่ปลูกในพื้นที่ และต่อมาได้พัฒนาเป็นการค้าระหว่างประเทศไปยังประเทศคู่ค้าทั่วโลก ขยายประเภทสินค้าจากสินค้าเกษตรที่ปลูกในพื้นที่ของป่าเป็นสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ รูปแบบการค้าเปลี่ยนแปลงจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างชาวบ้านเป็นรูปแบบของธุรกิจการค้าระหว่างประเทศเข้าสู่ระบบการค้าตามมาตรฐานสากล การค้าชายแดนได้ดำเนินมาโดยตลอดและอย่างต่อเนื่อง จากวิธีแลกเปลี่ยนผลผลิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีพต่อกันซึ่งมีปริมาณเพียงเล็กน้อย ต่อเมื่อมีผลผลิตมากขึ้นและเกินความต้องการในการดำรงชีพของตนเองก็เริ่มพัฒนาสู่การแลกเปลี่ยนผลผลิต (สินค้า) เพื่อหวังผลกำไร แต่ก็ยังคงจำกัดอยู่ในเฉพาะพื้นที่บริเวณตามแนวชายแดนที่เคยเป็นชุมชนดั้งเดิม ด้วยการขนส่งข้ามแดนผ่านเส้นทางที่เคยใช้อยู่แต่เดิมเมื่อครั้งยังไม่ได้แบ่งเขตแดน หรืออาณาเขต ที่เรียกกันว่า “ช่องทางการค้าตามธรรมชาติ” หรือที่เรียกกันว่า “จุดผ่อนปรนทางการค้า” จนกระทั่งเส้นทางการคมนาคมขนส่งสะดวกมากขึ้น จึงขยายพื้นที่กว้างออกไป แต่ก็ยังคงครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ตามบริเวณแนวชายแดนของประเทศคู่ค้าที่มีเขตแดนติดกันเท่านั้น การค้าเช่นนี้จึงเรียกว่า “การค้าชายแดน” การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการขยายตัวทางการค้าระหว่างกันในกลุ่มภูมิภาค เนื่องจากอุปสรรคทั้งด้านภาษีและที่มิใช่ภาษีที่ลดลง รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายความเชื่อมโยงกัน (Connectivity) ในภูมิภาคทั้งทางกายภาพ กฎระเบียบ และระหว่างประชาชน ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา มูลค่าการค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 4 ประเทศ มีอัตราการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่ประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้มีการปรับเปลี่ยนมาดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและการค้าเสรีมากขึ้น รวมไปถึงพัฒนาการของกรอบความร่วมมือและความตกลงทางการค้าในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มอนุภูมิภาค ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยส่งเสริมให้มูลค่าการค้าระหว่างกันเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ประเทศไทยมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบในการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ ได้แก่ เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย รวมแนวชายแดนระยะทางประมาณ 5,502 กิโลเมตร มีช่องทางการค้าชายแดนระหว่างกันกว่า 70 จุด รวมทั้ง มีการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ อาทิ GMS ACMECS และ BIMST-EC เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้การค้าชายแดนมีบทบาทสำคัญที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาภูมิภาค และเป็น

การสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน

สถานการณ์มูลค่ารวมการค้าชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านราว 80% ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอยู่ในรูปการค้าชายแดน (Border trade) โดยพบว่าในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา การค้าชายแดนของมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยมากถึงเกือบ 20% (YOY) ทั้งนี้ แม้ว่าการค้าชายแดนจะมีสัดส่วนเพียงแค่ราว 3-5% ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดของไทย แต่หากพิจารณาเฉพาะมูลค่าการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับไทยทั้ง 4 ประเทศคือ กัมพูชา ลาว พม่า (CLM) และมาเลเซียแล้วพบว่ามากถึงราว 80% ของธุรกรรมทางการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดอยู่ในรูปของ Border trade

จากสภาพการค้าชายแดนหลายปีที่ผ่านมา ประกอบกับนโยบายของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายส่งเสริมให้พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในการนี้ คสช. ดำเนินการเตรียมความพร้อมโดยมีคำสั่งที่ 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ให้มีหน้าที่กำหนดพื้นที่ที่จะจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และกำหนดนโยบายด้านต่างๆ ทั้งสิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากร การค้าการลงทุน รวมถึง สิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมด้านศุลกากร ฯลฯ เพื่อเร่งจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นการจูงใจนักลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศอันจะยังประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ตามมติคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนดให้ 5 พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการค้าชายแดนโดยระยะที่ 1 ประกอบด้วยพื้นที่และด่านศุลกากร ดังนี้ คือ

1. พื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นประตูเชื่อมสู่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมามีด่านศุลกากรแม่สอด ติดกับจังหวัดเมียวดี
2. พื้นที่จังหวัดมุกดาหาร เป็นประตูเชื่อมต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีด่านศุลกากรมุกดาหาร ติดกับแขวงสะหวันเขต
3. พื้นที่อำเภอรัษฎาประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นประตูเชื่อมต่อกับประเทศกัมพูชา มีด่านศุลกากรรัษฎาประเทศ ติดกับจังหวัดปอยเปต
4. พื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นประตูเชื่อมต่อประเทศมาเลเซีย มีด่านศุลกากรสะเดา และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ ติดกับรัฐเคดาร์และรัฐปะลิส
5. พื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นประตูเชื่อมต่อประเทศกัมพูชา มีด่านศุลกากรคลองใหญ่ ติดกับจังหวัดเกาะกง

การจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมาย การพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงาน และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามายังพื้นที่ตอนในปัญหาการลักลอบ นำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความแออัดบริเวณด่านชายแดน ซึ่งทั้ง 5 พื้นที่เป้าหมายนี้ถือได้ว่าเป็นประตูการค้าหลักที่มีมูลค่าการค้าชายแดนและผ่านแดนสูงสุดของไทย และเป็นเมืองหน้าด่านรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(เออีซี) และยังเป็นพื้นที่การพัฒนาสำคัญในแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) เชื่อมโยงเวียดนาม-ลาว-ไทย-พม่า

จากสถิติในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2560 การค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย เมียนมา สปป.ลาว และกัมพูชา) มีมูลค่าการค้ารวม 987,982.65 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.98 (YoY) โดยการส่งออกมีมูลค่า 596,212.97 ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีมูลค่า 549,875.86 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.43 (YoY) และการนำเข้ามีมูลค่า 391,769.68 ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีมูลค่า 373,622.92 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.86 (YoY) ไทยได้ดุลการค้ารวมทั้งสิ้น 204,443.29 ล้านบาท โดยมูลค่าการนำเข้าจากมาเลเซียมากเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 232,839.28 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.43 ของการนำเข้าด้านชายแดนรวม รองลงมาได้แก่ เมียนมา มูลค่า 68,667.49 ล้านบาท สปป.ลาว มูลค่า 68,580.24 ล้านบาท และกัมพูชา มูลค่า 21,682.67 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.53, 17.51 และ 5.53 ตามลำดับ

การส่งออกสินค้าด้านชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ มีมูลค่า 596,212.97 ล้านบาท เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีมูลค่า 549,875.86 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.43 (YoY) โดยมาเลเซียเป็นตลาดส่งออกใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของไทยมีมูลค่า 288,469.30 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 48.38 ของการส่งออกชายแดนรวม รองลงมาได้แก่ สปป.ลาว มูลค่า 116,591.58 ล้านบาท เมียนมา มูลค่า 99,004.44 ล้านบาท และกัมพูชา มูลค่า 92,147.65 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.56, 16.61 และ 15.46 ตามลำดับ

ดุลการค้า ไทยได้ดุลการค้าชายแดนรวมทั้งสิ้น 204,443.29 ล้านบาท โดยไทยได้ดุลการค้ากับกัมพูชามูลค่า 70,464.98 ล้านบาท มาเลเซียมูลค่า 55,630.02 ล้านบาท สปป.ลาวมูลค่า 48,011.34 ล้านบาท และเมียนมา มูลค่า 30,336.95 ล้านบาท

จากสภาพการค้าในปัจจุบันมีมูลค่าการค้าชายแดนมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตามคำสั่งคสช. ที่ 72/2557 เพื่อเป็นการจูงใจนักลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศเข้ามาลงทุน อันจะเป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต จึงได้มีมติกำหนดให้ พื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในระยะแรก จากปัจจัยสนับสนุนในศักยภาพของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศไทย อยู่บนเส้นทางสำคัญ 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางเชื่อมเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก หรือระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) และเส้นทางหลวงสายเอเชียสาย 1 (Asian Highway : AH1) ซึ่งการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบ รัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณจำนวนหลายพันล้านบาท พัฒนาทั้งโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ระบบไฟฟ้า น้ำประปา อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ด้วยศักยภาพของแม่สอดเป็นพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา อีกทั้งตลาดเมียนมามีศักยภาพสูงขึ้น ภูมิภาคสามารถเชื่อมโยงกับประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่ ได้แก่ จีน อินเดีย และบังกลาเทศ เท่ากับว่าการเชื่อมโยงกับเมียนมาจึงเป็นประตูสำคัญในการระบายสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอินเดียที่เป็นตลาดขนาดใหญ่ ประชากรราว 1,324 ล้านคน แต่กลับพบว่ามูลค่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมามีมูลค่าการค้ารวมลดลง ทั้งๆ ที่มีปัจจัยสนับสนุนในการเติบโตของการค้าชายแดน รวมถึงอัตราการเติบโต GDP ของ

ประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเติบโตของสภาพเศรษฐกิจการค้าชายแดน แต่พบว่า มูลค่าการค้ารวมชายแดนของไทย-เมียนมา มีมูลค่าลดลง ทั้งๆ ที่ปัจจัยการเติบโตการค้าชายแดนน่าจะส่งผลต่อการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนให้เพิ่มขึ้น ซึ่งจากประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงเห็นควรที่จะศึกษา ถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนา การค้าชายแดน เพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการค้าชายแดน สิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาอุปสรรคของการค้าชายแดนไทย-เมียนมา ผ่านช่องทางการค้าของจังหวัดตาก
2. วิเคราะห์มาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-เมียนมา ด้านจังหวัดตาก ไห้สะดวก รวดเร็ว เพื่อรักษาตลาดการค้าชายแดนที่สำคัญ ให้มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องยั่งยืน
3. เพื่อเสนอแนะนโยบายและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนของประเทศไทย ให้เหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ ในการเตรียมความพร้อมรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาสภาพการค้าชายแดนผ่านช่องทางการค้าของจังหวัดตาก เส้นทางขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดนแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการค้าชายแดนและการลงทุนในอนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล โดยศึกษาข้อมูลการค้าชายแดนปี พ.ศ. 2556-2560
2. ขอบเขตด้านประชากร ประกอบด้วย
 - 2.1 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานปกครอง ดานศุลกากรแม่สอด ตรวจคนเข้าเมือง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตนำเข้าส่งออก เป็นต้น
 - 2.2 หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเข้าส่งออก ผู้ประกอบการโรงพักสินค้า ผู้รับจ้างขนส่ง ตัวแทนออกของ ประธานหอการค้าจังหวัด ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร บทความ งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องและข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Intermant) ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนในพื้นที่อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Intermant) ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิของสวนราชการ ภาครัฐและเอกชนของไทยหน่วยงานละ 1 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การปกครองของอำเภอแม่สอด ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบด้านพิธีการศุลกากรของด่านศุลกากรแม่สอด ตรวจคนเข้าเมือง หน่วยงานที่

เกี่ยวข้องกับการอนุญาตนำเข้าส่งออก ประธานหอการค้า ประธานสภาอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการขนส่ง ผู้ประกอบการนำเข้าส่งออก ตัวแทนออกของ เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบสภาพการค้าชายแดน เส้นทางการขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าชายแดน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการค้าชายแดน ผ่านช่องทางการค้าของจังหวัดตาก
2. ทราบมาตรการในการพัฒนา ปรับปรุงการค้าชายแดน และการลงทุนที่เหมาะสมในอนาคต ให้สอดคล้องศักยภาพของพื้นที่ และความต้องการของผู้ประกอบการ นักลงทุน เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าการลงทุนอย่างต่อเนื่องยั่งยืน พร้อมทั้งเสนอนโยบายและแนวทางพัฒนาการค้าชายแดน และการลงทุนที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของพื้นที่ เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากในอนาคต

คำจำกัดความ

การค้าชายแดน หมายถึง การนำสินค้าเข้าและส่งออกกระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ๔ ประเทศ ที่มีพรมแดนทางบกติดกับประเทศไทย คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา และประเทศมาเลเซีย ผ่านช่องทางการค้าต่างๆ ของจังหวัดตาก

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

หมายถึง เจ้าหน้าที่ศุลกากรและเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐอื่นๆ ที่ออกกฎระเบียบในการขออนุญาตนำเข้า และส่งออกตามกฎหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่กักกันพืช เจ้าหน้าที่ประมง ฯลฯ

เจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่ไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกสินค้า เช่น ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้ประกอบการ ฯลฯ

เขตเศรษฐกิจพิเศษหรือเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

หมายถึง เขตพื้นที่ที่กำหนดโดยคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ตามคำสั่งที่ 72/2557 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่ได้รับสิทธิพิเศษในด้านต่างๆ ตามที่กำหนด ได้แก่ สิทธิพิเศษเรื่องภาษีอากร การลงทุนแรงงาน ดานโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศุลกากร

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทบทวนวรรณกรรมซึ่งประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกด้านการค้าชายแดนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ภาวะการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
2. แนวคิดและนโยบายของภาครัฐในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ
3. บทเรียนของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศต่อการดำเนินงานในประเทศไทย
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ (Diamond Model)
6. มาตรฐานการบริหารจัดการชายแดนขององค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization : WCO)
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน มาตรการส่งเสริมการค้าการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี
8. กรอบแนวคิดของการวิจัย
9. สรุป

ภาวะการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

1. ภาวะการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย

ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2560 (ม.ค.-พ.ย) มีมูลค่าการค้ารวม 521,308.58 ล้านบาท เปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีมูลค่า 456,996.47 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.07 (YoY) แบ่งเป็นการนำเข้ามูลค่า 232,839.28 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.57 (YoY) การส่งออกมูลค่า 288,469.30 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.11 (YoY) และ ไทยได้ดุลการค้า 55,630.02 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยางไม้แปรรูป เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบและส่วนประกอบ สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็กสำหรับคอมพิวเตอร์ เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรมและส่วนประกอบ สื่อบันทึกข้อมูล ภาพ เสียง ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์

การค้าชายแดนไทยกับมาเลเซีย เดือนพฤศจิกายน 2560 มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากเดือนก่อนร้อยละ 1.40 ถึงแม้ยางพาราในเดือนนี้ราคา FOB (Bangkok) เฉลี่ย กก.ละ 52.31 บาท หดตัวลดลงจากเดือนที่ผ่านมาร้อยละ 5.95 ที่มีราคาเฉลี่ย กก.ละ 55.62 บาท และเมื่อเทียบกับเดือนพฤศจิกายน 2559 ราคา FOB (Bangkok) เฉลี่ย กก.ละ 66.23 บาท ลดลงร้อยละ 21.02

2. ภาวะการค้าชายแดนไทย – สปป.ลาว

ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2560 (ม.ค.-พ.ย) มีมูลค่าการค้ารวม 185,171.82 ล้านบาท เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีมูลค่า 183,380.55 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.98 (YoY) โดยเป็นการส่งออกมูลค่า 116,591.58 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 5.49 (YoY) และการนำเข้ามูลค่า 68,580.24 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.27 (YoY) ไทยได้ดุลการค้า 48,011.34 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันดีเซล รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ สินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ น้ำมันสำเร็จรูปอื่น ๆ ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เชื้อเพลิงอื่น ๆ (พลังงานไฟฟ้า) ทองแดงและผลิตภัณฑ์เครื่องรับ-ส่งสัญญาณและอุปกรณ์ติดตั้งฯ ผักและ ของปรุงแต่งจากผัก เครื่องรับวิทยุโทรศัพท์ โทรเลข โทรศัพท์ สินค้าหลักที่ไทยนำเข้าจาก สปป.ลาว สูงสุด ได้แก่ เชื้อเพลิงอื่น ๆ (พลังงานไฟฟ้า) มีสัดส่วนร้อยละ 51.92 ของการนำเข้าทั้งหมด มีมูลค่าการนำเข้า 35,609.65 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.97 (YoY)

3. ภาวะการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา

ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2560 (ม.ค.-พ.ย) มีมูลค่าการค้ารวม 113,830.32 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.02 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีมูลค่า 111,578.21 ล้านบาท แบ่งเป็นการส่งออกมูลค่า 92,147.65 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 1.12 (YoY) และการนำเข้ามูลค่า 21,682.67 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.94 (YoY) ไทยได้ดุลการค้า 70,464.98 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบและส่วนประกอบ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบอื่น ๆ ผ้าผืนและด้าย สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก ลวดและสายเคเบิล ที่หุ้มฉนวน อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ทองแดงและผลิตภัณฑ์ โดยสินค้าสำคัญที่มีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้น ได้แก่ อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และทองแดง

4. ภาวะการค้าชายแดนไทย – เมียนมา

ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2560 (ม.ค.-พ.ย) มีมูลค่าการค้ารวม 167,671.93 ล้านบาท เปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาที่มีมูลค่า 171,543.55 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 2.26 (YoY) โดยเป็นการส่งออกมูลค่า 99,004.44 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.01 (YoY) และการนำเข้ามูลค่า 68,667.49 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 5.35 (YoY) ไทยได้ดุลการค้า 30,336.95 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ น้ำมันดีเซล ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า ผ้าผืนและด้าย น้ำตาลทราย น้ำมันสำเร็จรูปอื่น ๆ สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ สัตว์น้ำ โค กระบือ สุกร แพะ แกะ พืชน้ำมันและผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากสัตว์ จากภาวะการค้าชายแดนประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านผู้ศึกษามีความเห็นที่เห็นว่า ประเทศเมียนมาเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการค้ากับไทยสูงมาก โดยความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเมียนมาเป็นไปในลักษณะที่เกื้อกูลต่อกัน เป็นประเทศคู่ค้าทั้งในด้านการส่งออกและการนำเข้า รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อต่อการผลิต (Endowment Factors) เป็นดินแดนที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น ก๊าซธรรมชาติ หรือสินค้าเกษตร อาทิ ข้าว สัตว์น้ำ และอัญมณี โดยประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน ปัจจัยต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นกลไกช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเมียนมาโดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) คาดการณ์อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของเมียนมา

ระหว่างปี 2558-2563 ว่ามีแนวโน้มเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 8.0 โดยในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจเมียนมา มีการขยายตัวกว่าร้อยละ 8 ซึ่งนับว่าเป็นการเติบโตที่ค่อนข้างสูง แต่ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย หรือ ADB ยังมีการคาดการณ์ว่า GDP ของเมียนมาจะขยายตัวได้ในระดับร้อยละ 8.4 ในปีนี้ และ ร้อยละ 8.3 ในปี 2560 ซึ่งถือว่าเป็นอัตราการเติบโตสูงสุดในกลุ่มประเทศอาเซียน รวมถึงการเปิด ประเทศเมียนมาในครั้งนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศปรับตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะ การผ่อนคลายมาตรการและความกดดันต่างๆ จากสหรัฐฯ นอกจากนี้ เมียนมาตั้งอยู่ในจุดที่มีพรมแดน ใกล้กับ อินเดีย จีน และ กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบกับมีเส้นทางออกสู่ทะเล อ่าวเบงกอล และทะเลอันดามัน จึงทำให้เม็ดเงินลงทุนจากต่างชาติไหลเข้ามาลงทุนในเมียนมาอย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มที่มาตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อใช้ประโยชน์จากค่าแรงราคาถูก และ สิทธิประโยชน์ทางภาษีในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเมียนมาได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ 19 แห่ง ตามแนวพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะที่ติดกับไทยและจีน โดยได้เปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเมียวดี เป็นแห่งแรกซึ่งใช้พื้นที่เบื้องต้นประมาณ 180-200 เอเคอร์ จากเหตุผลดังกล่าว จึงเลือกที่จะศึกษาการค้า ชายแดนไทย-เมียนมา อันจะเป็นการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในด้านการค้าและการเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

5. ความสัมพันธ์ไทย-เมียนมา

5.1 สภาพภูมิศาสตร์

เมียนมามีอาณาเขตติดประเทศไทยมากที่สุดด้วยระยะทางถึง 2,401 กิโลเมตร เป็นประเทศที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีผู้อยู่ในวัยแรงงานจำนวนมากและราคาถูกต่ำ ที่สุดในประเทศเพื่อนบ้าน CLMV และเป็นแรงงานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากที่สุดถึงกว่า 1 ล้านคน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (94.6%) มีวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิตคล้ายคลึงกับคนไทย สถาบันอุดมศึกษาของไทยเป็นที่นิยมของชาวเมียนมาในการส่งลูกหลานมาเรียน (ปี 2555 มีนักศึกษา เมียนมา 805 คน คิดเป็นสัดส่วน 7.8% สูงสุดในอาเซียน) และด้วยศักยภาพด้านการแพทย์ และราคา ที่ไม่สูงนัก ทำให้มีผู้ป่วยชาวเมียนมาเข้ามารักษาในโรงพยาบาลชั้นนำของไทยจำนวนมากนับเป็นลำดับ ต้น ๆ ของผู้ป่วยชาวต่างชาติ โอกาสทางการค้าและการลงทุนในเมียนมามีการปฏิรูปเศรษฐกิจมีการ เปิดรับนักลงทุนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะแผนดึงดูดความสนใจจากนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งหากพ.ร.บ. การลงทุนฉบับใหม่ที่เน้นเพิ่มสิทธิประโยชน์จากภาษีมีผลบังคับใช้ (อาทิ การงดเว้นเก็บภาษีเป็นเวลา 8 ปีสำหรับธุรกิจต่างชาติ) คาดว่าจะกระตุ้นให้แนวโน้มการลงทุนจากต่างชาติอย่างมีนัยสำคัญมากขึ้น นอกจากนี้ แผนการเปิดด่านถาวรไทย-เมียนมาเพิ่มขึ้นก็น่าจะยิ่งเพิ่มช่องทางกระจายสินค้าสู่ตลาด เมียนมาเพิ่มมากขึ้นการค้า และในปัจจุบันเมียนมาได้พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและเครือข่ายคมนาคมภายในและเชื่อมต่อภายนอกประเทศไม่ว่าจะเป็นรถไฟความเร็วสูง ถนนต่างๆ และท่าเรือ เพื่อรองรับความต้องการและการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่มากขึ้นในอนาคตอันใกล้

5.2 ช่องทางการติดต่อ

5.2.1 มีจุดผ่านแดนถาวร 6 จุด ได้แก่

5.2.2 บริเวณข้ามแม่น้ำสาย จังหวัดเชียงราย-เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน

5.2.3 บ้านริมเมย จังหวัดตาก-เมืองเมียวดี

- 5.2.4 ด้านตรวจคนเข้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง-เมืองเกาะสอง
- 5.2.5 ท่าเทียบเรือสะพานปลา ตำบลบางรีน จังหวัดระนอง-เมืองเกาะสอง
- 5.2.6 ปากน้ำระนอง-เมืองเกาะสอง
- 5.2.7 ท่าเทียบเรือบริษัทอันดามันคลับ จำกัด จังหวัดระนอง-เมืองเกาะสอง
- 5.3 จุดผ่านแดนชั่วคราว 2 จุด ได้แก่
- 5.3.1 ด้านเจดีย์สามองค์
- 5.3.2 ด้านบ้านน้ำพุร้อน จังหวัดกาญจนบุรี
- 5.4 จุดผ่อนปรน 14 จุด ได้แก่
- 5.4.1 จังหวัดเชียงราย มี 5 แห่ง ได้แก่ บ้านปางห้า บ้านสามลมจอย
ล้านเกาะทราย ท่าดินดำ และบ้านสบรวก
- 5.4.2 จังหวัดเชียงใหม่ มี 2 แห่ง ได้แก่ ช่องทางกัวมวอก และช่องทางหลักแต่ง
- 5.4.3 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มี 5 แห่ง ได้แก่ ช่องทางบ้านห้วยต้นนุ่น ช่องทาง
บ้านห้วยผึ้ง ช่องทางบ้านเสาหิน บ้านแม่สายแลบ และบ้านน้ำเพียงดิน
- 5.4.4 จังหวัดกาญจนบุรี มี 1 แห่ง ได้แก่ ด้านเจดีย์สามองค์
- 5.4.5 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี 1 แห่ง ได้แก่ บ้านไร่เครา
- 5.5 สถิติมูลค่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมา

ตารางที่ 2-1 มูลค่าการค้าชายไทย ไทย-เมียนมา (ปี 2558- 2560 (ม.ค. -พ.ย.))

เมียนมา (ล้านบาท)	2558	2559	2559	2560	△ % 59/58	△ % 60/59 (มค.-พย.)
			(มกราคม-พฤศจิกายน)			
มูลค่าสินค้า	217,964.64	187,964.53	171,543.55	167,671.93	-13.76	-2.26
ส่งออก	100,819.30	109,339.84	98,992.55	99,004.44	8.45	0.01
นำเข้า	117,145.34	78,624.69	72,551.00	68,667.49	-32.88	-5.35
ดุลการค้า	-16,326.04	30,715.15	26,441.55	30,336.95		

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

ตารางที่ 2-2 มูลค่าการค้าชายแดนไทย - เมียนมา (รายจังหวัด) (ปี 2558- 2560 (ม.ค. -พ.ย.))

จังหวัด	2558				2559				2560 (มกราคม-พฤศจิกายน)			
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า
ตาก	72,256.07	68,997.00	3,259.07	65,737.93	84,606.78	80,629.03	3,977.75	76,651.28	73,104.90	68,515.15	4,589.76	63,925.39
กาญจนบุรี	112,531.98	1,123.41	111,408.57	-110,285.16	70,269.40	694.46	69,574.94	-68,880.48	58,652.47	467.61	58,184.86	-57,717.25
ระนอง	18,531.83	16,934.72	1,597.11	15,337.61	19,526.38	15,398.06	4,128.32	11,269.74	23,871.19	18,886.97	4,984.22	13,902.75
เชียงราย	12,959.01	12,813.74	145.27	12,668.47	12,147.33	11,972.69	174.64	11,798.05	10,558.31	10,396.62	161.69	10,234.93
แม่ฮ่องสอน	1,562.92	855.86	707.06	148.80	1,217.55	540.91	676.64	-135.73	1,059.34	560.10	499.24	60.86
ประจวบคีรีขันธ์	122.83	94.57	28.26	66.31	197.09	104.69	92.40	12.29	425.70	177.99	247.72	-69.73
รวม	217,964.64	100,819.30	117,145.34	-16,326.04	187,964.53	109,339.84	78,624.69	30,715.15	167,671.93	99,004.44	68,667.49	30,336.95

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

จากตารางที่ 2-2 จะเห็นว่ามูลค่าการค้าชายแดนไทย- เมียนมา (รายจังหวัด) พบว่ามูลค่าการค้าชายแดนบริเวณจังหวัดตาก มีมูลค่าการค้ารวมเพิ่มขึ้นทุกปีตามลำดับ ซึ่งจังหวัดตากเป็นเมืองชายแดนไทย-เมียนมา ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา และถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของไทยในการเชื่อมโยงระหว่างไทย-เมียนมา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การทุน และโลจิสติกส์ เนื่องจากเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) ที่เชื่อมระหว่างเวียดนาม-ไทย-พม่า ซึ่งในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญ

6. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดตาก

จังหวัดตาก เป็นจังหวัดชายแดนสุดทางตะวันตกของประเทศไทย อาณาเขตด้านชายแดนติดกับประเทศเมียนมาโดยทางบกติดกับจังหวัดเมียวดี ของประเทศเมียนมามีแนวชายแดนธรรมชาติติดแม่น้ำเมย (ตองยี) เป็นเส้นแบ่งเขตแดน มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมา มีชายแดนยาวประมาณ 540 กิโลเมตร (แม่น้ำเมย 170 กม. เทือกเขาตะนาวศรี 370 กม.) สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นภูเขาสูง ปัจจุบันรัฐบาลโดย กรมทางหลวงกำลังก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย - เมียนมา แห่งที่ 2 เชื่อมระหว่างแม่สอด - เมียวดี คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี 2561 รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร 42,298 บาทต่อปี ผลิตภัณฑ์มวลรวม 15,100 ล้านบาท โดยรายได้ส่วนใหญ่ขึ้นกับสาขาเกษตร 2,880 ล้านบาท (19.00%) สาขาค้าส่งและค้าปลีก 2,768 ล้านบาท (18%) และสาขาบริการ 2,267 ล้านบาท (15%) จำนวนครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้นจำนวน 58,082 ครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวนาปี ถั่วเหลือง สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ โค กระบือ สุกร ไก่ และ เป็ด แร่ธาตุที่สำคัญ หินแกรนิต สังกะสี เฟลด์สปาร์ และหินปูน จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม 439 โรงงาน ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่สอดมากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอเมือง และบ้านตาก โดยอุตสาหกรรมที่สำคัญ คือ โลหะ สิ่งทอ เครื่องแต่งกาย ขนส่ง อาหาร และสินค้าเกษตร

ตารางที่ 2-3 มูลค่าการค้าชายแดนไทย - เมียนมา (รายด้านศุลกากร) (ปี 2558- 2560 (ม.ค. -พ.ย.))

ด้าน	2558				2559				2560 (มกราคม-พฤศจิกายน)			
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า
ด้านแม่สอด	69,060.59	68,997.00	63.59	68,933.41	80,696.12	80,629.03	67.09	80,561.94	68,592.67	68,515.15	77.52	68,437.63
จุดบริการช่องทาง อนุวัติ อ.แม่สอด	1,683.97	0.00	1,683.97	-1,683.97	2,429.43	0.00	2,429.43	-2,429.43	2,162.45	0.00	2,162.45	-2,162.45
ด้านพรมแดน แม่สอด (สะพานมิตรภาพ ไทย-เมียนมา)	807.86	0.00	807.86	-807.86	839.42	0.00	839.42	-839.42	1,500.44	0.00	1,500.44	-1,500.44
จุดบริการช่องทาง อนุวัติ นอกพื้นที่ อ.แม่สอด	703.65	0.00	703.65	-703.65	641.82	0.00	641.82	-641.82	848.43	0.00	848.43	-848.43
คลังสินค้าทัณฑ์บน ด้านแม่สอด	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.91	0.00	0.91	-0.91
ด้านสังขละบุรี	112,457.77	1,123.41	111,334.36	-110,210.95	70,052.57	694.46	69,358.11	-68,663.65	58,385.49	467.61	57,917.88	-57,450.27
จุดผ่านแดนบ้าน พุน้ำร้อน	74.21	0.00	74.21	-74.21	216.83	0.00	216.83	-216.83	266.98	0.00	266.98	-266.98
ด้านระนอง	18,531.27	16,934.72	1,596.55	15,338.17	19,519.46	15,398.06	4,121.40	11,276.66	23,871.19	18,886.97	4,984.22	13,902.75
คลังสินค้าทัณฑ์บน ด้านระนอง	0.56	0.00	0.56	-0.56	6.92	0.00	6.92	-6.92	0.00	0.00	0.00	0.00
ด้านแม่สาย	9,305.52	9,160.25	145.27	9,014.98	8,904.32	8,731.42	172.90	8,558.52	7,443.70	7,282.12	161.58	7,120.54
ด้านเชียงแสน	3,653.49	3,653.49	0.00	3,653.49	3,243.01	3,241.27	1.74	3,239.54	3,114.61	3,114.50	0.11	3,114.39
ด้านแม่สะเรียง	1,129.02	584.91	544.11	40.80	828.97	362.11	466.86	-104.75	704.12	279.38	424.74	-145.36
ด้านแม่ฮ่องสอน	433.90	270.96	162.94	108.02	388.58	178.80	209.78	-30.98	355.22	280.72	74.50	206.22
ด้านประจวบคีรีขันธ์	122.83	94.57	28.26	66.31	197.09	104.69	92.40	12.29	425.71	177.99	247.72	-69.73
รวม	217,964.64	100,819.30	117,145.34	-16,326.04	187,964.53	109,339.84	78,624.69	30,715.15	167,671.93	99,004.44	68,667.49	30,336.95

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

จากตารางที่ 2-3 จะเห็นว่ามูลค่าการค้าชายแดนไทย - เมียนมา (รายด้านศุลกากร) ปี 2558- 2560 (ม.ค.-พ.ย.) พบว่า ด้านศุลกากรแม่สอด (รวมถึงด้านพรมแดนแม่สอด ช่องทางอนุวัติ และคลังสินค้าทัณฑ์บน) มีมูลค่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมา สูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอแม่สอด นอกจากนั้นแล้ว อำเภอแม่สอดยังมีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างไทย-เมียนมา เช่น สนามบินแม่สอด และสะพานข้ามแม่น้ำเมยแห่งที่ 1 และแห่งที่ 2 ซึ่งคาดว่าจะเปิดให้บริการได้ใน ปี 2561 อีกทั้งในปัจจุบันรัฐบาลไทยยังได้ให้การสนับสนุนการปรับปรุงเส้นทางระหว่างเมืองเ็นดู-ท่าตอน ซึ่งจะช่วยให้การขนส่งสินค้าจากอำเภอแม่สอดไปยังเมืองเมาะลำไย และ

กรุงย่างกุ้งของเมียนมาเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต ซึ่งในปี 2560 กระทรวงพาณิชย์ได้ตั้งเป้าหมายการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทุกประเทศไว้ที่ 1.8 ล้านบาท ขณะที่การค้าชายแดนไทย-เมียนมา ในปี 2559 ที่ผ่านมามีมูลค่า 187,964.53 ล้านบาท เป็นการส่งออกมูลค่า 109,339.84 ล้านบาท โดยมีสินค้าส่งออกที่สำคัญ เช่น เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ น้ำตาลทราย และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เป็นต้น ขณะที่การนำเข้ามีมูลค่า 78,624.69 ล้านบาท โดยมีสินค้านำเข้าที่สำคัญ เช่น ก๊าซธรรมชาติ สัตว์น้ำ และโค กระบือ สุกร เป็นต้น โดยมีด่านแม่สอดเป็นประตูการค้าที่สำคัญ และในปีที่ผ่านมามีมูลค่าการค้าสูงถึง 80,696.12 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 16.84 จากปี 2558

6.1 ช่องทางการนำเข้า – ส่งออกสินค้าของจังหวัดตาก

6.1.1 ทางบก

จุดผ่านแดนถาวรหรือด่านพรมแดนแม่สอด ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เปิดทำการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 05.30 - 20.30 น. ทางอนุมัติเฉพาะคราว หรือทำข้ามตามริมแม่น้ำเมย ตามหนังสือด่วนที่สุด ศาลากลางจังหวัดตาก ที่ นร.5118.5/ว193 ลงวันที่ 19 มีนาคม 2558 เรื่องการจัดระเบียบช่องทางทำข้ามธรรมชาติแม่น้ำเมย/คลังสินค้ากำหนดให้มีทำข้ามจำนวน 13 กลุ่ม ประกอบด้วยอำเภอแม่สอด จำนวน 11 กลุ่ม อำเภอแม่ระมาด จำนวน 2 กลุ่ม

6.1.2 ทางอากาศ

สนามบินนานาชาติ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ปัจจุบันมีโครงการขยายสนามบินนานาชาติแม่สอด ท่าอากาศยานแม่สอด หรือ “สนามบินแม่สอด” เป็นสนามบินที่ให้บริการในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และพื้นที่ใกล้เคียง แต่เดิมเป็นสนามบินทางทหารที่สร้างขึ้นตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2506 สนามบินแห่งนี้ก็ถูกปรับเปลี่ยนมาให้บริการเชิงพาณิชย์ในปัจจุบัน สนามบินแม่สอดอยู่ในความดูแลของกรมท่าอากาศยาน กระทรวงคมนาคม และมีแผนการขยายสนามบินอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจในบริเวณพื้นที่รอยต่อระหว่างไทย-เมียนมา ที่บริเวณอำเภอแม่สอดด้วย

6.2 สภาพการค้าชายแดนของจังหวัดตากในปัจจุบัน

6.2.1 มูลค่าการนำเข้า-การส่งออก

ตารางที่ 2-4 มูลค่าการค้าชายแดนของจังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2556 - 2560

ปีงบประมาณ	นำเข้า (ล้านบาท)	ส่งออก (ล้านบาท)	รวม (ล้านบาท)	ดุลการค้า
2556	2510	41,463	43,973	38,953
2557	3519	55,957	59,476	52,438
2558	4073	64,240	68,313	60,167
2559	4179	79,627	83,806	75,448
2560	5438	77,689	83,128	72,252
รวม	19,719	318,976	338,696	299,258

ที่มา : ด้านศุลกากรแม่สอด

6.2.2 มูลค่าสินค้าผ่านแดน

ตารางที่ 2-5 มูลค่าสินค้าผ่านแดนของจังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2556-2560

ปีงบประมาณ	ผ่านแดน	อัตรา
	มูลค่า (ล้านบาท)	การเปลี่ยนแปลง(ร้อยละ)
2556	8,444.04	-
2557	11,169.18	33.27
2558	15,695.42	40.52
2559	18,631.05	18.70
2560	30,335.96	62.82
รวม	84,275.62	

ที่มา : ด้านศุลกากรแม่สอด

เมื่อพิจารณามูลค่าการค้าชายแดนของจังหวัดตากผ่านช่องทางการค้า พบว่า การค้าชายแดนตั้งแต่ปี 2555 เป็นการค้าโดยอาศัยการขนส่งทางด่านพรมแดนแม่สอด (สะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา) เพิ่มมากขึ้นโดยตลอด จากเดิมการค้าจะมีการขนส่งทางท่าริมน้ำเมยมากกว่าทางสะพานฯ ปัจจุบันอัตราส่วนการขนส่งทางสะพานฯ : ท่าริมน้ำเมย คิดเป็นร้อยละ 80:20 จากมูลค่าการค้าชายแดน ปลายทางสินค้าออกของไทย คือ เมืองเมียวดี อย่างกุ้ง เนปิดอร์ ประเทศเมียนมา ไปจนถึงเมืองตามู ประเทศอินเดียและประเทศจีน

ตารางที่ 2-6 มูลค่าการค้าชายแดนของจังหวัดตากแยกตามช่องทางนำเข้า-ส่งออก ปีงบประมาณ 2555-2560

ปีงบประมาณ	ทางอนุมัติ ด้านพรมแดน แม่สอด (สะพานมิตรภาพไทย - เมียนมา แห่งที่1)		ท่าริมน้ำเมย (นอกทางอนุมัติ)		มูลค่าการค้ารวม (ล้านบาท)
	มูลค่า (ล้านบาท)	ร้อยละ	มูลค่า (ล้านบาท)	ร้อยละ	
2556	10,539.363	35	24,591.846	65	43,973
2557	15,391.035	60	28,583.351	40	59,476
2558	35,685.820	70	23,790.550	30	68,313
2559	47,926.318	72	20,387.297	28	83,806
2560	61,150.029	77	22,656.211	23	83,128
รวม	63,651.476		18,983.293		338,696

ที่มา : ด้านศุลกากรแม่สอด

จากสถิติมูลค่าการค้าชายแดน ของจังหวัดตาก ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556 จนถึงปีงบประมาณ 2560 จะเห็นว่า มีมูลค่าการค้าทั้งการนำเข้า ส่งออก สินค้าผ่านแดน เพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่ชายแดนระหว่างไทยและเมียนมา รัฐบาลได้จัดตั้งให้อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีเขตพื้นที่ชายแดนติดกับเมืองเมียวดี โดยรัฐบาลได้เร่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนแหล่งการค้าการลงทุนอันจะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการค้าระหว่างสองประเทศ ยังเป็นการต่อยอดไปถึงการค้าชาย การลงทุนธุรกิจประเภทต่างๆ ในอนาคตต่อไป

แนวคิดและนโยบายของภาครัฐในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งรัฐจะสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิประโยชน์ด้านการส่งเสริม การลงทุน การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับ การให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ และการอื่นที่จำเป็น

ประโยชน์จากการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558 และประเทศไทยมีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะมีประโยชน์เป็นอย่างมากต่อประเทศไทย เพราะเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีประโยชน์ที่จะได้รับ ดังนี้

1. เป็นการส่งเสริมการลงทุนในประเทศ เพราะประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. เป็นการส่งเสริมการส่งออก เพราะช่วยลดต้นทุนในการประกอบการต่างๆ เช่น ค่าแรงงานราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้าน

3. เป็นการส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิตสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินการในประเทศไทย
4. เป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้าจากประเทศไทย และประเทศต่างๆ ไปสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศอื่นๆ
5. ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยที่มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ในช่วงปี 2556-2557 ประเทศไทยได้เตรียมความพร้อมเพื่อใช้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งส่งผลให้พื้นที่ชายแดนมีบทบาทสำคัญในการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาค โดยต้องเร่งพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้สามารถรองรับการลงทุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดนเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการในพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์จากการพัฒนา และบริหารจัดการ ผลกระทบอันอาจเกิดจากการพัฒนา อาทิ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านการลักลอบนำเข้า-ส่งออกสิ่งผิดกฎหมายข้ามพรมแดนเข้าสู่พื้นที่อื่นๆ ของประเทศ ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่เพื่อรองรับการลงทุนจะช่วยลดการกระจุกตัวของการลงทุนในพื้นที่ภาคกลางและสนับสนุนเป้าหมายของไทยในการหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงได้กำหนดนโยบายให้มีการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่นำทาง (Roadmap) สนับสนุนการพัฒนาประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กระตุ้นเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และช่วยรักษาความมั่นคงของประเทศ และได้มีคำสั่งที่ 72/2557 เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2557 แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) โดยมีหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (หน.คสช.) เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมเป็นกรรมการ และเลขาธิการ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ ทั้งนี้ หน.คสช. ได้มีดำริให้มีการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในทุกภาค/ช่องทางที่สำคัญ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอย่างจริงจังและต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา จากการศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศพบว่าส่วนใหญ่เขตเศรษฐกิจพิเศษจัดตั้งขึ้น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ ดึงดูดการลงทุน เพิ่มการจ้างงานและการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม โดยแม้ว่าจุดมุ่งเน้นของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละประเทศจะมีความหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่แตกต่างกัน อาจสรุปได้เบื้องต้นว่าองค์ประกอบหลักที่ทำให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศประสบความสำเร็จ มีดังนี้ 1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยรวมของการพัฒนาประเทศ 2. กิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องสอดคล้องกับ จุดแข็งและศักยภาพของพื้นที่ 3. ที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่ในตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ สำคัญเชื่อมโยงกับโครงข่ายการคมนาคมขนส่งหลัก ตลาดและแหล่งวัตถุดิบ 4. กลไก การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องมีความคล่องตัว 5. มาตรการและสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุนสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง และ 6. การบังคับใช้กฎระเบียบต้องมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการอำนวยความสะดวกในการลงทุน นอกจากนี้

การขับเคลื่อนและบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศใช้กลไกในส่วนกลาง ประสานงานกับกลไกในระดับพื้นที่เป็นหลัก แต่มีการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ในระดับที่แตกต่างกันเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับระบบการบริหารจัดการของแต่ละประเทศ สำหรับการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำของการพัฒนา ยกย่องคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อใช้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยภาครัฐให้การสนับสนุนในส่วนที่เป็นองค์ประกอบหลักของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุนของภาคเอกชน

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

1. การกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน
2. การให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน
3. การจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) ด้านการลงทุน
4. การบริหารจัดการด้านแรงงานและการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน

สาธารณสุขและความมั่นคง

5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน มาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน การจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนและแรงงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดหาพื้นที่พัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รวมถึงการบริหารจัดการผลิตผลทางการเกษตร และการบริหารจัดการด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ซึ่งจะจูงใจให้เกิดการลงทุนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน เพื่อผลักดันนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

แนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รัฐบาลได้กำหนดให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสิทธิประโยชน์การลงทุน 2. ด้านมาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน 3. ด้านการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนและแรงงาน (OSS) และ 4. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ตารางที่ 2-7 สิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ ที่ได้รับจากแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐ

แนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐ	สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ
1. ด้านสิทธิประโยชน์	<ul style="list-style-type: none"> - ให้สิทธิประโยชน์ตามเขตการส่งเสริมการลงทุนเขต 3 พิเศษ - ให้สิทธิประโยชน์อื่นทั้งที่เป็นภาษีและไม่ใช่อำนาจ

ตารางที่ 2-7 สิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ ที่ได้รับจากแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐ (ต่อ)

แนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐ	สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ
2. ด้านแรงงานต่างด้าว	- จัดระบบแรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับ
3. ด้านระบบบริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (OSS)	- จัดตั้ง oss ด้านการลงทุนโดยมีสำนักงานในพื้นที่ และเชื่อมโยงกับศูนย์บริการด้านการลงทุนของ BOI ทางอินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีอื่น - จัดตั้ง oss ด้านแรงงาน สาธารณสุข และตม.
4. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	- โครงสร้างพื้นฐานด้านศุลกากรและการผ่านแดน - โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง - อ่างเก็บน้ำและระบบส่งน้ำ - ไฟฟ้าและอื่นๆ

ที่มา: <http://oknation.nationtv.tv/>

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการแผนโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร ปี 2557-2565 รองรับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนระยะแรกและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย และเห็นชอบโครงการเร่งด่วนให้เร่งดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี 2558 รวมทั้งคณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรภายใต้ กนพ. ได้จัดเตรียมแผนโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศุลกากร ปี 2558-2567 รองรับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนระยะที่สอง ซึ่งมีโครงการสำคัญที่ได้ลงทุนพัฒนาในพื้นที่ ดังนี้ 1. การพัฒนาโครงการสำคัญในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ระยะที่ 1 ในเขตพื้นที่จังหวัดตาก ได้แก่ โครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมืองแม่สอดพร้อมสะพานข้ามแม่น้ำเมยแห่งที่ 2 โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 12 (ตาก-แม่สอด) ตอน 3 โครงการปรับปรุงท่าอากาศยานแม่สอด โครงการก่อสร้างลานตรวจสินค้าพร้อม สิ่งปลูกสร้างประกอบด้านศุลกากรแม่สอด โครงการก่อสร้างด้านศุลกากรแม่สอด แห่งที่ 2 โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้า และโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

แผนภาพที่ 2-1 โครงการสำคัญในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนระยะที่ 1 จังหวัดตาก

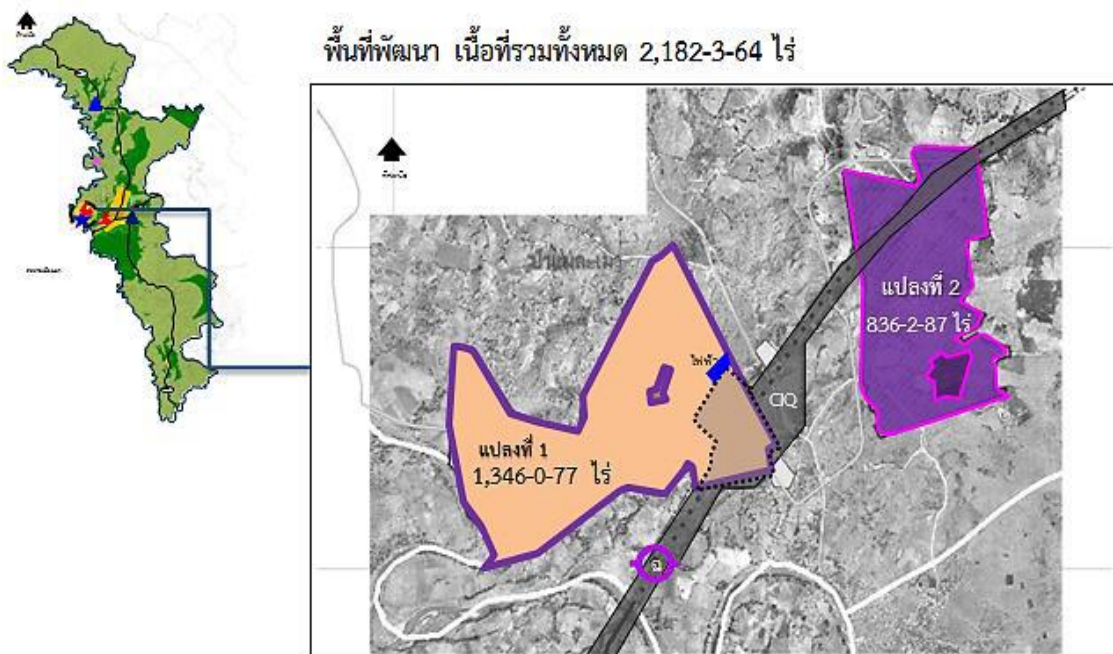

ที่มา : คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

เมื่อมีการประกาศเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสำหรับการลงทุนของภาคเอกชนใน 10 พื้นที่ ทำให้สถานการณ์ราคาที่ดินในพื้นที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้ภาคเอกชนบางส่วนไม่สามารถจัดหาที่ดินเพื่อการลงทุนได้ นอกจากนี้ พื้นที่บางส่วนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนยังเป็นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ พื้นที่ของรัฐที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ดังนั้น แม้วางค์ประกอบของการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่ง สศช. ในฐานะฝ่ายเลขานุการ กนพ. นำเสนอในระยะแรกจะมีได้มีการกำหนดเรื่องการจัดหาที่ดินของรัฐเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนา เนื่องจากต้องการให้เป็นไปตามกลไกการตลาด แต่เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนและแก้ไขปัญหาการได้มาซึ่งที่ดินสำหรับการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน กนพ. จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและการบริหารจัดการ (ตามคำสั่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ 1/2558 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ) เพื่อทำหน้าที่พิจารณาคัดเลือกพื้นที่ของรัฐจากข้อเสนอของจังหวัดที่มีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อจัดสรรให้หน่วยราชการและให้เอกชนหรือการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เข้าเพื่อใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่พัฒนาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยในการกำหนดพื้นที่เพื่อใช้ในการพัฒนาดังกล่าวพิจารณาจากพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม พื้นที่ของรัฐที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ และมีผลกระทบต่อภาคประชาชนน้อยที่สุด ทั้งนี้ การที่ภาครัฐจัดหาที่ดินเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นเป็นแนวทางที่ใช้สนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ

หลายแห่ง เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและภาคเอกชนสามารถลงทุนได้โดยเร็ว
 อย่างไรก็ดี วิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินจะแตกต่างกันไปแล้วแต่กรณี เช่น มาเลเซียสามารถบังคับใช้
 กฎหมายผังเมือง และผังเฉพาะพื้นที่ให้เป็นเครื่องมือและกลไกในการรวบรวมที่ดินสำหรับพัฒนาได้
 รวดเร็ว มีการกำหนดราคาประเมินที่ดินอย่างชัดเจนและสามารถบังคับใช้ได้ พื้นที่ที่นำมาจัดสรรเพื่อใช้
 ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พื้นที่ที่นำมาจัดสรรเพื่อใช้ประโยชน์ระยะที่ 1
 (ตาก สระแก้ว มุกดาหาร ตราด สงขลา และหนองคาย) โดยพื้นที่ในจังหวัดตาก ได้แก่ บริเวณที่ดินป่าไม้ถาวร
 “ป่าแม่สอด” ในตำบลท่าสายลวด และตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด เนื้อที่ประมาณ 2,182-3-64 ไร่

แผนภาพที่ 2-2 พื้นที่จังหวัดตากที่นำมาจัดสรรเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

ที่มา : คณะอนุกรรมการด้านจัดที่ดินและบริหารจัดการ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2559-2564) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน ให้การบริหารจัดการมีเอกภาพและประสิทธิภาพ สร้างความมั่นคงปลอดภัยขึ้นในบริเวณชายแดน และสามารถรองรับปัญหาความมั่นคงรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่เป้าหมาย 31 จังหวัดทางบก และ 23 จังหวัดทางทะเล โดยจัดระบบเสริมประสิทธิภาพการป้องกันพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล ดำเนินการด้านกฎหมายเพื่อบูรณาการการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานร่วมกัน จัดระเบียบพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน เชื่อมโยงฐานข้อมูล การสัญจรข้ามแดน ทั้งสินค้าและยานพาหนะ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเตือนภัย ความมั่นคงจัดระบบแรงงานต่างด้าวข้ามแดนเพื่อลดปัญหาอาชญากรรมและความมั่นคง พัฒนาระบบ การตรวจโรคระบาดและส่งต่อผู้ป่วยข้ามพรมแดน พัฒนาระบบการข่าวและปฏิบัติการจิตวิทยาในพื้นที่ชายแดน ทั้งนี้ เพื่อสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ชายแดน รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์

อันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ สำหรับการจัดทำผังเมืองรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนโดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้จัดทำผังเมืองรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนครอบคลุมพื้นที่ในตำบลและอำเภอที่ได้ประกาศเป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนระยะที่ 1 และ 2 โดยจัดทำผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และผังคมนาคมขนส่ง นอกจากนี้ ได้ออกแบบวางผังพื้นที่เฉพาะเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ได้แก่ การกำหนดโซนนิ่งระดับย่าน พร้อมวางระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และออกแบบรายละเอียดโครงการให้เป็นระเบียบ สวยงามและปลอดภัย เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสอดคล้องตามศักยภาพพื้นที่ และโอกาสการขยายตัวในอนาคต รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทเรียนของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศต่อการดำเนินงานในประเทศไทย

ในการกำหนดกรอบแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย ได้ถอดบทเรียนมาจากการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ ได้แก่ จีน อินเดีย เม็กซิโก มาเลเซีย และสปป.ลาว พบว่าโดยส่วนใหญ่เขตเศรษฐกิจพิเศษจัดตั้งขึ้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ ดึงดูดการลงทุน เพิ่มการจ้างงาน สร้างโอกาสในการบริการถ่ายทอดเทคโนโลยีและยกระดับฝีมือแรงงาน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งเน้นของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละประเทศมีความหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่แตกต่างกัน เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบการเปิดประเทศและกลไกตลาด และเป็นรูปแบบของการพัฒนาเมืองขนาดใหญ่โดยให้อำนาจแก่มณฑลในการบริหารจัดการออกกฎหมาย และให้แต่ละมณฑลแข่งขันกันเอง เขตเศรษฐกิจพิเศษในมาเลเซียและอินเดีย มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อดึงดูดการลงทุนต่างชาติเพื่อแก้ปัญหาความยากจน โดยใช้ความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ของที่ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในขณะที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในเม็กซิโกจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานของแรงงานในแถบพื้นที่ชายแดน และเขตเศรษฐกิจพิเศษใน สปป.ลาว จัดตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพิ่มการจ้างงานและเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีการกำหนดพื้นที่ชัดเจนมีรูปแบบเทียบได้กับการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมในประเทศไทย นอกจากนี้ องค์ประกอบหลักที่สำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ ที่ส่งผลให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย 1. การกำหนดขอบเขตของพื้นที่ที่ชัดเจน 2. การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นการเฉพาะ 3. การกำหนดมาตรการและสิทธิประโยชน์ ทั้งสิทธิประโยชน์ทางภาษีและสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี เพื่อจูงใจนักลงทุนและ 4. การกำหนดรูปแบบกลไกการบริหารจัดการ เพื่อกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนให้เหมาะสมในแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม เขตเศรษฐกิจพิเศษในเม็กซิโก มีจุดเด่นที่เป็นการจัดตั้งภายใต้ความร่วมมือและผลประโยชน์ร่วมระหว่างเม็กซิโกและสหรัฐอเมริกาเขตเศรษฐกิจพิเศษใน สปป.ลาว มีจุดเด่นในเรื่องแรงงานกึ่งทักษะต้นทุนต่ำ และความได้เปรียบทางทะเลซึ่งตั้งอยู่บนระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ในขณะที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของมาเลเซียและจีน มีจุดเด่นในเรื่องความร่วมมือ

ของโครงสร้างพื้นฐานจากการลงทุนของรัฐบาล โดยเงินมีจุดเด่นในเรื่องความคล่องตัวในการบริหารจัดการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จเนื่องมาจากการถ่ายโอนอำนาจให้แก่รัฐบาลมณฑล และมาเลเซียที่ดินบางส่วนได้มาจากการถมทะเล นอกจากนี้ยังได้บรรจุการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในแผนพัฒนาแห่งชาติของมาเลเซียอีกด้วย

สำหรับการขับเคลื่อนและบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศใช้กลไกในส่วนกลางประสานงานกับกลไกในระดับพื้นที่เป็นหลัก แต่มีการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ในระดับที่แตกต่างกันเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับระบบการบริหารจัดการของแต่ละประเทศ โดยเขตเศรษฐกิจพิเศษใน สปป.ลาว และอินเดีย มีคณะกรรมการระดับชาติเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการ และนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ในขณะที่จีนรัฐบาลกลางมีหน้าที่กำหนดพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และใช้วิธีถ่ายโอนอำนาจให้แก่คณะกรรมการระดับมณฑลในการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษและมาเลเซียมีคณะกรรมการฯ ระดับพื้นที่ และมีหน่วยงานกำกับดูแลเขตเศรษฐกิจพิเศษในระดับพื้นที่ หรือ Iskandar Regional Development Authority (IRDA) ทาหน้าที่เป็นผู้พัฒนานโยบาย ผู้กำกับดูแล และผู้ให้บริการภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกกิจกรรมต่างๆ และการกำหนดแนวทางในการพัฒนา อาทิ การให้คำแนะนำต่อรัฐและในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และการประสานงานรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการอนุมัติอนุญาตการพัฒนาต่างๆ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษในเม็กซิโกมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมกับสหรัฐอเมริกาในการกำกับดูแลและอำนวยความสะดวกกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดนระหว่างสองประเทศ

บทเรียนจากการศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศดังกล่าวพบว่าปัจจัยที่จะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยรวมของการพัฒนาประเทศ เพื่อให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ต้องการ 2. กิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องสอดคล้องกับจุดแข็งและศักยภาพของพื้นที่ เพื่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง 3. ที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่ในตำแหน่งทางยุทธศาสตร์สำคัญ เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงกับโครงข่ายการคมนาคมขนส่งหลัก ตลาดและแหล่งวัตถุดิบ (4) กลไกการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องมีความคล่องตัว เพื่อให้สามารถบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนได้อย่างต่อเนื่อง 5. มาตรการและสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุนสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง เพื่อให้สามารถดึงดูดการลงทุนได้อย่างต่อเนื่องและ 6. การบังคับใช้กฎระเบียบต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และอำนวยความสะดวกในการลงทุนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนสำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย เริ่มต้นจากพื้นที่บริเวณชายแดนเป็นลำดับแรก คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่นำทางในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายความเจริญ

สำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยเริ่มต้นจากพื้นที่บริเวณชายแดนเป็นลำดับแรก คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่นำทางในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค สร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ประชาชน เสริมสร้างความมั่นคงและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและพื้นที่ชายแดนโดยใช้ประโยชน์จากโอกาสในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายใต้การขับเคลื่อน การดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้า คสช. เป็นประธาน มีกรรมการประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการ และองค์กรภาคเอกชน โดยมีคณะอนุกรรมการ 6 ชุด ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นประธานเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในแต่ละด้านให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ทำหน้าที่กำหนดให้มีองค์ประกอบของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษครบทั้ง 4 เรื่องดังกล่าว

ภาครัฐได้พิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย โดยในระยะแรกให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพ 10 แห่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์บนแนวระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridor) สามารถเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบ แรงงาน ตลาดในภูมิภาค รวมถึงเชื่อมโยงกับห่วงโซ่การผลิตของประเทศและภูมิภาคได้ ขณะเดียวกันได้กำหนดกิจการเป้าหมายที่ส่งเสริมให้ลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 13 กลุ่มกิจการ โดยเน้นกิจการในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ใช้แรงงานเข้มข้น ใช้วัตถุดิบที่มีในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง และเป็นกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ เกษตรและประมง สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โลจิสติกส์ กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ให้การสนับสนุนองค์ประกอบหลักที่จำเป็นในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ 1. สิทธิประโยชน์ด้านการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งไทยให้ในระดับสูงสุดของประเทศและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคได้ โดยครอบคลุมทั้งมาตรการทางภาษีและมิใช่ภาษี การให้สินเชื่อเพื่อการลงทุนหรือขยายกิจการ และการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนในทั้ง 10 พื้นที่ 2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครบสมบูรณ์และได้มาตรฐานเพื่อเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักในประเทศและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน 3. การบริหารจัดการด้านแรงงานและการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงานเพื่อให้แรงงานต่างด้าวสามารถข้ามมาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในลักษณะไป-กลับ พัฒนาทักษะฝีมือแรงงานไทยและต่างด้าว รวมทั้งป้องกันและเฝ้าระวังโรคติดต่อข้ามพรมแดน และ 4. การจัดหาพื้นที่พัฒนาเพื่อให้หน่วยราชการใช้ประโยชน์หรือให้ภาคเอกชน/การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เข้า ทั้งนี้ การดำเนินงานพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทยมีหลักการดำเนินงานภายใต้กรอบกฎหมายปัจจุบัน ควบคู่กับการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของรัฐ เอกชน และประชาชน ซึ่งจะต้องเป็นการพัฒนาที่มีความยืดหยุ่นและไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งมีการกำหนดพื้นที่พัฒนาตามเขตปกครอง คือระดับตำบลและอำเภอ เพื่อให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและบริหารจัดการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารปัจจัยการผลิต 4M

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต 4M ปัจจัยการผลิต หมายถึง ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการ ครอบคลุม ทั้งสิ่งที่สามารถจับต้องได้ เช่น วัตถุดิบ เป็นต้น และสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น แสงสว่าง ความร้อน เป็นต้น จันทนา จันทโร (2537) กล่าวว่าองค์ประกอบพื้นฐานของปัจจัยการผลิตสามารถ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน (4M) ดังนี้

1. คนงาน (Man) หมายถึง คนงานที่มีความสามารถตามที่ต้องการในการทำงาน กล่าวคือ คนงานที่มีความรู้ มีทักษะทางด้านเทคนิค ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต เช่น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตนำเข้าส่งออกมีความรู้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน มากน้อยเพียงใด ซึ่งหากเจ้าหน้าที่มีความรู้ในกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้า ย่อมจะช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้าได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังรวมถึงผู้ประกอบการ นักลงทุนมีความพร้อมในการรองรับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

2. เครื่องจักร อุปกรณ์ (Machine/Equipment) ไม่ได้หมายถึงเครื่องจักรเท่านั้น แต่ยังรวมอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำงาน กล่าวคือ เครื่องมือทั้งหมดที่ใช้ในกระบวนการผลิต ตลอดจนงานอื่น ๆ เช่น งานตรวจสอบ งานขนส่ง และงานคงคลัง การมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่พร้อมมีสมรรถนะที่ดี จะช่วยให้การผลิตสามารถดำเนินไปได้อย่างไม่ติดขัด ซึ่งในที่นี้หมายถึงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาการค้าชายแดน และเขตเศรษฐกิจพิเศษ สาธารณูปโภคที่ใช้สำหรับอำนวยความสะดวกทางการค้า เช่น เส้นทางขนส่ง ระบบเทคโนโลยี ระบบงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

3. วัตถุดิบ (Material) หมายถึง วัตถุดิบและชิ้นส่วนต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตสินค้าจะ ผลิตออกมามีคุณภาพดีได้นั้นวัตถุดิบที่จะป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตก็ต้องมีคุณภาพดีด้วย

4. วิธีการ (Method) หมายถึง มาตรฐานวิธีการทำงาน วิธีการทำงานที่ดีจะช่วยลดความสูญเปล่าในกระบวนการผลิตได้ เช่น มาตรการของภาครัฐที่จะช่วยสนับสนุนการค้าชายแดนของประเทศบริเวณด่านแม่สอด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ (Diamond Model)

Diamond Model คือ กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ โดยเป็นการพิจารณาและประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจที่สำคัญ 4 ด้านที่จะมีผลกระทบต่อความสามารถในการเพิ่มผลิตภาพ (productivity) ของบริษัทอันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของบริษัท รวมไปถึงการวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐที่จะมีผลต่อปัจจัยแวดล้อมต่างๆทั้ง 4 ด้านนั้นด้วย ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย

1. ปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) ประกอบด้วย ปัจจัยการผลิตพื้นฐาน เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติทางกายภาพ แรงงาน บุคลากร ทุน และผู้ประกอบการ โครงสร้างพื้นฐาน

ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบการสื่อสารและโทรคมนาคม ระบบการขนส่ง ระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ เป็นต้น

2. เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) เป็นการวิเคราะห์ขนาดและทิศทางของความต้องการภายในประเทศ รวมถึงลักษณะความต้องการของผู้บริโภคภายในและภายนอกประเทศ

3. อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Relate & Support Industry) เป็นการวิเคราะห์อุตสาหกรรมสนับสนุน และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องของว่ามีสวนช่วยส่งเสริมสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าชายแดนของประเทศเพื่อรองรับการเป็นเศรษฐกิจพิเศษ

4. บริษัทด้านกลยุทธ์และการแข่งขัน (Firm Strategy, Structure and Rivalry) เป็นการพิจารณาถึงลักษณะของสภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรม เช่น มีผู้ประกอบการมากน้อยเพียงใด กลยุทธ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมและการแข่งขันเป็นอย่างไร และลักษณะการแข่งขันจะมีผลต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพในทิศทางใด

5. บทบาทของภาครัฐ (Role of Government) เป็นการวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐในการกำหนดนโยบายว่ามีลักษณะที่เอื้อหนุนสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจของประเทศ

6. โอกาส (Chance) การเปลี่ยนแปลงบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี บ่อยครั้งเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ สามารถอาศัยการเปลี่ยนแปลงในบริบทเหล่านี้ได้มีโอกาสในการพัฒนาและขยายตลาดอุตสาหกรรมของประเทศจนกระทั่งเกิดความเข้มแข็งและมั่นคงได้

มาตรฐานการบริหารจัดการชายแดนขององค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization : WCO)

การบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน (Coordinated Border Management: CMB) เป็นวิธีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ชายแดนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการค้าและการเดินทางที่ข้ามผ่านชายแดนโดยไม่ละเลยการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวคิดการบริหารจัดการชายแดนใช้คำเรียกแตกต่างกันไป เช่น Integrated Border Management ของสหภาพยุโรป (EU) Collaborative Border Management ของธนาคารเพื่อการบูรณะและพัฒนาประเทศ (World Bank) และ Comprehensive Border Management ขององค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (OSCE) อย่างไรก็ตามทุกแนวคิดต่างมีจุดร่วมกัน คือ หน่วยงานที่ชายแดนจำเป็นต้องประสานงานซึ่งกันและกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการข้ามแดน การจัดการชายแดนร่วมกันมีข้อดีหลายประการต่อทั้งรัฐบาลและหน่วยงานระดับชายแดน สำหรับรัฐบาลนั้น การวางแผนและการนำ CBM ไปใช้ปฏิบัติจะทำให้การให้บริการที่ชายแดนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก CBM จะช่วยลดการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนและ ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานที่ชายแดนทั้งในระดับนโยบาย การกิจ และอำนาจที่ได้รับมอบหมายกล่าวคือ CBM เป็นวิธีการบริหารแบบองค์รวม (Holistic approach) ช่วยให้รัฐบาลจัดการประเด็นทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานชายแดนทั้งหมดได้ดีขึ้น นอกจากนี้ สำหรับหน่วยงานระดับชายแดนแล้ว CBM ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่าง

มีประสิทธิภาพจากการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเครื่องมือต่างๆ และการจัดฝึกอบรมบุคลากรร่วมกันในภาวะที่แต่ละหน่วยงานมีทรัพยากรที่จำกัด ยิ่งไปกว่านั้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองซึ่งกันและกันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่ชายแดนในการบริหารจัดการความเสี่ยงอันเป็นผลดีต่อการอำนวยความสะดวกและการควบคุมตรวจสอบที่จำเป็น การบริหารจัดการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ชายแดนยังเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการทั้งผู้ประกอบการและผู้เดินทาง โดยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะทำให้การตรวจสอบลดลง จำกัดเฉพาะการตรวจสอบสินค้าหรือผู้โดยสารที่มีความเสี่ยงสูงบนพื้นฐานของหลักเกณฑ์ประเมินความเสี่ยงของแต่ละหน่วยงาน ด้วยเหตุนี้การข้ามชายแดนจึงมีความรวดเร็วขึ้น และ ลดความจำเป็นในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องใช้ในการควบคุมตรวจสอบ เช่น การสร้างสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่เพื่อตรวจสอบ ที่จอดรถ และท่าเทียบเรือ เป็นต้น ในปัจจุบันการบริหารจัดการชายแดนร่วมกันได้รับการยอมรับจากประชาคมศุลกากรโลก ในฐานะมาตรการสำคัญในการรับมือกับข้อท้าทายในศตวรรษที่ 21 และเป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ศุลกากรในศตวรรษที่ 21 ขององค์การศุลกากรโลก (Customs in the 21st Century strategy) โดยปัจจัยสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน คือ ความตั้งใจจริงของผู้บริหารประเทศและความร่วมมือระหว่างศุลกากรกับหน่วยงานอื่นๆ ที่ชายแดน รวมทั้งภาคเอกชนด้วย เนื่องจากภาคเอกชนจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการให้บริการ เช่น การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการจัดการชายแดนร่วมกันแล้ว ยังเป็นผู้ให้บริการระบบการจัดการชายแดนโดยตรงด้วย ภาคเอกชนจึงเป็นผู้ประเมินความสำเร็จของโครงการ ในภาวะที่ชายแดนทั่วทั้งโลกต่างประสบปัญหาในการจัดการปริมาณการค้าและผู้คนเดินทางผ่านชายแดนที่เพิ่มขึ้นโดยมีทรัพยากรในการบริหารจัดการที่จำกัด การบริหารจัดการชายแดนร่วมกันเป็นวิธีแก้ปัญหามีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการและผู้เดินทางในการผ่านชายแดนด้วยความรวดเร็ว รวมทั้งตอบสนองนโยบายภาครัฐและความคาดหวังของสังคมในการที่ภาครัฐบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น เพื่อปกป้องผลประโยชน์ สุขอนามัย ความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของรัฐ ในขณะเดียวกันอาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการชายแดนร่วมกันเป็นวิธีการรักษาสมดุลระหว่างการอำนวยความสะดวกทางการค้า และความมั่นคงปลอดภัย โดยอนุญาตให้สินค้าถูกกฎหมายและผู้โดยสารที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย สามารถผ่านชายแดนโดยไม่มีอุปสรรคที่ไม่จำเป็น รัฐบาลจึงต้องหามาตรการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการชายแดน ทั้งนี้ การจัดการชายแดนที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเคลื่อนย้ายสินค้าต้องอาศัยปัจจัยดังต่อไปนี้ 1. ศุลกากรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านศุลกากรเป็นหน่วยงานหลักที่ชายแดนที่ควบคุมการเคลื่อนย้ายของสินค้า โดยตาม UN Trade Facilitation Network ศุลกากรอยู่ในฐานะสร้างหรือพัฒนาพิธีการแบบบูรณาการ (Integrated procedures) ในการจัดการสินค้า ณ จุดขาเข้า 2. การนำโครงการ Electronic Single Window มาใช้งานเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการในการจัดส่งเอกสารและข้อมูลที่เป็นทั้งหมดเพียงครั้งเดียวไปยังหน่วยงานตัวแทน ซึ่งจะส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบอีกทอดหนึ่ง แต่เดิมองค์การศุลกากรโลกเคยใช้คำว่า Integrated Border Management ใน SAFE Framework แต่เนื่องจากคำดังกล่าวมีความหมายสื่อถึงการจัดตั้งองค์กร (Institutional connotation) ด้วยเหตุนี้ องค์การศุลกากรโลกจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า Co-ordinated Border Management (CBM) ซึ่งมีความหมายที่กว้างและครอบคลุมสื่อถึง

การประสานงานและความร่วมมือในฐานะหลักการมากกว่าการเสนอแนะรูปแบบองค์กรเพียงรูปแบบเดียวที่จะใช้ได้กับทุกประเทศ (One-size-fits-all model) โดยใน 2009 Background Paper –WCO InterAgency Forum on Coordinated Border Management องค์กรศุลกากรโลกได้นำเสนอแนวคิดใหม่ของ CBM และหลักการสำคัญ ดังนี้ การจัดการชายแดนร่วมกัน (Coordinated Border Management) เป็นวิธีการจัดการชายแดนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ประสานความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันในการตอบสนองต่อข้อท้าทายในการจัดการชายแดนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยการจัดการชายแดนร่วมกันเป็นวิธีการบริหารการปฏิบัติงานที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยที่ชายแดนและการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้โดยสารสินค้า และยานพาหนะที่เคลื่อนย้ายผ่านพรมแดนระหว่างประเทศ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของระบบการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน คือ การอำนวยความสะดวกการค้า และการเดินทางของผู้โดยสารโดยไม่ละเลยความมั่นคงปลอดภัยที่ชายแดน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน มาตรการการส่งเสริมการค้าการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี

ผลกระทบการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด (ไทย) – เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (เมียนมา) ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเสนอเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในพื้นที่จังหวัดตากเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้องสำคัญระดับนโยบายรวม 5 คน 2) การสนทนากลุ่มผู้นำชุมชน รวม 20 คน และ 3) การสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐระดับพื้นที่ รวม 55 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) ข้อเสนอให้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษใน 2 พื้นที่ ได้แก่พื้นที่ 3 อำเภอชายแดนในจังหวัดตาก หรือพื้นที่ 5,603 ไร่ ในอำเภอแม่สอด และควรมีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว มีการปรับปรุงขยายเวลาเปิด-ปิด ด้านพรมแดนและการข้ามพรมแดน นอกจากนี้ควรมีหน่วยงานบริหารเขตเศรษฐกิจโดยเฉพาะ ควรเป็นอุตสาหกรรมสะอาดอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากภาคเกษตรและใช้แรงงานเข้มข้น และให้สิทธิประโยชน์ทั้งทางภาษีอากรและไม่ใช่ภาษีอากร และ 2) ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ได้แก่ ขอบเขตพื้นที่ไม่ชัดเจน ข้อกำหนดไม่สอดคล้องกับแนวทางพัฒนา ขาดการให้ข้อมูลและการสร้างความเข้าใจที่เพียงพอ และการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษยังไม่ชัดเจน (ดร.อดิเรก พันเขียว ,2559)

ผลกระทบการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด (ไทย)–เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (เมียนมา) ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบ 1. ทางเศรษฐกิจและการเมืองจากนโยบายการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด (ไทย)–เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (เมียนมา) ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร รายงาน การวิจัย และการประชุมสัมมนาและเอกสารอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจจะเกิดการย้ายฐานการผลิตจากเขตเศรษฐกิจ

แม่สอด-เมียวดีไปสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษติลาวาซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความพร้อมทั้งในแง่พื้นที่และระบบสาธารณูปโภค ส่วนในพื้นที่แม่สอด-เมียวดีจะมีกิจกรรมการค้าและการขนส่งเพิ่มขึ้น ทั้งในเชิงปริมาณและมูลค่าการค้าในส่วนผลกระทบทางการเมืองส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเมียนมาในทิศทางที่มีความใกล้ชิดกันมากขึ้นขณะเดียวกันความสัมพันธ์ของหน่วยงานในพื้นที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด (ไทย)- เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (เมียนมา) มีความร่วมมือทั้งในเรื่องนโยบาย กฎระเบียบ ข้อตกลง และมาตรการต่างๆ เพื่อนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ร่วมกัน ส่วนในเรื่องผลทางเศรษฐกิจกลับพบว่า การเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด-เมียวดี ส่งผลให้ทั้งมูลค่าการค้าและปริมาณการค้าเพิ่มสูงขึ้นทั้งในระดับจุลภาค คือระดับบุคคลและระดับมหภาคคือระดับภูมิภาค (พิทยา สุวคันธ์ และคณะ ,2557)

แนวทางการพัฒนานโยบายเพื่อความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบาย และการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดดำเนินการโดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งระดับปฐมภูมิ และทุติยภูมิ และใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed methodology) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เชิงปริมาณ (Quantitative research) ตามแนวทางการวิจัยแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public participation method) โดยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาต้นชี้วัด และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 30 คน ซึ่งประกอบไปด้วยกรรมการในคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ และกลุ่มผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดทั้งในส่วนกลาง และในระดับพื้นที่ รวมถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ดีในระดับนานาชาติเพื่อนำมากำหนดประเด็นสำคัญด้านนโยบาย และแนวทางการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด ตามความต้องการของทุกภาคส่วน จากนั้นจัดทำร่างข้อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบาย และการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจแม่สอดเพื่อความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ เพื่อนำไปรับฟังความคิดเห็น (Public hearing) และวิธีการสำรวจทัศนคติสาธารณะ (Public opinion survey) จากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ และนำข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็น และสำรวจทัศนคติสาธารณะไปรวบรวมประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะในงานวิจัย ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ มีวัตถุประสงค์เชิงนโยบายต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด ในประเด็นที่คล้ายคลึงกัน คือ ต้องการให้เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นกลไกในการกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาค เชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยกับประเทศเมียนมาในประเด็นที่ยังมีความเห็นแย้ง คือ ด้านการจัดการที่ดินและแรงงานอย่างเหมาะสมในพื้นที่ ซึ่งมีข้อเสนอของภาคเอกชนบางกลุ่มต้องการให้มีการกำหนดค่าแรงงานขั้นต่ำในพื้นที่สำหรับแรงงานสัญชาติเมียนมาซึ่งต่ำกว่าอัตราค่าแรงงานขั้นต่ำที่ประเทศไทยกำหนด รวมถึงการนำพื้นที่ป่าไม้และป่าสงวนมากำหนดเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด ในขณะที่ภาคประชาชนและแรงงานไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว นอกจากนี้ภาคประชาชน และแรงงานยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตในพื้นที่ ข้อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด

ควรเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมประเทศไทยเข้ากับประเทศเมียนมาวางจุดยืนร่วมในการพัฒนาภาคเศรษฐกิจพิเศษเมียวดีโดยอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นต้น สำหรับสินค้าที่จำเป็นต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ตั้งอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดีซึ่งได้เปรียบด้านต้นทุน แต่ยังคงพึ่งพาการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคที่มีข้อจำกัดจากประเทศไทย และเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดควรเน้นอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นกลางหรือแปรรูปขั้นปลายที่มีมูลค่าสูงเพื่อต่อยอดจากวัตถุดิบซึ่งแปรรูปมาจากเขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดีและส่งเสริมธุรกิจที่รองรับอุตสาหกรรม และการค้าระหว่างประเทศ โดยขอบเขตพื้นที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดควรกำหนดให้ครอบคลุมทั้งอำเภอโดยกำหนดประเภทธุรกิจเป้าหมาย การส่งเสริมแทนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแบบล้อมรั้วมิดชิดซึ่งอาจทำให้การเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการท้องถิ่น และในประเทศค่อนข้างจำกัด และรัฐบาลกลางควรกำหนดการถ่ายโอนอำนาจ การอนุญาต อนุมัติที่เกี่ยวข้องให้กับหน่วยงานในท้องถิ่น และกำหนดให้มีแนวทางการพัฒนาบริการ ภาครัฐพัฒนาาระดับสาธารณสุข การศึกษา สาธารณูปโภค และสันตนาการต่างๆ ตลอดจนควรมีแผนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและมลภาวะที่ดี (ศักดิ์ดา ดีเดชา ,2558)

แนวทางการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจเพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดกาญจนบุรี โดยการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดกาญจนบุรีโดยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณ บ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 2) ศึกษาความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวบ้านพุน้ำร้อน 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บ้านพุน้ำร้อน เพื่อรองรับพาณิชยกรรมในการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษเพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยว โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้คือ แบบสำรวจและแบบสอบถามจาก ประชากรครัวเรือน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ โดยทำการสำรวจภาคสนาม และนำมาวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงอธิบายและเชิงปริมาณโดยใช้ค่าความถี่ร้อยละผลการศึกษาพบว่าลักษณะสภาพแวดล้อม กายภาพบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรีมีวิถีชีวิตที่น่าศึกษาและเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีการค้าการขนส่งจากนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลิกทวายในประเทศพม่า ซึ่งมีความต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆทางด้านกายภาพของเมืองที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตหลายด้านเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ด้านการพัฒนาพื้นที่ต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรีให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ภาคตะวันตก พ.ศ.2554 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2559) เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการค้าและอุตสาหกรรมโดยการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและศึกษาต่อไป (อภิชาติ อำนาจช่วย และพัศตราภรณ์ ทิพย์โสธร ,2559)

แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ กรณีศึกษา : เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด รัฐบาลมีแนวนโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจและพัฒนาให้มีการลงทุนในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้วย การจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยอาศัยศักยภาพและความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของพื้นที่ในแต่ละด้าน เช่น การมีเขตแดนอยู่ริมชายแดน การเป็นเมืองการค้าหน้าด่านของประเทศ เป็นต้น ซึ่งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจำเป็นต้องมีการพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ในแต่ละ

ด้านเพื่อให้นโยบายมีความสอดคล้องเหมาะสม สามารถจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าไปลงทุนในพื้นที่ให้เกิดการพัฒนาในระดับพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่จะได้รับการพัฒนาในลำดับต้นๆ เนื่องจาก มีศักยภาพและความพร้อมในการเตรียมการมาเป็นระยะเวลานาน ประกอบกับพื้นที่ของแม่สอดเป็นพื้นที่ที่ติดชายแดน ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางที่ใช้แรงงานเข้มข้น โดยแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าว ที่มาจากประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ทั้งนี้ การกำหนดรูปแบบของการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่จำเป็นต้องทราบรูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลาย เพื่อให้การบริหารจัดการด้านแรงงานมีความสอดคล้องกับรูปแบบของเขตเศรษฐกิจที่ได้กำหนดขึ้นทั้งนี้รูปแบบที่เหมาะสมของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดคือ การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษด้านการค้าการขนส่งชายแดน ทั้งนี้ในพื้นที่ที่จะจัดตั้งเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดมีการใช้แรงงานต่างด้าวอย่างเข้มข้น ประสบ ปัญหาเรื่องของการขึ้นเบียนและการออกใบอนุญาตการทำงาน รวมถึงการเปลี่ยนนายจ้างภายหลังจากการขึ้น ทะเบียน และการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่พื้นที่ที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า ดังนั้น กระบวนการแก้ไขปัญหาจึงต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งข้อเสนอที่สำคัญประกอบด้วย ข้อเสนอกลุ่มที่หนึ่ง การพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ที่จะต้องเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างเหมาะสม เมื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาและรูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษแล้ว การกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการ แรงงานนอกเหนือจากการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในภาพรวมระดับประเทศแล้ว การกำหนดรูปแบบในพื้นที่จึงเป็นประเด็นต่อไปที่นำมาพิจารณา กล่าวคือ ด้านแรงงานควรพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านอุปสงค์และอุปทานของทักษะแรงงาน การกำหนดอัตราค่าจ้าง การให้นายจ้างมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลแรงงานต่างด้าวด้วยความรับผิดชอบ (Accountability) การให้ความคุ้มครองแรงงาน เป็นต้น ข้อเสนอกลุ่มที่สอง การออกแบบระบบบริหารจัดการแรงงานในภาพรวมเพื่อให้สามารถดำเนินการตามหลักการข้างต้นได้อย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกับนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในระดับประเทศ การกำหนดนโยบายด้านแรงงานข้ามชาติที่มีความชัดเจนจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้อง โดยการบริหารจัดการควรมีการปรับปรุงเรื่องการบังคับใช้กฎหมายและการวางแผนนโยบายให้ เหมาะสม จากการประเมินปัญหาพบว่ากลุ่มแรงงานที่ผิดกฎหมายเป็นกลุ่มที่มีปัญหามากที่สุดในการบริหารจัดการ ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย ประกอบด้วย

- 1) การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง จากชายแดน
- 2) การกวาดล้างแรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย และ
- 3) การรักษาสถานภาพแรงงานถูกกฎหมาย และการนำเข้าแรงงานถูกกฎหมายจากประเทศต้นทาง

โดยสองเรื่องแรกเป็นประเด็นการบังคับใช้กฎหมาย และประเด็นที่ สามคือเรื่องการปรับปรุงระบบเพื่อสร้างแรงจูงใจ (การลดค่าใช้จ่าย การอำนวยความสะดวก) ที่เหมาะสม ทั้งนี้ กลไกที่สำคัญคือการทำให้แรงงานที่ถูกกฎหมายมีต้นทุนในการเข้ามาทำงานถูกกว่าแรงงาน ที่เข้ามาอย่างผิดกฎหมาย และต้องมีบทลงโทษที่รุนแรงกับสถานประกอบการที่มีการใช้แรงงานผิดกฎหมาย ทั้งนี้การบังคับใช้กฎหมายต้องมีการดำเนินการอย่างเคร่งครัดต่อผู้ที่กระทำผิดเพื่อเป็นแรงจูงใจให้สถานประกอบการใช้แรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายข้อเสนอกลุ่มที่สาม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการผลกระทบในพื้นที่เนื่องจากการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ในด้านการจัดสรรทรัพยากรด้านสวัสดิการของพื้นที่ เนื่องจากยังไม่มี ความชัดเจนเรื่องของการกำหนดให้แรงงานข้าม

ชาตินำผู้ติดตามเข้ามา เพราะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะมาใช้ทรัพยากรสวัสดิการต่าง ๆ ภายในประเทศ ดังนั้น การกำหนดเกณฑ์และรูปแบบการคัดกรองผู้ติดตามจะช่วยให้รัฐสามารถบริหารจัดการสวัสดิการสังคมได้ดีมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์มีเกณฑ์รายได้เป็นพื้นฐานในการระบุถึงความสามารถของแรงงานข้ามชาติในการนำผู้ติดตามมาด้วยและรัฐควรมีการกำหนดมาตรการหรือค่าใช้จ่ายในการที่แรงงานข้ามชาติเข้ามาใช้ทรัพยากรด้านสวัสดิการในประเทศ เช่น การกำหนดระบบประกันสังคม การกำหนดระบบประกันสุขภาพของภาครัฐที่เป็นภาคบังคับ ให้แรงงานข้ามชาติเข้าร่วมเพื่อเป็นการลดภาระและสัดส่วนของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการดูแลแรงงานข้ามชาติ เป็นต้น ข้อเสนอของกลุ่มสุดท้าย เป็นเรื่องปัจจัยด้านองค์กรหน่วยงานรัฐที่ต้องมีการดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดการบูรณาการและเป็นเอกภาพ รัฐต้องมีนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในภาพรวมที่ชัดเจน และมีหน่วยงานที่เป็นแกนกลางในการบูรณาการการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว โดยหน่วยงานนี้อาจเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและเป็นหน่วยงานหลักในด้านนโยบายมีหน่วยงานรองในการบริหารจัดการ การปฏิบัติการ เช่น กระทรวงแรงงาน เป็นต้น และในการทำงานต้องเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมประสานกัน ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน นายจ้าง และลูกจ้าง (ดร.ศุภชัย ศรีสุชาติ และ ดร.แก้วขวัญ ตั้งติพิงศ์กุล ,2558)

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจในจังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโอกาสและความท้าทายในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เหมาะสมกับสถานะการพัฒนาและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนในจังหวัดหนองคาย นครพนม และมุกดาหาร โดยวิธีการศึกษาประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1.) การรวบรวมข้อมูลเอกสารกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง 2.) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเบื้องต้นและสำรวจภาคสนามที่จังหวัดหนองคาย นครพนม และมุกดาหาร 3.) รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนำมาวิเคราะห์ และ 4.) จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยข้อเสนอแนะได้เน้นในประเด็นของกิจการเป้าหมายการให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุน และการจัดการด้านองค์กร รูปแบบ กิจการที่เหมาะสมสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดหนองคาย นครพนมและมุกดาหาร ประกอบด้วย 1) ศูนย์กลางการค้าส่งแห่งอาเซียน 2) ศูนย์การเรียนรู้และวัฒนธรรมอาเซียน และ 3) อุทยานเทคโนโลยีชีวภาพ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเห็นว่าสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุนที่เสนอให้ กับการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษยังไม่จูงใจและไม่แตกต่างกับสิทธิประโยชน์เดิมและยังขาดการให้สิทธิประโยชน์เพื่อการถ่ายโอนเทคโนโลยีและสิทธิประโยชน์ ที่จะให้แก่ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ เพื่อดึงดูดให้เข้ามาปฏิบัติงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (สมพงษ์ ศิริโสภณศิลป์ และคณะ,2557)

นโยบายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชากับการปรับตัว เข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว ได้ศึกษาการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์พัฒนาการของนโยบายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา 2) เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการและปัญหาของการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา และ 3) เพื่อศึกษาผลกระทบจากนโยบายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก 1) การศึกษาเอกสาร 2) การสังเกตการณ์ 3) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน จำนวน 30 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และ 4) การสำรวจข้อมูลจากพ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่ตลาดจุดผ่านแดน จำนวน 400 คน โดยใช้การ

สู่ตัวอย่างแบบโควตา ผลการวิจัยพบว่า 1.นโยบายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชานับตั้งแต่ ปี2531-2557 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตต่อเนื่องสามารถแบ่งออกเป็น 4 ช่วงดังนี้ ช่วงที่ 1 นับตั้งแต่ปี2531-2534 เป็นนโยบายเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและความหมายขอบข่ายเรื่องความมั่นคงของรัฐ ซึ่งนำมาใช้กับการแก้ไขปัญหาชายแดน ช่วงที่ 2 ปี 2535-2545 เป็นการปรับเปลี่ยนนโยบายการค้าชายแดนสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับทวิภาคีและพหุภาคีภายใต้การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและส่งเสริมการพัฒนาการค้าการลงทุนและการค้าชายแดนในภูมิภาค ช่วงที่ 3 ปี2546-2552 เป็นนโยบายการค้าชายแดนภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) เพื่อผลักดันให้เศรษฐกิจการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา เติบโตอย่างต่อเนื่อง และช่วงที่ 4 ปี2553-2557 เป็นนโยบายการค้าชายแดนเชื่อมโยงประชาคมอาเซียน เพื่อยกระดับพัฒนาเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2. รูปแบบทางการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาด้านพื้นที่จังหวัดสระแก้ว สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ 1) การค้าชายแดนตามแบบวิถีชีวิตตลาดชายแดนท้องถิ่น 2) การค้าชายแดนนอกระบบ และ3) การค้าผ่านชายแดน โดยมีลักษณะวิธีการค้าแบบเสรีมีวิธีการชำระเงินทั้งในแบบ เงินสด สินเชื่อ ตลาดแลกเปลี่ยนเงินนอกระบบ (โพงก๊วน) และการชำระเงินผ่านระบบธนาคาร สำหรับการขนส่งสินค้าใช้การขนส่งทางบกโดยผ่านจุดผ่านแดนถาวรจุดผ่อนปรนทั้ง 4 แห่ง และไม่ผ่านจุดผ่านแดนโดยอาศัยช่องทางธรรมชาติในพื้นที่ปัญหาการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา พื้นที่จังหวัดสระแก้ว พบว่า ปัญหาของภาครัฐคือ ปัญหาการเมืองภายในประเทศที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าชายแดนปัญหาการบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานในพื้นที่ชายแดนและปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าผิดกฎหมาย เป็นต้น ในส่วนภาคเอกชนทั้งผู้นำเข้า-ส่งออกสินค้าและพ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่ตลาดการค้าชายแดนพบปัญหาเปรียบเทียบพิธีการศุลกากร ปัญหาการตรวจจับสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ปัญหาความแออัดของจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึกและปัญหาทางด้านภาษาอังกฤษและภาษาเขมรที่ใช้ในการสื่อสาร เป็นต้น 3. ผลกระทบจากนโยบายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ส่งต่อพื้นที่จังหวัดสระแก้วในด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และความมั่นคง พบว่า ผลกระทบด้านบวกของนโยบายการค้าชายแดนช่วยแก้ไขปัญหาสงครามและสร้างสันติภาพเกิดขึ้นตามแนวชายแดน สร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในจังหวัดสระแก้ว ส่วนผลกระทบด้านลบก่อให้เกิดปัญหาเสียดิต ปัญหาด้านสาธารณสุขปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุและปัญหาการค้ามนุษย์ เป็นต้น (ชิตพล ชัยมะตัน และศรุติ สุกุลรัตน์,2557)

ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจชายแดนกรณีศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่ รูปแบบการค้าชายแดน กฎระเบียบ ตลอดจนนโยบาย และการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานภาพและศักยภาพของอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ ทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนา ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจชายแดน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เพื่อสำรวจความคิดเห็น ความต้องการและทัศนคติของผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อนโยบายและทิศทาง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจชายแดน อำเภอเชียงของ จังหวัด เชียงราย และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจ

ชายแดน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) เพื่อสำรวจความคิดเห็นในลักษณะเสียงสะท้อนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบ่งออกเป็นส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญการค้าระหว่างประเทศ นักวิชาการธุรกิจระหว่างประเทศ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนอำเภอยางชุมน้อย คือ "THAILANDBORDER" ประกอบด้วย 14 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ T: Tourism การส่งเสริมการท่องเที่ยว H: Hub of Industries การเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรม A: Agriculture การพัฒนาการเกษตรกรรม I: Integration of Public Sector การบูรณาการการทำงานของภาครัฐ L: Logistics and Communications การขนส่งและการคมนาคม A: Authority การพัฒนาการทำงานของผู้ให้บริการ N: Networking การสร้างเครือข่าย D: Development of Population การพัฒนาประชากรในพื้นที่ B: Borderless Management การบริหารจัดการไร้พรมแดน O: Operational Excellence ความเป็นเลิศทางการปฏิบัติการ R: Regulations การมีกฎระเบียบที่มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ D: Destination Management การจัดการพื้นที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย การท่องเที่ยวและการลงทุน E: Environmental Sustainability ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และ R: Regional Mindset สร้างความร่วมมือร่วมใจของผู้คนในพื้นที่มุ่งพัฒนาสู่ความสำเร็จ (ธนา จงสิทธิผล และเสรีวงษ์มณฑา, 2558)

ผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษา ด้านสิ่งขจร ตำบลคลองวาฬ อำเภอมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า และศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาพบว่า ด้านสิ่งขจรได้รับการประกาศเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าเมื่อ พ.ศ. 2540 และได้เริ่มดำเนินการค้าชายแดนมาจนกระทั่งปัจจุบัน รวมระยะเวลา 15 ปี ในอดีตการค้าชายแดนบริเวณดังกล่าวมีมูลค่าไม่สูงนักเมื่อเทียบกับปัจจุบันซึ่งจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจชายแดนขยายตัวเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2553 ที่มีการเสนอยกระดับ “ด้านสิ่งขจร” เป็นจุดผ่านแดนถาวร ส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มสูงขึ้นปีละไม่ต่ำกว่า 30 ล้านบาท สำหรับปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดน ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก (ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก) โดยแสดงผ่านนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจ รวมทั้ง แรงกระตุ้นจากสถานการณ์ภายนอก เป็นต้น จากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเมืองชายแดนแห่งนี้ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจะก่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว รวมทั้งจะเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าเส้นใหม่จากแหล่งผลิตของไทยออกสู่พม่าและเสริมระบบการขนส่งและการกระจายสินค้าในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและพม่า โดยการศึกษาครั้งนี้ถือเป็นแรงผลักดันสำคัญในการเปิดประตูความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย (ภัทรวิดี โอบารัตน์, 2556)

ผลการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านและผลการจัดงานมหกรรมการค้าชายแดน 4 ภูมิภาค ได้แก่ 1. การประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการค้าชายแดน

และการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีทั้งจากหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องต่างให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ปัญหาอุปสรรค ทั้งนี้ ประธานได้มอบหมายให้แต่ละหน่วยงานพิจารณารายละเอียดของร่างยุทธศาสตร์เพื่อกระทรวงพาณิชย์จะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้ครอบคลุมเนื้อหาในทุก ๆ ด้าน พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขระยะเวลาและตัวชี้วัดการบรรลุผลที่ชัดเจนเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบการประกาศใช้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านและเป็นแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยกำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานทุก 2 เดือน

2. กระทรวงพาณิชย์จะดำเนินการจัดงานมหกรรมการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอย่างต่อเนื่องโดยจัดกิจกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดและหนองคายในโอกาสต่อไป รวมทั้งพัฒนารูปแบบการจัดงานด้วยการนำธุรกิจด้านบริการและกิจการแฟรนไชส์ อาทิ ร้านอาหาร โรงแรม โรงพยาบาล ศูนย์ความงาม และอื่น ๆ มาเป็นกิจกรรมหลักเพื่อเป็นการแสดงถึงศักยภาพของผู้ประกอบการไทยเพื่อนำไปสู่การเจรจาธุรกิจในระดับสากลต่อไป ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายการค้าชายแดน การค้าผ่านแดน และการค้าเมืองหน้าด่านเป็น 1.5 ล้านล้านบาท ในปี 2558

3. ความคืบหน้าผลการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานการประชุมเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2558 ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบยุทธศาสตร์การส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่ให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกทางการค้าด้านชายแดนและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน การยกระดับ/พัฒนาผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์เชื่อมโยงภายในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการเชื่อมโยงเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทยและประเทศเพื่อนบ้านให้สอดคล้องกับนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล และเห็นชอบแผนงานนำร่องที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ๙ แผนงาน เช่น โครงการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ของไทยกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (Young Executive Entrepreneur) โครงการจัดตั้งสภาธุรกิจร่วมไทย-ประเทศเพื่อนบ้าน โครงการจัดทำคู่มือสำหรับผู้ประกอบการค้าชายแดน และโครงการบริหารจัดการเชื่อมโยงสินค้าเกษตรชายแดน เป็นต้น สำหรับผลการจัดงานมหกรรมการค้าชายแดน 4 ภูมิภาค เป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การค้าชายแดนผ่านโครงการนำร่องแม่สอดโมเดลในรูปแบบกิจกรรมการจัดงานมหกรรมการค้าชายแดนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งได้ดำเนินการแล้ว 4 ครั้ง ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก มุกดาหาร สระแก้ว และสงขลา ทำให้มีเงินหมุนเวียนในพื้นที่และมีการเจรจาธุรกิจระหว่างภาคเอกชน ซึ่งการจัดงานฯ ทั้ง 4 ครั้ง ได้ก่อให้เกิดการตกลงทางการค้าและเงินสะพัดคิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 14,000 ล้านบาท (ผลการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านและผลการจัดงานมหกรรมการค้าชายแดน 4 ภูมิภาค,ออนไลน์,2558)

ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนในปี 2560 กระทรวงพาณิชย์ เพื่อสานต่อนโยบายรุกรการค้าชายแดน โดยมีเป้าหมายมุ่งเน้นเสริมสร้างศักยภาพด้านชายแดนใหม่และเก่า พร้อมจับมือประเทศเพื่อนบ้านในการจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าตามชายแดนทั้ง 2 ฝั่ง ผลักดันการค้าชายแดนให้เกิดการขยายตัว จากยุทธศาสตร์ 4 ด้านประกอบด้วย 1.) แผนผลักดันให้มีการพัฒนาด้านใหม่ให้มีศักยภาพซึ่งส่วนใหญ่เป็นการค้าชายระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ด่านบ้านแหลม ด่านบ้านฝักกาด

จังหวัดจันทบุรี ที่เชื่อมโยงการค้าไทยกับฝั่งกัมพูชา เข้าไปได้ถึงจังหวัดพระตะบองและจังหวัดโพลิน ด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เชื่อมโยงไปถึงเมืองมะริด ประเทศเมียนมา และด่านท่าลี่ จังหวัดเลย เชื่อมถึงสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) 2.) ส่งเสริมด่านเดิมที่เปิดอยู่แล้ว เช่น ด่านแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีแผนจะสร้างเครือข่ายการค้าระหว่างผู้ประกอบการไทยตามแนวชายแดนกับผู้ประกอบการของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อกระจายสินค้าไทยให้เข้าสู่ตลาดได้เพิ่มขึ้น ประเทศเพื่อนบ้าน โดยจะเจาะเข้าไปถึงเมียวดี และมัณฑะเลย์ ด่านแม่สาย-ท่าซี้เหล็ก จังหวัดเชียงราย เพื่อเข้าไปถึงเมืองเชียงตุง และตองยี ประเทศเมียนมา 3.) การสร้างเครือข่ายให้กับนักธุรกิจไทย โดยมีโครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านโครงการ YEN-D Program ให้ความสำคัญกับนักธุรกิจรุ่นใหม่ของเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน เช่น ตองยี ท่าซี้เหล็ก เชียงตุง ประเทศเมียนมา พระตะบอง โพลิน ศรีโสภณ ประเทศกัมพูชา 4.) ผลักดันใช้ "เลยโมเดล" คือการพัฒนาผู้ประกอบการไทยในจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ติดชายแดนให้มีโอกาสในการทำการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน และนอกจากนี้ ยังส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเปิดศูนย์กระจายสินค้า เปลี่ยนถ่ายสินค้าทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน ในประเทศจัดตั้งศูนย์สินค้า จังหวัดปทุมธานี ประเทศเพื่อนบ้านจังหวัดโพลิน และจังหวัดศรีโสภณ ประเทศกัมพูชา การค้าชายแดนจะช่วยกระตุ้นการจ้างงานในประเทศ ซึ่งกลุ่มประเทศอาเซียนมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเทศในแถบอินโดจีน และเมียนมา มีอัตราการเติบโตสูงต่อเนื่องส่งผลบวกต่อการค้าชายแดนภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการสร้างความเชื่อมั่น ย่อมทำให้การลงทุนในภาพรวมเติบโตและสร้างความมั่นใจต่อนักลงทุนชาวต่างชาติ โดยเฉพาะโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของบรรษัทข้ามชาติที่ต้องการใช้ไทยเป็นฐานการผลิตส่งออกในประชาคมอาเซียนเริ่มขยับเข้ามาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้น ประเทศชาติจึงต้องการยุทธศาสตร์ที่จะผลักดันให้เห็นผลในทางปฏิบัติที่จริงจัง เพื่อก้าวสู่การเป็นไทยแลนด์ 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาลต่อไป (ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนในปี 2560,ออนไลน์,2560)

ผลการเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการร่วมทางการค้า (JTC) ไทย-พม่า ครั้งที่ 7 กับ ดร.ตัน มินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แห่งสหภาพเมียนมา เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2559 ที่ผ่านมาว่า ทั้งสองประเทศได้เห็นชอบในการผลักดันยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้แม่สอด-เมียวดีโมเดล ในการขยายความร่วมมือทางการค้าการลงทุนระหว่างกันซึ่งทั้งสองประเทศได้กำหนดแผนที่จะดำเนินการ รวมถึงการเพิ่มความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างกันเพิ่มมากขึ้นเพื่อผลักดันให้ยุทธศาสตร์เกิดผลโดยเร็ว ทั้งนี้ ในการดำเนินการตามแม่สอด-เมียวดีโมเดล ได้ตั้งเป้าเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนแม่สอด-เมียวดีอีกหนึ่งเท่าตัว การจัดตั้งสภาธุรกิจระดับท้องถิ่น การตั้งคณะกรรมการร่วมการค้าชายแดนไทย-พม่า การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ชายแดน การพัฒนาศูนย์กลางการให้บริการด้านค้าปลีก ค้าส่ง และธุรกิจบริการ (สุขภาพ ท่องเที่ยว และการศึกษา) ในเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด-เมียวดี การจัดตั้งกลไกเพื่อส่งเสริมการลงทุนและบริหารจัดการสินค้าเกษตรตามแนวชายแดน การอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายแรงงาน การส่งเสริมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกิจกรรมท่องเที่ยวทางถนน การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่มิตร (Sister City) ระหว่างแม่สอดและเมียวดี ซึ่งทั้งสองประเทศจะเร่งการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ตกลงกันไว้

โดยเร็วเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความร่วมมือในด้านต่างๆ ซึ่งในส่วนของไทย กระทรวงพาณิชย์จะจัดมหกรรมการค้าชายแดนแม่สอด ครั้งที่ 2 ภายในปีนี้ เพื่อกระตุ้นการค้าบริเวณชายแดนไทยกับเมียนมาและเพื่อเป็นการเริ่มดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว สำหรับการค้าในภาพรวมระหว่างไทย-เมียนมา ทั้งสองประเทศได้ตั้งเป้าที่จะผลักดันให้มูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นเป็น 10,000-12,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2560 ในด้านการแก้ไขปัญหาการค้าชายแดน เมียนมาได้รับจะปรับปรุงขั้นตอนการตรวจสอบใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หรือ ATIGA Form D ณ ด่านชายแดน เพื่อให้สินค้าไทยที่ส่งออกไปเมียนมาภายใต้กรอบอาเซียนสามารถใช้สิทธิพิเศษทางภาษีได้รวดเร็วขึ้น และเมียนมาจะให้ความสำคัญต่อธนาคารไทยเป็นลำดับแรกในกรณีที่จะมีการออกใบอนุญาตให้ธนาคารต่างชาติเปิดสาขาธนาคารในเมียนมาได้เพิ่มเติม นอกจากนี้การจัดตั้ง Thai Desk เพื่อให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนไทยในพม่า รวมทั้งกำลังปรับปรุงกฎหมายการลงทุนเพื่อให้สิทธินักลงทุนต่างชาติเท่าเทียมกับนักลงทุนเมียนมา และปรับปรุงกฎหมายการจัดตั้งธุรกิจซึ่งคาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จภายในปีนี้ ขณะเดียวกัน ไทยได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของ CLMVT ในการเป็นศูนย์กลางของอาเซียนที่สามารถเชื่อมโยงไปยังจีน อินเดีย และตลาดโลก ซึ่งจะมีการจัดตั้ง CLMVT Business Council และการพัฒนา Knowledge Tank เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลเศรษฐกิจที่ทันสมัยให้ผู้ใช้งานเข้าถึงได้ง่าย อย่างไรก็ตาม ในการหารือครั้งนี้เมียนมาได้แสดงความชื่นชมต่อโครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือ YEN-D ที่ทำให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ได้รู้จักคุ้นเคยและนำไปสู่การขยายโอกาสทางธุรกิจระหว่างกัน ซึ่งไทยได้แจ้งเมียนมาว่าพร้อมที่จะช่วยพัฒนาบุคลากรในสาขาที่เมียนมาสนใจ โดยล่าสุดเอกชนได้เชิญชวนให้เมียนมาส่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงทั้งภาครัฐและผู้ประกอบการของเมียนมาเข้าร่วมหลักสูตรความร่วมมือผู้บริหารตลาดทุนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องตลาดทุนและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน (“อภิรติ” บินประชุม JTC ไทย-เมียนมา ตั้งเป้าเพิ่มการค้าชายแดนเป็น 3 แสนล้านภายในปี 60, ออนไลน์, 2559)

มหกรรมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา ภายใต้แนวคิดแม่สอด-เมียวดี โมเดล Stronger Together ระหว่างวันที่ 21-28 มีนาคม 2560 ณ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อผลักดันและขยายการค้า การลงทุนระหว่างไทย-เมียนมาให้มีการขยายตัวได้เพิ่มขึ้น โดยด่านแม่สอด ถือว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นด่านที่สามารถเชื่อมเข้าไปยังเมืองต่างๆ ของเมียนมาได้ และมูลค่าการค้ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในการจัดงานมหกรรมการค้าชายแดนครั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์ได้เชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวางแผนและการคลังเมียนมา เดินทางมาร่วมหารือเพื่อวางเป้าหมายการส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนร่วมกัน โดยมุ่งหวังให้แม่สอด-เมียวดี เป็นศูนย์กลางความร่วมมือในหลายๆ ด้าน เช่น ศูนย์กลางด้านอัญมณี ศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว Two Countries One Destination ศูนย์กลางด้านการบริการทางการแพทย์ และศูนย์กลางทางด้านการพัฒนาด้านการขนส่ง พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินการด้านพิธีการศุลกากรตรวจแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (Single Stop Inspection: SSI) ณ ด่านชายแดนแม่สอด-เมียวดี สำหรับจังหวัดตาก เป็นเมืองชายแดนไทย-เมียนมา ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ ผ่านมา จนได้รับการคัดเลือกให้เป็นที่ตั้งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอแม่สอด ถือได้ว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์

สำคัญของไทยในการเชื่อมโยงระหว่างไทย-เมียนมา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การทุน และ โลจิสติกส์ เนื่องจากเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) ที่เชื่อมระหว่างเวียดนาม-ไทย-เมียนมา ซึ่งในปัจจุบันถือได้ว่าเป็น เส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญ นอกจากนั้นแล้วอำเภอแม่สอดยังมีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างไทย-เมียนมา เช่น สนามบินแม่สอด และสะพานข้ามแม่น้ำเมย แห่งที่ 1 และแห่งที่ 2 ซึ่งคาดว่าจะเปิดให้ใช้บริการได้ในปี 2561 อีกทั้งในปัจจุบันรัฐบาลไทยยังได้ให้การสนับสนุนการปรับปรุงเส้นทางระหว่างเมืองเอนด์-ท่าตอน ซึ่งจะช่วยให้การขนส่งสินค้าจากอำเภอแม่สอดไปยังเมืองมาเอลำโย และกรุงย่างกุ้งของเมียนมาเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคตทั้งนี้ ในปี 2560 กระทรวงพาณิชย์ได้ตั้งเป้าหมายการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทุกประเทศไว้ที่ 1.8 ล้านล้านบาท ขณะที่การค้าชายแดนไทย-เมียนมา ในปี 2559 ที่ผ่านมามีมูลค่า 187,964.53 ล้านบาท เป็นการส่งออกมูลค่า 109,339.84 ล้านบาท โดยมีสินค้าส่งออกที่สำคัญ เช่น เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ น้ำตาลทราย และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เป็นต้น ขณะที่การนำเข้ามีมูลค่า 78,624.69 ล้านบาท โดยมีสินค้านำเข้าที่สำคัญ เช่น ก๊าซธรรมชาติ สัตว์น้ำ และโค กระบือ สุกร เป็นต้น โดยมีด่านแม่สอดเป็นประตูการค้าที่สำคัญ และในปีที่ผ่านมามูลค่าการค้าสูงถึง 80,696.12 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 16.84 จากปี 2558 (พาณิชย์ เดินหน้าแม่สอด-เมียวดีโมเดล มหกรรมค้าชายแดน หวังลงทุน 2 ปท, ออนไลน์,2560)

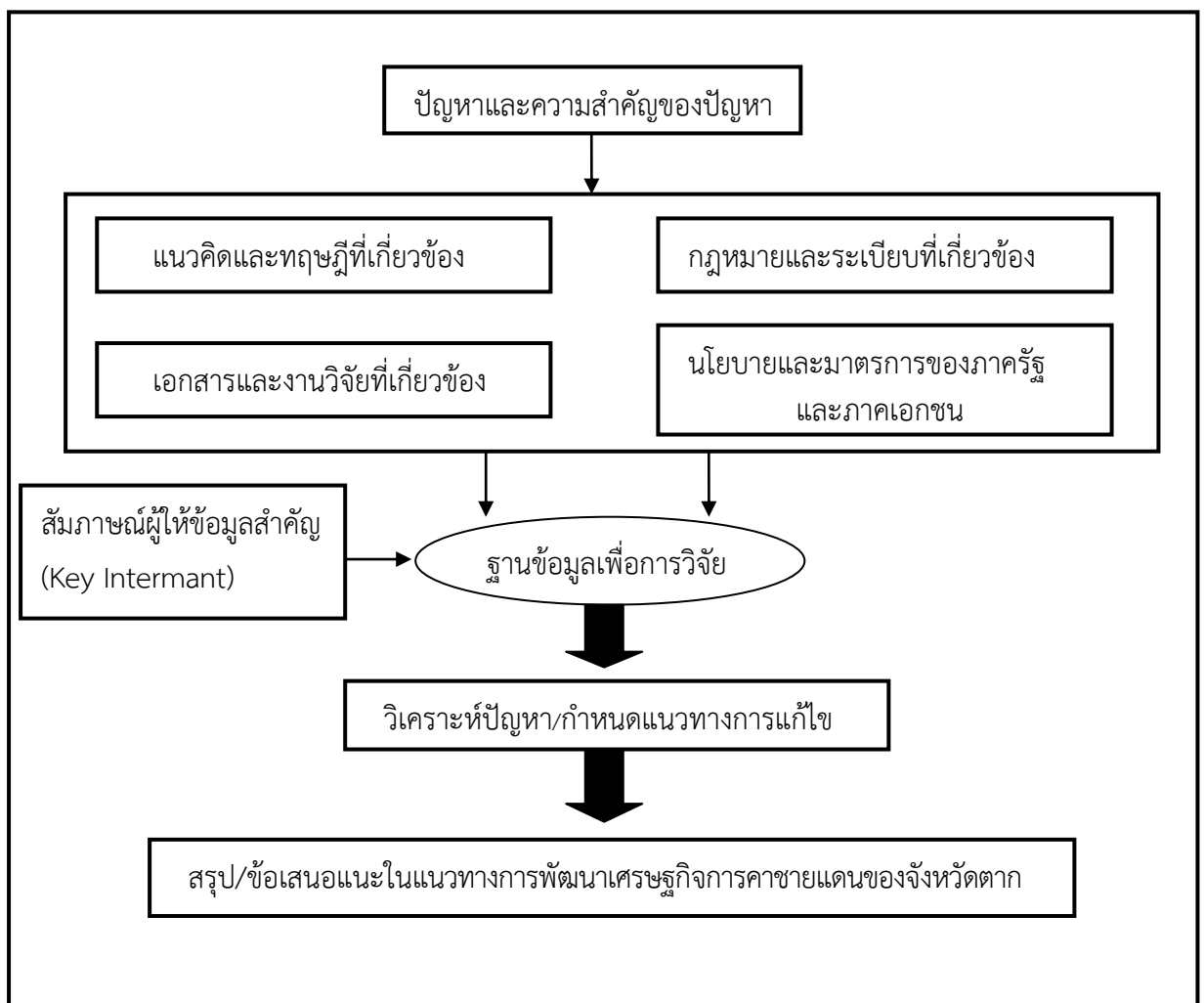
จังหวัดตาก ถือเป็นจุดแข็งที่รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญ ซึ่งได้มีการกำหนดบทบาทของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ให้เป็นศูนย์กลางเปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ เครือข่ายอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น โดยมีอุตสาหกรรมเป้าหมายคือ สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เกษตรแปรรูป และอาหาร เครื่องเรือนจากไม้ และอัญมณีเครื่องประดับ จากลักษณะภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่ชายแดน และเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในเรื่องของระบบโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค รวมถึงความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจการค้า การลงทุนภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และการท่องเที่ยว โดยพื้นที่แม่สอดสามารถเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดีของเมียนมา ซึ่งตั้งอยู่ห่างออกไปเพียง 10 กิโลเมตร และมีพื้นที่ตั้งอยู่ปลายแนวเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก เป็นจุดตัดระหว่างแนวเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor : NSEC) มีโครงข่ายการคมนาคมทางบกที่สนับสนุนการขนส่งทั้งผู้โดยสารและสินค้า มีสนามบินพาณิชย์เป็นแหล่งผลิตทางการเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว ตลอดจนเป็นประตูสู่อันดามัน และประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง คือ เมียนมา จีน และสามารถเชื่อมโยงกับเส้นทางการค้าชายแดนเป็นประตูสู่ยุโรปได้ ในส่วนของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ก็ได้เตรียมโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากไว้แล้ว ณ ต.ท่าสายลวด อ.แม่สอด บนเนื้อที่ประมาณ 671 ไร่ อยู่ห่างจากห่างจากทางหลวง EWEC ประมาณ 7 กิโลเมตร ในบริเวณที่ติดกับพื้นที่ก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมาแห่งที่ 2 โดยขณะนี้มีระบบไฟฟ้าเข้าถึงพื้นที่แล้วและมีแหล่งน้ำคือแม่น้ำเมย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของเขตเศรษฐกิจจังหวัดตาก คือ การให้บริการโลจิสติกส์ เช่น คลังสินค้า ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะ (มีพื้นที่รวมประมาณ 33%) และอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เกษตรแปรรูปและอาหาร เครื่องเรือนจากไม้ และอัญมณี

เครื่องประดับ (มีพื้นที่รวมประมาณ 66%) โดยมีการกำหนดพื้นที่โซนสำหรับผู้ประกอบการเอสเอ็มอี รวมทั้งมีศูนย์ SMEs Development Center ซึ่งจะให้บริการสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์กลาง เช่น 3D-Printer Co-Working Space และการพัฒนาเอสเอ็มอีที่ตั้งอยู่ในนิคมและบริเวณใกล้เคียงด้วย เพื่อเป็นการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองหน้าด่านชายแดนไทยและเมียนมารองรับ ก่อนเปิดเป็นเขตเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการ ขณะนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้เร่งให้การช่วยเหลือผู้ประกอบการเอสเอ็มอีในประเทศไทยผ่านเครื่องมือในการช่วยต่อยอดทางธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการไทยในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งการต่อยอดการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ตรงความต้องการของตลาด เพื่อยกระดับและเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและบริการ การขับเคลื่อนผลงานนวัตกรรมไปสู่เชิงพาณิชย์ในรูปแบบของศูนย์ปฏิรูปอุตสาหกรรมเพื่ออนาคต มีการพัฒนาผู้ประกอบการโดยการเติมองค์ความรู้ในการเพิ่มผลิตภาพและมาตรฐาน การพัฒนาระบบบริหารจัดการ การบัญชีและการเงินให้ก้าวสู่ SMART SMEs พร้อมส่งเสริมการใช้ระบบดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงสู่โลกการค้าสมัยใหม่ โดยมีศูนย์สนับสนุนและช่วยเหลือเอสเอ็มอีทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการภายใต้กลไกประชารัฐ ซึ่งกองทุนตามแนวประชารัฐดำเนินการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบกองทุนต่างๆ โดยขณะนี้ผู้ประกอบการจากทั่วประเทศยื่นคำขอทั้ง 4 มาตรการแล้ว 10,558 ราย วงเงิน 30,161.60 ล้านบาท อนุมัติแล้วจำนวน 2,954 ราย ในวงเงิน 8,514.86 ล้านบาท (ปลูกเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด เปิดทางธุรกิจเอสเอ็มอีสู่สากล,ออนไลน์,2560)

กรมทางหลวงได้ก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมาแห่งที่ 2 เพื่อรองรับปริมาณการขนส่งสินค้าที่เพิ่มมากขึ้นและรองรับระเบียบเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกหรือ East - West Economic Corridor ประกอบด้วยตัวสะพานข้ามแม่น้ำเมย ซึ่งได้ก่อสร้างแล้วเสร็จ สำหรับถนนเพื่อเชื่อมต่อสะพานทั้ง 2 ฝั่ง อยู่ระหว่างก่อสร้างโดยคาดว่าจะแล้วเสร็จเดือนกลางปี 2561 รวมทั้งอาคารด่านพรมแดน (Border Control Facilities) เพื่ออำนวยความสะดวกให้หน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจรับผิดชอบการตรวจผ่านแดน เข้ามาใช้สถานที่ปฏิบัติงานให้บริการประชาชนร่วมกัน อาทิ เช่น กรมศุลกากร สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมปศุสัตว์ โดยล่าสุดความคืบหน้าโครงการอาคารด่านพรมแดนดังกล่าว กรมทางหลวงจะลงนามสัญญากับผู้รับจ้างภายในปีนี้และคาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จในเดือนตุลาคม 2562 สำหรับการก่อสร้างอาคารด่านพรมแดนในเชิงงบประมาณก่อสร้างทั้งสิ้น 1,127 ล้านบาท แบ่งเป็นอาคารด่านฝั่งไทย 586 ล้านบาท ฝั่งเมียนมา 541 ล้านบาท ซึ่งอาคารด่านพรมแดนมีพื้นที่กว้าง 380 เมตร ยาว 450 เมตร ทั้งสองฝั่ง ภายในด่านพรมแดนจะแยกอาคารผู้โดยสารและอาคารสินค้า ซึ่งอาคารผู้โดยสาร จะออกแบบให้มีความทันสมัยและยังคงรูปลักษณะสถาปัตยกรรมของแต่ละประเทศ ลักษณะอาคารผู้โดยสารจะแบ่งเป็น 2 ชั้น ชั้นที่ 1 เป็นพื้นที่ตรวจและอาคารสำนักงานของศุลกากร พื้นที่ตรวจและสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง รวมถึงสำนักงานกักกันโรค ชั้นที่ 2 เป็นสำนักงานของกรมทางหลวง สำนักงานความมั่นคง ในส่วนอาคารสินค้าได้ออกแบบให้มีความสะดวกในการขนส่งสินค้าได้อย่างพอเพียง อย่างไรก็ตาม โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา แห่งที่ 2 มีจุดเริ่มต้นโครงการบนทางหลวงหมายเลข 12 ข้ามแม่น้ำเมย/ตองยिनที่บ้านวังตะเคียน ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ราชอาณาจักรไทย เข้าสู่อินเดีย หมู่ที่ 5 เมืองเมียวดี จังหวัดเมียวดี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีจุดสิ้นสุดบรรจบถนนหมายเลข 85

สายเมียวดี - กอเกาะเร็ก เมื่อแล้วเสร็จจะเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชียหมายเลข 1 ทั้งนี้ เมื่อโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา แห่งที่ 2 แล้วเสร็จสมบูรณ์จะช่วยเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา อำนวยความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมขนส่ง ส่งเสริมการท่องเที่ยว การค้าการลงทุนในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ช่วยลดปัญหาการจราจรแออัดของสะพานมิตรภาพไทย - เมียนมา แห่งที่ 1 และรองรับการจราจรที่เพิ่มขึ้นในอนาคต รวมทั้งจะกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงให้มีความใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงอาเซียน-โลกและการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษ อ.แม่สอด จ.ตาก ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล (ทางหลวงเตรียมพร้อมสร้างด่านพรมแดนแม่สอดเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก,ออนไลน์,2560)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

รัฐบาลมีแนวนโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจและพัฒนาให้มีการลงทุนในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้วยการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยอาศัยศักยภาพและความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของพื้นที่ จังหวัดตาก ถือเป็นจุดแข็งที่รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญ ซึ่งได้มีการกำหนดบทบาทของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากให้เป็นศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ เครือข่ายอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น โดยมีอุตสาหกรรมเป้าหมายคือ สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เกษตรแปรรูปและอาหาร เครื่องเรือนจากไม้ และอัญมณีเครื่องประดับ จากลักษณะภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่ชายแดน และเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในเรื่องของระบบโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค โดยพื้นที่แม่สอดสามารถเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดีของเมียนมาซึ่งตั้งอยู่ห่างออกไปเพียง 10 กิโลเมตร และมีพื้นที่ตั้งอยู่ปลายแนวเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก เป็นจุดตัดระหว่างแนวเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor : NSEC) มีโครงข่ายการคมนาคมทางบกที่สนับสนุนการขนส่งทั้งผู้โดยสารและสินค้า มีสนามบินพาณิชย์ ตลอดจนเป็นประตูสู่อันดามัน และประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง คือ เมียนมา จีน และสามารถเชื่อมโยงกับเส้นทางการค้าชายเป็นประตูสู่ยุโรปได้ มีมูลค่าการค้าขยายตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยรัฐบาลร่วมกับหลายหน่วยงานภายในประเทศ และหน่วยงานของเมียนมาได้เห็นชอบในการผลักดันยุทธศาสตร์การสร้าง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยใช้แม่สอด-เมียวดีโมเดล ในการขยายความร่วมมือทางการค้า การลงทุนระหว่างกันซึ่งทั้งสองประเทศได้กำหนดแผนที่จะดำเนินการ รวมถึงการเพิ่มความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างกันเพิ่มมากขึ้นเพื่อผลักดันให้ยุทธศาสตร์เกิดผล รวมไปถึงการเชื่อมโยงเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทยและประเทศเพื่อนบ้านให้สอดรับกับนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล การจัดตั้งกลไกเพื่อส่งเสริมการลงทุนและบริหารจัดการสินค้าเกษตรตามแนวชายแดน การอำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้ายแรงงาน การส่งเสริมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกิจกรรมท่องเที่ยวทางถนน การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่มิตร (Sister City) ระหว่างแม่สอดและเมียวดี มีการจัดตั้งโครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือ YEN-D ที่ทำให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ได้รู้จักคุ้นเคยและนำไปสู่การขยายโอกาสทางธุรกิจระหว่างกัน สำหรับ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เตรียมโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก เพื่อให้ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของเขตเศรษฐกิจจังหวัดตาก คือ การให้บริการโลจิสติกส์ เช่น คลังสินค้า ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะ (มีพื้นที่รวมประมาณ 33%) และอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เกษตรแปรรูปและอาหาร เครื่องเรือนจากไม้ และอัญมณีเครื่องประดับ โดยมีการกำหนดพื้นที่โซนสำหรับผู้ประกอบการเอสเอ็มอี จัดตั้งศูนย์ SMEs Development Center กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เร่งให้การช่วยเหลือผู้ประกอบการเอสเอ็มอี ในประเทศ

ไทยผ่านเครื่องมือในการช่วยต่อยอดทางธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการไทยในทุกมิติอย่างสมดุล เพื่อยกระดับและเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและบริการ การขับเคลื่อนผลงานนวัตกรรมไปสู่เชิงพาณิชย์ในรูปแบบของ ศูนย์ปฏิรูปอุตสาหกรรมเพื่ออนาคต ส่งเสริมการใช้ระบบดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงสู่โลกการค้าสมัยใหม่ โดยมีศูนย์สนับสนุนและช่วยเหลือเอสเอ็มอีทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการภายใต้กลไกประชารัฐ ซึ่งกองทุนตามแนวประชารัฐดำเนินการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบกองทุนต่างๆ กรมทางหลวงได้ก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมาแห่งที่ 2 เพื่อรองรับปริมาณการขนส่งสินค้าที่เพิ่มมากขึ้นและรองรับระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกหรือ East - West Economic Corridor เพื่ออำนวยความสะดวกให้หน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจรับผิดชอบการตรวจผ่านแดน เข้ามาใช้สถานที่ปฏิบัติงานให้บริการประชาชนร่วมกัน เมื่อโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมาแห่งที่ 2 แล้วเสร็จสมบูรณ์จะช่วยเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา อำนวยความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมขนส่ง ส่งเสริมการท่องเที่ยว การค้าการลงทุนในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ช่วยลดปัญหาการจราจรแออัดของสะพานมิตรภาพไทย - เมียนมาแห่งที่ 1 อันจะเป็นการเพิ่มศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ในการเตรียมความพร้อมรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก

บทที่ 3

วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและมาตรการ

พัฒนาการค้าชายแดน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร บทความ งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องและข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Intermant) ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Intermant) ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน ได้แก่ ศุลกากร ด้านตรวจพืช ด้านกักกันสัตว์ และด่านตรวจสัตว์น้ำ
- กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน ได้แก่ ทหาร ตำรวจ ทางหลวง อุตุสภกรรมจังหวัด ผู้จัดการคลังสินค้า เจ้าของกิจการนำเข้า-ส่งออก ผู้ประกอบการขนส่ง

โดยเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ได้แก่ 1. ปัญหาอุปสรรคของการค้าชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ 2. สิ่งที่ท่านต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขทั้งด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และจังหวัดเมียวดี และ 3. จังหวัดตาก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ควรเตรียมพร้อมด้านการค้าชายแดนอย่างไรเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคการค้าชายแดน

1. สรุปปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์
 - 1.1 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการค้าชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัด ตาก

1.1.1 ด้านบุคลากร

กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

- ศุลกากร มีจำนวนเจ้าหน้าที่ยังไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น
- ด่านตรวจพืช มีจำนวนปริมาณสินค้ามีมากและหน่วยงานที่ต้อง

ตรวจร่วมมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ

- ด่านตรวจสัตว์น้ำ ยังขาดอัตรากำลังในการปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

- ทหาร เจ้าหน้าที่ทุกหน่วยไม่เพียงพอ มีจุดขนส่งสินค้าหลายจุดซึ่งเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยไม่สามารถดูแลได้เต็มที่

- อุตุสภกรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่มีอัตราน้อยเกินไป ไม่เหมาะสมกับงานที่เพิ่มมากขึ้น

- ผู้ประกอบการขนส่ง เจ้าหน้าที่มีอัตรากำลังไม่เพียงพอ

1.1.2 ด้านกฎหมาย/ระเบียบพิธีการ ของไทยและเมียนมา

กลุ่มที่ 1 เจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

- ศุลกากร กฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ของประเทศไทย หลายประการ ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สำหรับกฎหมายและระเบียบของเมียนมา ยังไม่มีความแน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ก่อให้เกิดความไม่มั่นใจต่อนักธุรกิจ นอกจากนี้การนำเข้าส่งออก ยังมีกฎหมาย/ระเบียบของหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องในการอนุญาต หรือจำกัดโควตาการนำเข้า ส่งออกสินค้าต่างๆ ส่งผลให้เกิดกระบวนการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น เป็นภาระแก่ผู้ประกอบการทั้งใน ด้านค่าใช้จ่าย และเวลาที่เพิ่มขึ้น

- ด้านตรวจพืช กฎหมายระเบียบต่างๆ ที่กำหนดโควตาหรือระยะเวลา ในการนำเข้า ควรมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

กลุ่มที่ 2 เจาหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

- ตำรวจ กฎหมายระเบียบพิธีการยังไม่สนับสนุนการค้ารายย่อย
- อุตสาหกรรมจังหวัด กฎหมาย ระเบียบของไทย มีความเป็นสากล สำหรับของเมียนมา กฎหมายและระเบียบต่างๆ ยังไม่เป็นสากล มีความยุ่งยาก นอกจากนี้ยังมี หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานในการนำเข้า- ส่งออก ก่อให้เกิดความไม่สะดวกและเกิดความ ยุ่งยากในการปฏิบัติพิธีการ

- ผู้จัดการคลังสินค้า ข้อห้ามของสินค้ามีหลายอย่าง เอกสารจำนวนมาก ผู้ประกอบการที่ไม่มีความรู้หรือรายย่อยจะไม่สามารถเข้าถึงการค้าชายแดนได้มากเท่าที่ควร

- ผู้ประกอบการขนส่ง กฎหมายและระเบียบของเมียนมายังไม่มี เอกภาพ ยังไม่มีความยืดหยุ่น

1.1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า

กลุ่มที่ 1 เจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

- ศุลกากร ถนนมีการปรับปรุง ขยายเลนและลดความลาดชันลง แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่มีความคดเคี้ยวจึงไม่เอื้ออำนวยต่อการขนส่งสำหรับรถที่บรรทุก ตู้คอนเทนเนอร์ ทำเรือ ในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นท่าข้ามธรรมชาติตามลำน้ำเมย จึงเป็น อุปสรรคที่จะก่อสร้างหรือต่อเติมให้เป็นมาตรฐาน เนื่องจากติดกฎระเบียบด้านความมั่นคง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ยังไม่มีมาตรฐาน สำหรับด้านอาคารสถานที่ของด่านศุลกากร มีพื้นที่น้อย ไม่เหมาะสมกับปริมาณงานและมูลค่าการค้าชายแดนที่สูงขึ้น มีพื้นที่ในการตรวจสินค้าไม่เพียงพอ ทำให้ต้องไปขอใช้สถานที่ของหน่วยงานอื่นในการตรวจสินค้า และติดตั้งเครื่องเอกซเรย์ซึ่งอยู่ไกลจาก ด่าน ส่งผลให้ไม่สะดวกต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และของผู้ประกอบการ ด้านพรมแดนมีพื้นที่ น้อยไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ไม่มีสถานที่สำหรับตรวจสอบและขนถ่ายสินค้า เครื่องเอกซเรย์ สินค้า ยังไม่เพียงพอต่อปริมาณงานในปัจจุบัน ไม่มีเครื่องเอกซเรย์ที่ใช้ในการตรวจของผู้โดยสารและ เครื่องชั่งน้ำหนัก

- ด้านกักกันสัตว์ สภาพถนนและการจราจร ควรมีการจัดระเบียบไม่ให้เกิดการจราจรที่ติดขัด ควรจัดให้มีพื้นที่ตรวจร่วมให้เพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณงาน รวมถึงควรมีการเพิ่มระบบสาธารณสุขโรคให้เพียงพอ

- ด้านตรวจสัตว์น้ำ คาดว่าสะพาน 2 เปิดใช้แล้วจะมีความสะดวกในการเดินทางมากขึ้น ท่าเรือมีท่าจำนวนมาก ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกทางการค้า แต่ยากในการควบคุม สถานที่ตรวจสอบและการขนถ่ายสินค้ายังไม่เพียงพอต่อปริมาณงาน ควรเพิ่มพื้นที่ศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ

กลุ่มที่ 2 เจาหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

- ทหาร ที่พักผ่อน ห้องน้ำ สำหรับคนขับรถบรรทุกสินค้ายังไม่เพียงพอ มีความคับแคบ และไม่สะดวก

- อุตสาหกรรมจังหวัด ควรมีการปรับปรุงขยายเส้นทางของถนน สถานที่ตรวจสอบและขนถ่ายสินค้ามีความคับแคบ ควรขยายพื้นที่ให้ใหญ่เพิ่มมากขึ้น

- ผู้จัดการคลังสินค้า สภาพถนนและการจราจรยังคงค่อนข้างแออัดและมีติดขัด

- เจ้าของกิจการ สิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับดี

- ผู้ประกอบการขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับดี

1.1.4 การบริหารจัดการการค้าชายแดน

กลุ่มที่ 1 เจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

- ศุลกากร มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- ด้านตรวจพืช มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีการจัดกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์

- ด้านกักกันสัตว์ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง

- ด้านตรวจสัตว์น้ำ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย-เมียนมา (TBC)

กลุ่มที่ 2 เจาหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

- ทหาร มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือระหว่างกัน

- ตำรวจ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- ทางหลวง มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- อุตสาหกรรมจังหวัด มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- ผู้จัดการคลังสินค้า มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- เจ้าของกิจการ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- ผู้ประกอบการขนส่ง มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.2 สิ่งที่ทำนต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขทั้งด้านจังหวัดตากและจังหวัดเมียวดี

1.2.1 ด้านบุคลากร

- กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก
 - ศุลกากร ควรมีการเพิ่มอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในด้านการสื่อสาร ด้านภาษา รวมถึงควรเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการในพื้นที่ ให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้อง
- กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน
 - อุตสาหกรรมจังหวัด ควรมีการเพิ่มอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก
 - ผู้จัดการคลังสินค้า ควรมีการเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่
 - ผู้ประกอบการขนส่ง ควรเพิ่มอัตราเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะศุลกากร และเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

1.2.2 ด้านกฎหมาย/ระเบียบพิธีการ ของไทยและเมียนมา

- กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก
 - ศุลกากร ควรมีการแก้ไข กฎ ระเบียบ ให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ และสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยไม่ต้องใช้ดุลยพินิจในการยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ และให้ความสำคัญกับการเสนอการแก้ไข กฎ ระเบียบ ที่เสนอโดยเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ และควรจัดให้มีการอบรม สัมมนาให้ความรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน
 - ด่านตรวจพืช ปรับปรุงทั้งสองประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน
 - อุตสาหกรรมจังหวัด ควรมีการปรับปรุงกฎ ระเบียบของทางเมียนมา เนื่องจากการอนุมัติ อนุญาตส่วนใหญ่ค่อนข้างใช้เวลานาน
 - ผู้จัดการคลังสินค้า ควรมีการปรับปรุงระเบียบให้มีความยืดหยุ่นให้มากขึ้น
 - เจ้าของกิจการ ควรปรับกฎ ระเบียบให้มีการอำนวยความสะดวกการค้าชายแดนให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน
 - ผู้ประกอบการขนส่ง ควรปรับกฎ ระเบียบให้มีการอำนวยความสะดวกการค้าชายแดนให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน

1.2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า

กลุ่มที่ 1 เจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

- ศุลกากร ควรให้มีการพัฒนาเส้นทางที่เหมาะสมกับการขนส่งเพิ่มขึ้น เช่น สนับสนุนโครงการสร้างถนนสายใหม่ที่มีความตรงในเส้นทางสาย ตาก-แม่สอด มีการลงทุนให้กับประเทศเพื่อนบ้านในด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านเทคโนโลยีให้มีความเท่าเทียมกัน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการโครงการต่างๆ สามารถพัฒนาไปพร้อมกันได้ รวมถึงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคทั้งประปาและไฟฟ้าให้ครอบคลุมและเพียงพอในการให้บริการ

- ด่านกักกันสัตว์ ควรมีการพัฒนาพื้นที่ตรวจร่วมให้มีความพอเพียง
- ด่านตรวจสัตว์น้ำ ควรมีการเพิ่มพื้นที่การตรวจปล่อยสินค้า

กลุ่มที่ 2 เจาหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

- ตำรวจ บริเวณสะพานแห่งที่ 2 มีจุดตรวจรถสาธารณะ มีบริการรับฝากรถ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก

- อุตสาหกรรมจังหวัด อาคารสถานที่ยังคับแคบ ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ควรมีลานจอดรถบรรทุก เพื่อรอการตรวจสินค้า

- ผู้ประกอบการขนส่ง ศุลกากรควรมีการเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการให้บริการ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณให้กับด่านศุลกากรแม่สอด

1.2.4 ด้านการบริหารจัดการชายแดน

กลุ่มที่ 1 เจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

- ศุลกากร ควรมีการกำหนดผู้นำในการบริหารจัดการชายแดนอย่างชัดเจน มีการกำหนดอำนาจให้ชัดเจน เช่น ขณะนี้มีมติ ครม.ให้ศุลกากรเป็นผู้นำหลักในการบริหารจัดการที่ด่านพรมแดน แต่ก็ยังไม่มี ความชัดเจน และยังไม่ได้รับการเผยแพร่ และการยอมรับจากหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

- ด่านตรวจพืช ควรมีการนำเทคโนโลยี เครื่องมือทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ เข้ามาช่วยในการตรวจปล่อย

- ด่านกักกันสัตว์ ควรมีการกำหนดพื้นที่ให้เหมาะสมในการตรวจร่วมสำหรับการบริหารระหว่างประเทศควรมีการทำข้อตกลงกันเพื่อให้ไม่ติดขัดระหว่างการขนส่ง และสินค้าบางรายการที่ต้องขออนุญาตนำเข้าส่งออกก็ขอให้มีความชัดเจนทั้งไทยและเมียนมา

กลุ่มที่ 2 เจาหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

- อุตสาหกรรมจังหวัด มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออกมากเกินไป สร้างความไม่สะดวกและความยุ่งยากให้แก่ผู้ประกอบการ

1.3 จังหวัด ตากและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ควรเตรียมพร้อมด้านการค้าชายแดนอย่างไร เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก

กลุ่มที่ 1 เจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของการนำเข้าส่งออก

- ศุลกากร ควรมีการออกกฎหมายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะ เพื่อเอื้อให้เกิดความสะดวกในการลงทุนและทำให้การจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ เพื่อรวมศูนย์การอนุมัติอนุญาต ประสบความสำเร็จ

- ด่านตรวจพืช ควรเพิ่มการอำนวยความสะดวกในการค้าชายแดน
- ด่านกักกันสัตว์ มีบุคลากรให้พร้อมรวมถึงพื้นที่ในการตรวจร่วมสินค้า

กลุ่มที่ 2 เจาหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องของการค้าชายแดน

- ตำรวจ ควรมีการส่งเสริมการค้ารายย่อยให้สะดวกในการทำการค้า

- อุตสาหกรรม ควรมีบุคลากรให้พร้อม เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ให้สามารถรองรับการขยายตัวในอนาคต รวมถึงจุดบริการเบ็ดเสร็จ

- ทางหลวง ควรมีการจัดประชุมหารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในการดำเนินงานในทุกๆ ด้าน

- ผู้จัดการคลังสินค้า ควรมีการจัดสาธารณูปโภคและปรับกฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อการค้าชายแดน

- เจ้าของกิจการ ควรให้ทุกหน่วยงานร่วมมือกัน

- ผู้ประกอบการขนส่ง ควรให้ทุกหน่วยงานมีการบูรณาการร่วมกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Intermant) สามารถสรุปได้เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการค้าชายแดน เกี่ยวกับด้านบุคลากร พบว่าเจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของการนำเข้าส่งออกชายแดน และเจาหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องของการค้าชายแดนมีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับจำนวนบุคลากรที่ยังไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เห็นควรให้มีการเพิ่มอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่เพื่อรองรับการปฏิบัติงานที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต รวมถึงการเพิ่มศักยภาพให้กับตัวบุคลากรในการปฏิบัติงานทั้งด้านภาษา ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับด้านกฎหมาย/ระเบียบพิธีการของไทยและเมียนมาเจ้าหน้าที่ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับด้านกฎหมาย/ระเบียบพิธีการของไทยมีความเป็นสากล แต่ก็ยังมีบางส่วน ที่ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สำหรับของเมียนมา กฎระเบียบการค้าไม่มีความแน่นอนมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยก่อให้เกิดความไม่มั่นใจต่อนักธุรกิจ รวมถึงระยะเวลาในการขออนุมัติ อนุญาตค่อนข้างใช้เวลานานสำหรับกฎหมาย/ระเบียบของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดเพิ่มเติมขึ้น ทำให้เกิดขึ้นตอนที่เพิ่มขึ้น มีเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ผู้ประกอบการที่ไม่มีความรู้หรือผู้ประกอบการรายย่อยจะไม่สามารถเข้าถึงการค้าชายแดนได้ ซึ่งเห็นควรให้มีการปรับปรุงกฎระเบียบ ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงความยืดหยุ่นให้เป็นไปตามสากล ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า เจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของการนำเข้าส่งออก มีความเห็นว่า สภาพพื้นที่ที่มีความคดเคี้ยว ไม่เอื้ออำนวยต่อการขนส่งสำหรับรถบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ ควรทำการขยายเลนถนนและลดความลาดชันลง เพื่อให้รถบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่สามารถเดินทางได้บริเวณท่าเรือ พื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นท่าข้ามธรรมชาติตามลำน้ำเมย จึงเป็นอุปสรรคที่จะก่อสร้างหรือต่อเติมให้เป็นมาตรฐาน ควรมีการปรับปรุง นอกจากนี้พบว่าพื้นที่ในการตรวจร่วม รวมถึงระบบสาธารณูปโภคยังไม่เพียงพอ เห็นควรให้มีการเพิ่มพื้นที่ใน

การตรวจร่วม รวมถึงการเพิ่มศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จจุดเดียว สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า ห้องน้ำ สถานที่พักผ่อน สำหรับคนขับรถบรรทุกสินค้า ยังไม่เพียงพอ ถนน ลานที่ตรวจสอบและสถานที่ขนถ่ายสินค้ามีความคับแคบ รวมถึงควรมีลานจอดรถบรรทุก เพื่อรอการตรวจปล่อยสินค้า เห็นควรให้มีจุดตรวจรถสาธารณะ มีบริการรับฝากรถ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก และบางส่วนเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวก มีความเหมาะสมอยู่แล้ว ด้านการบริหารจัดการชายแดนเจ้าหน้าที่ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นถึงความสัมพันธ์ที่กระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอยู่ในความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย-เมียนมา (TBC) โดยทั้งสองกลุ่มมีความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัด ตาก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เห็นควรมีการออกกฎหมายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยเฉพาะ ส่งเสริมธุรกิจรายย่อย เพื่อเอื้อให้เกิดความสะดวกในการลงทุน และทำให้การจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จเพื่อรวมศูนย์การอนุมัติอนุญาต รวมถึง การจัดเตรียมบุคลากร ระบบสาธารณูปโภค ให้เพียงพอต่อการเติบโตทางการค้าในอนาคต

วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคโดยการใช้แนวคิดการบริหารปัจจัยการผลิต 4 M

การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของจังหวัดตากเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารปัจจัยการผลิต 4 M ในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ด้านบุคคลากร (Man)

2.1.1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

2.1.1.1 เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้นมีส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้า ไม่สามารถให้บริการได้ทันท่วงที ทั้งนี้อาจจะเกิดจากสาเหตุเรื่องอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอ

2.1.1.2 เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาท และตัวระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการใช้ดุลยพินิจในการทำงานตามที่ตนมีเข้าใจ ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่งผลถึงความล่าช้าและความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

2.1.1.3 เกิดความซ้ำขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานเนื่องจากในแต่ละหน่วยงานมีนโยบายในการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง ต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้งาน

2.1.1.4 ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน โดยแต่ละหน่วยงานมีนโยบายในการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสียในเรื่องดังกล่าว โดยข้อดี เจ้าหน้าที่จะได้มีการเรียนรู้งานในหลายหลายแง่มุม แต่สำหรับข้อเสียคือ บางหน่วยงานเมื่อมีการสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ทำให้การทำงาน ไม่ต่อเนื่องไม่มีการถ่ายทอดวิธีการทำงานให้ในเจ้าหน้าที่ที่ย้ายเข้ามาใหม่ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้งาน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่อง

2.1.2 เจาหนาที่ที่ไม่เกี่ยวของกับการค้ายาแดน

เจาหนาที่ที่ไม่เกี่ยวของกับการค้ายาแดน ยังขาดความรู้ความเกี่ยวใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบพิธีการศุลกากรที่ รวมถึงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวของกับการนำเข้า- ส่งออก ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่ราบรื่น เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายของหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวของกับการนำเข้า ส่งออกสินค้าผู้ประกอบการและตัวแทนออกของ ขาดความรู้ความเข้าใจในสินค้าที่ตนเองค้ายาเนื่องจากสินค้านำเข้าและสินค้าออกบางชนิดมีข้อกำหนดให้ผู้นำเข้าผู้ส่งออกต้องขอ อนุญาตจากหน่วยราชการที่เกี่ยวของเพื่ออนุญาตก่อนการนำเข้า และส่งออก

2.2 ด้านงบประมาณ (Money)

ด้านงบประมาณไม่ได้กล่าวถึงในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากจังหวัดตากอยู่ในสถานะที่สามารถจัดทำค่าของงบประมาณเพื่อการดำเนินการในการเตรียมความพร้อมรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษได้ตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดรัฐบาลขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่องโดยงบประมาณปีพ.ศ. 2558 ได้จัดสรรงบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นจำนวน 2,377 ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีความจำเป็นและเร่งด่วน และปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้มีการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ แผนงานการบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

จังหวัดตาก ได้รับงบประมาณพ.ศ. 2558-2562 รวมทั้งสิ้น 8,744.267 ล้านบาท เพื่อพัฒนาภายใต้แผนงานการพัฒนาพื้นที่ โดยแบ่งเป็นตามด้านโครงสร้างพื้นฐานการขนส่ง ได้แก่ การปรับปรุงท่าอากาศยานแม่สอด การก่อสร้างที่พักผู้โดยสารหลังใหม่ งานก่อสร้างต่อเติมความยาวทางวิ่ง งานก่อสร้างทางขับ ลานจอดเครื่องบินและเสริมผิวทางวิ่งเดิม การพัฒนาทางหลวงหมายเลข 12 และถนนสายต่างๆ ในอำเภอแม่สอด รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 6,787.633 ล้านบาท ด้านก่อสร้างด้านศุลกากร (C.I.Q) ได้แก่ การก่อสร้างบ้านพักสวัสดิการตรวจคนเข้าเมือง โครงการก่อสร้างอาคารตรวจบุคคล ลานตรวจปล่อยสินค้าแม่สอด และด้านศุลกากรแม่สอด รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 417.2 ล้านบาท ด้านการสาธารณสุข ได้แก่ ก่อสร้างโรงพยาบาลแม่สอด จัดหาครุภัณฑ์ทางการแพทย์ รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 197.519 ล้านบาท ด้านแหล่งน้ำ ได้แก่ การก่อสร้างทำนบกั้นน้ำห้วยนางและการประกอบอ่างเก็บน้ำ การก่อสร้างระบบส่งน้ำพร้อมอาคารประกอบ ก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาค รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 1,157.411 ล้านบาท ด้านการจัดทำแผน การวางผังเมือง และการศึกษา ได้แก่การพัฒนาพื้นที่ชุมชนชายแดน ปรับปรุงการวางผังระบบน้ำ รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 94.15 ล้านบาท และเป็นโครงการรวม (มากกว่า 1 จังหวัด) รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 90.354 ล้านบาท

2.3 ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ระเบียบกฎหมายต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน (Material)

2.3.1 ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวของ

2.3.1.1 เจาหนาที่ที่เกี่ยวของกับการนำเข้าส่งออก

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความเป็นสากล และไม่รองรับการปฏิบัติงานในพื้นที่

สำหรับประเทศเมียนมากฎหมายและระเบียบต่างๆ ยังไม่เป็นที่สากล มีความยุ่งยากระเบียบพิธีการศุลกากรยังไม่ทันสมัย ใช้ระยะเวลาในการอนุมัติ สำหรับกฎหมายและระเบียบของประเทศไทย บางกฎระเบียบยังไม่มีความสะดวกคล่องกับบริบทของพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานอีกหลายหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเข้าและส่งออก เช่น สินค้าที่มีกฎหมายกำหนดว่าหากจะมีการนำเข้า-ส่งออกหรือผ่านราชอาณาจักรจะต้องได้รับอนุญาต หรือปฏิบัติให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ เช่น ต้องมีใบอนุญาตการนำเข้าและส่งออก ต้องปฏิบัติตามประกาศอันเกี่ยวกับฉลากหรือใบรับรองการวิเคราะห์ หรือเอกสารกำกับยา เป็นต้น ผู้ใดนำของต้องจำกัดเข้ามา หรือส่งออก หรือส่งผ่านราชอาณาจักรโดยมิได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วนจะมีความผิดตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ และเป็นความผิดตามมาตรา 244 และ มาตรา 246 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ด้วย ทำให้เกิดความไม่สะดวกและเกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน รวมถึงจำนวนเอกสารที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้ประกอบการนำเข้าส่งออกต้องปฏิบัติตามขึ้นกับประเภทและชนิดสินค้าที่เกี่ยวข้อง สร้างความลำบากในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรอย่างมาก การออกกฎหมายและต่างๆ เป็นการออกจากส่วนกลาง เพื่อการควบคุมภายในประเทศ ไม่เอื้อต่อการค้าชายแดนซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ไม่มีการประกาศประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกฎระเบียบให้ประชาชน ผู้ประกอบการได้รับรู้ ระเบียบ เหตุผลของหน่วยงานผู้ออกระเบียบ กฎหมายต่างๆ มีเหตุผลหลายประการ ไม่ว่าจะการป้องกัน ศัตรูพืช การควบคุมราคาสินค้าภายในประเทศ การป้องกันอันตรายต่างๆ ฯลฯ กฎระเบียบต่างๆ เหล่านี้ไม่สอดคล้องกับบริบททางการค้าชายแดนในแต่ละพื้นที่เนื่องจากระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นการออกโดยหน่วยงานส่วนกลางที่ทำการค้ากับประเทศอื่นในระดับการค้าสากลที่ผู้ประกอบการส่วนกลางมีศักยภาพเพียงพอในการปฏิบัติ

การใช้ดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมายแตกต่างกัน

เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐทั้งเจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ใช้ดุลยพินิจในการทำงานตามแต่ละบุคคล ซึ่งอาจเกิดจากเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีความรู้ในหน้าที่แตกต่างกัน ประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน ซึ่งเป็นอีกสาเหตุในเรื่องการขาดมาตรฐานในการทำงาน หรืออาจมีเหตุผลจากความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติและผู้ติดต่อราชการ การใช้ดุลยพินิจนี้อาจเป็นสาเหตุของการหวังผลประโยชน์ส่วนตน

2.3.1.2 เจาหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานสินค้า บางอย่างต้องขออนุญาตจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน มีการจำกัดโควตาการนำเข้า ส่งผลให้เกิดความยุ่งยาก สิ้นเปลืองเวลาในการดำเนินการรวมถึงใช้เอกสารจำนวนมากในการปฏิบัติพิธีการ

2.3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

2.3.2.1 เจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

ถนน ด้านศุลกากร พื้นที่ในการตรวจร่วม ระบบสาธารณูปโภค

ถนนควรได้รับการปรับปรุง ขยายเลนและลดความลาดชันลง ทำให้ไม่สามารถรองรับการขนส่งสินค้าได้สะดวกทั้งนี้เนื่องจาก สภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาและมีความโค้งชันค่อนข้างมาก รวมถึงมีความคดเคี้ยวจึงไม่เอื้ออำนวยต่อการขนส่งสำหรับรถที่บรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ สำหรับท่าเรือในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นท่าข้ามธรรมชาติตามลำน้ำเมย จึงเป็นอุปสรรคที่จะก่อสร้างหรือต่อเติมให้เป็นมาตรฐาน ด้านศุลกากรมีพื้นที่น้อย ไม่เหมาะสมกับปริมาณงานและมูลค่าการค้าชายแดนที่สูงขึ้น มีพื้นที่ในการตรวจสินค้าไม่เพียงพอทำให้ต้องไปขอใช้สถานที่ของหน่วยงานอื่นในการตรวจสินค้า การติดตั้งเครื่องเอกซเรย์ซึ่งอยู่ไกลจากด่าน ส่งผลให้ไม่สะดวกต่อการเดินทางทั้งในส่วนของผู้ประกอบการ พื้นที่ในการตรวจร่วม หรือศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) ไม่เพียงพอต่อปริมาณงาน พื้นที่ในการเปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะมีไม่เพียงพอ ก่อให้เกิดความแออัดและติดขัด บริเวณพื้นที่ตรวจปล่อย ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติพิธีการ

2.3.2.2 เจาหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องของกับการค้าชายแดน

ด้านศุลกากร พื้นที่ในการตรวจร่วม ระบบสาธารณสุขภาค

ไม่มีพื้นที่สำหรับการเปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะ

ระหว่าง ประเทศทำให้เกิดความแออัดหน้าด่านพรมแดนจากที่กล่าวมาแล้วเนื่องจากสภาพภูมิประเทศเป็นแนวเขาบรรทัดและขนานด้วยทะเล ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนขับรถ เช่น ที่พักผ่อนระหว่างรอ ห้องน้ำ ที่จอดรถสาธารณะสำหรับรถรับส่งนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ระบบสาธารณสุขภาคยังไม่เพียงพอ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ช่วงหน้าแล้งการใช้น้ำประปามีปัญหาขาดแคลนไม่เพียงพอ การเปิด-ปิดเป็นเวลา ระบบไฟฟ้า ระบบโทรศัพท์ ยังไม่เพียงพอ ระบบไฟฟ้าดับบ่อยครั้ง

2.4 การบริหารจัดการชายแดน (Management)

2.4.1 เจาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกับการนำเข้าส่งออก

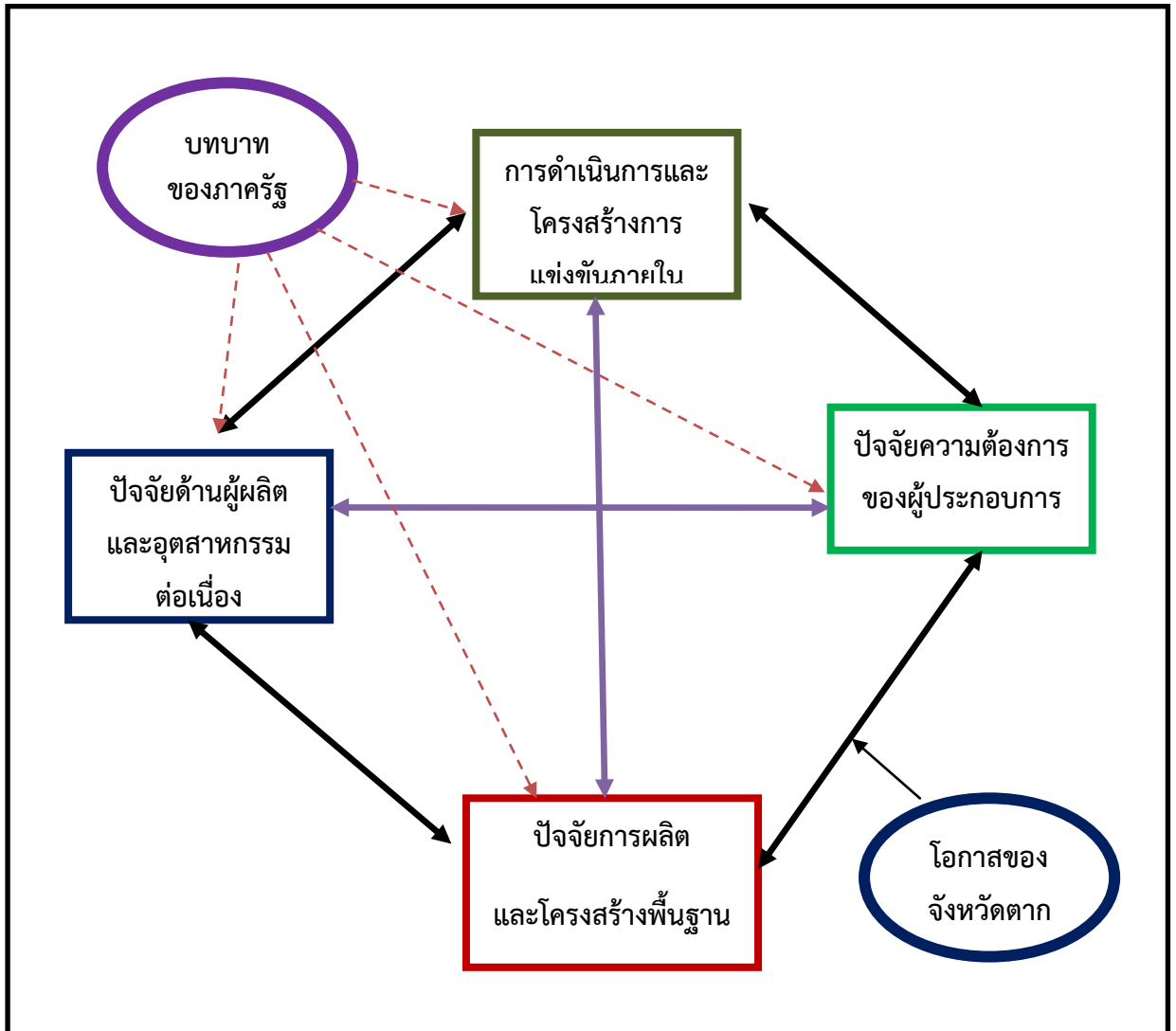
ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในและระหว่างหน่วยงานภายนอก โดยแต่ละหน่วยงานยึดภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของตัวเองเป็นหลัก ทำให้บางครั้งการทำงานเกิดความขัดแย้งภายในระหว่างหน่วยงาน ไม่ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมการอำนวยความสะดวกด้านการค้าชายแดน แต่ในสภาพรวมความสัมพันธ์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ในแต่ละหน่วยงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันรวมถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ

2.4.2 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกับการค้าชายแดน

ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและระหว่างประเทศอยู่ในระดับดี มีการจัดตั้งคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย-เมียนมา (TBC) เพื่อทำหน้าที่ประสานความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศแต่ยังขาดการบูรณาการร่วมกันในการทำงาน

วิเคราะห์กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้าชายแดน

แผนภาพที่ 3-1 กรอบแนวคิด Diamond Model ของ Prof. Michael E. Porter

การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการค้าชายแดน ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยโดยใช้หลักการและกรอบแนวคิด ดังนี้

1. กรอบแนวคิด Diamond Model เป็นกรอบแนวคิดเรื่องปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม หรือบริษัทที่ประกอบกิจการในอุตสาหกรรมนั้น ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ บริบทของการแข่งขันและกลยุทธ์ทางธุรกิจ เงื่อนไขทางอุปสงค์ เงื่อนไขของปัจจัยการผลิต และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน รวมทั้ง 2 ปัจจัยเสริม คือ โอกาสทางธุรกิจและบทบาทของภาครัฐ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสนอแนะแนวทาง มาตรการ เพื่อการเตรียมความพร้อมการค้าชายแดน ผู้ศึกษามีความเห็นว่าปัญหาอุปสรรคของการค้าชายแดนที่พบก็คือ

ปัญหาพื้นฐานด้านปัจจัยการผลิต ไม่ว่าจะเป็น บุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน ระเบียบกฎหมาย โครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการต่างๆ นั้น ตามแนวคิด Diamond Model

2. การบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน (Coordinated Border Management : CBM) ตามหลักการขององค์กรศุลกากรโลก (World Customs Organization : WCO) เป็นหลักการเพื่อการบูรณาการระหว่างผู้มีส่วนได้เสียทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนเข้ามา ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาการค้า ความมั่นคง ฯลฯ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีศุลกากรเป็นหน่วยงานนำหลัก (Leader) ในการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน

การบูรณาการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน เป็นแนวทางการร่วมมือระหว่างหน่วยงานชายแดนทั้งภายในและระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการอำนวยความสะดวก ในการเคลื่อนย้ายสินค้า ยานพาหนะ และบุคคลเดินทาง ให้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยตาม หลักการสากลโดยอาศัยการแบ่งปันเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลสินค้า ยานพาหนะ และผู้เดินทาง การใช้ทรัพยากรการตรวจสอบ การบริหารความแออัดของพื้นที่ เพื่อการควบคุมและตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด Diamond Model คือ กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ความสามารถ ในการแข่งขันของธุรกิจ โดยเป็นการพิจารณาและประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของปัจจัยแวดล้อมทาง ธุรกิจที่สำคัญ 4 ด้านที่จะมีผลกระทบต่อความสามารถในการเพิ่มผลิตภาพ (productivity) อันจะ นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยจากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรค การพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ได้แก่

ปัญหาบุคลากรทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก และ เจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ปัญหาด้านกฎหมายและระเบียบ ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัญหาในด้านของปัจจัยการผลิต (Factor conditions) ที่ยังไม่เพียงพอ และยังไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการค้าชายแดนได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็น ด้านบุคลากรที่ยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และขาดความรู้ในเรื่องของกฎหมายและระเบียบ นอกจากนี้ สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ยังรองรับได้ไม่เพียงพอกับการเติบโต ของเศรษฐกิจการค้าชายแดน สำหรับด้านกฎหมายและระเบียบต่างๆ ยังไม่รองรับกับการค้าชายแดน ไม่เอื้ออำนวยต่อการค้าชายแดน บางกฎหมายหรือบางระเบียบยังมีความยุ่งยากซับซ้อน หลาย หน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติพิธีการ

ปัจจัยความต้องการของผู้ประกอบการ ผู้รับขนส่ง ผู้จัดการคลังสินค้า อุตสาหกรรมจังหวัด เปรียบเหมือนปัจจัยความต้องการในสินค้าและบริการของผู้บริโภค (Demand Condition) เพื่อสนองตอบความต้องการในปัจจัยการผลิตที่ดี ในเรื่องการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีความมาตรฐานเดียวกัน หลายหน่วยงานทำงานซ้ำซ้อนกัน ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่สมบูรณ์ รวมถึง การแก้ไขระเบียบกฎหมายให้เอื้อต่อการค้าชายแดน ฯลฯ

ปัจจัยด้านผู้ผลิตและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง (Related and Supported Industries) ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาในประเด็นดังกล่าว แต่เนื่องจากอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ จากข้อมูลการค้าชายแดน พบว่าอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและประมง เช่น อุตสาหกรรมแป้งข้าวโพด น้ำมันข้าวโพด การผลิตอาหารสัตว์ การผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ อุตสาหกรรมผลิตเครื่องเรือนจากไม้ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักลงทุนชาวต่างชาติ อาทิ อินเดีย ญี่ปุ่น โดยธุรกิจที่นักลงทุนให้ความสนใจ คือ ภาคบริการและภาคการเกษตร เช่น โรงงานอาหารสัตว์ที่ได้รับอนุมัติจากบีโอไอ มูลค่าการลงทุนประมาณ 500 ล้านบาท รวมทั้งผลิตภัณฑ์พลาสติก นอกจากนี้ประเทศไทยได้มีการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคจากฐานการผลิตส่วนกลางของประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันตลาดเมียนมามีศักยภาพที่สูงขึ้น ขนาดตลาดที่ใหญ่ขึ้น และมีกำลังซื้อที่มากขึ้น รวมถึงรสนิยมที่ชื่นชอบสินค้าไทย ประกอบกับเส้นทางจากแม่สอด-ย่างกุ้งระยะทางราว 493 กิโลเมตร มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากภูมิประเทศของเมียนมาที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่ ได้แก่ จีน อินเดีย และบังกลาเทศ เท่ากับว่าการเชื่อมโยงกับเมียนมาจึงเป็นประตูสำคัญในการระบายสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอินเดียที่เป็นตลาดขนาดใหญ่ ซึ่งมีประชากรราว 1,324 ล้านคน รวมถึงสามารถเชื่อมโยงเข้ากับเขตเศรษฐกิจพิเศษในเมืองเมียวดี วัฒน ย่างกุ้งได้ โดยที่จังหวัดตากถือเป็นทำเลยุทธศาสตร์การค้าที่สำคัญด้วยเป็นอีกหนึ่งประตูการค้าชายแดนที่สำคัญของประเทศ

ปัจจัยด้านการดำเนินการของจังหวัดตากและโครงสร้างการแข่งขัน (Context for Firm Strategy and Rivalry) มีคณะกรรมการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด ซึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) และคณะกรรมการ 4 ฝ่าย โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอนุกรรมการฯ บริหารจัดการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.2556 โดยคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) มีหน้าที่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.2556 โดยคณะกรรมการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด มีอำนาจหน้าที่ 13 ข้อ ดังนี้ การส่งเสริมการลงทุน การดูแลเขต อุตสาหกรรมและพาณิชย์การค้าชายแดนร่วมกับกรมศุลกากร การท่องเที่ยว การดูแลแรงงานต่างด้าว การจัดระเบียบจราจร การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การตรวจสอบและควบคุมการเข้าและออกในประเทศโดยร่วมมือกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง การจัดทำมีการดูแลท่าอากาศยาน ท่าเรือและระบบขนส่ง การผังเมืองและการจัดการระเบียบการใช้พื้นที่ การสาธารณสุขโรค การควบคุมและการใช้ ที่ดินสาธารณสุขประโยชน์และการจดทะเบียนยานพาหนะขนส่งในพื้นที่

บทบาทของรัฐบาล (government) ในเรื่องบทบาทของรัฐบาลที่มีผลต่อการค้าชายแดนของอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยรัฐบาลส่งเสริมการค้าชายแดนโดยการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก โดยทุ่มงบประมาณจำนวนหลายพันล้านบาท พัฒนาทั้งโครงข่ายถนน ซึ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้าชายแดน และการลงทุนในพื้นที่ผ่านการให้สิทธิพิเศษทางภาษีอากรด้วยมาตรการส่งเสริมการลงทุน การใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร โดยรัฐบาลเร่งดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ด้านโครงสร้างพื้นฐานมีความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 12 สายตาก-แม่สอด โดยเส้นทางนี้จะก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2562 ส่วนโครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 130 และการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเมย (สะพานมิตรภาพไทย-พม่า) แห่งที่ 2 พร้อม

โครงการขายนี้ออกผล 100% ทำการก่อสร้างแล้วเสร็จ ขณะที่ดิน และการก่อสร้าง border facility control : BCF โดยโครงการจะแล้วเสร็จปี 2562 ด้านโครงการปรับปรุงขยายท่าอากาศยานแม่สอด ในปี 2561 โครงการก่อสร้างอาคารที่พักผู้โดยสารหลังใหม่ โครงการก่อสร้างทางวิ่ง ลานจอดอากาศยาน และเสริมผิวทางวิ่งเดิม จัดซื้อที่ดินและชดเชยสิ่งปลูกสร้างพืชผลจำนวน 306 ไร่ ของพื้นที่ที่ต้องการ (ปัจจุบันอยู่ระหว่างออก พ.ร.ฎ.เวนคืน) งานก่อสร้างต่อเติมความยาวทางวิ่งขนาด 45x2,100 เมตร โดยโครงการก่อสร้างทั้งหมดจะแล้วเสร็จปี 2562 เพื่อรองรับการลงทุนที่กำลังไหลเข้าสู่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก

โอกาส (Chance) ของอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากข้อมูลสถิติต่างๆ จังหวัดตากมีโอกาสและอยู่ในตำแหน่งที่ตั้งที่ดี มีช่องทางการค้าครบทั้ง 3 ช่องทาง ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ สามารถทำการค้าขายระหว่างประเทศได้ครบทุกช่องทาง อยู่บนเส้นทางสำคัญ 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางเชื่อมเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก หรือระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) ทางบกและทางน้ำมีเส้นทางหลวงสายเอเชียสาย 1 (Asian Highway AH1) เป็นจุดผ่านแดนถาวรเชื่อมต่อกับเมืองเมียวดี เมียนมา ที่สำคัญในการขนส่ง จังหวัดตาก มีถนนเชื่อมต่อกับเมียนมา ผ่านสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 85 ของเมียนมา สามารถเชื่อมไปยังย่างกุ้งด้วยระยะทาง 560 ก.ม. และเชื่อมต่อไปยังอินเดีย และจีนตอนใต้ได้ ทางอากาศมีสนามบินพาณิชย์ที่อำเภอแม่สอด โดยอาศัยความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์และการได้รับการพัฒนาจากภาครัฐที่จะส่งเสริมให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษไทย-เมียนมา

สรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ตามกรอบแนวทางของ Diamond Model ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นว่าพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยจะต้องแก้ไขปัจจัย 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านการผลิต (Input conditions) และปัจจัยความต้องการในสินค้าและบริการของผู้บริโภค (Demand Condition)

ตารางที่ 3-1 แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Diamond Model

ปัญหาอุปสรรคด้านปัจจัยการผลิต (factor Conditions)	แนวทางการแก้ไข
1. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ทำงานไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน	1. หน่วยงานแต่ละหน่วยงานควรสำรวจค่างานและพิจารณาปรับอัตรากำลังคนเพื่อรองรับการเติบโตการค้าชายแดนที่เพิ่มขึ้นให้เพียงพอ โดยเริ่มตั้งแต่จัดระบบให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ที่เริ่มจากการสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง ฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร ซึ่งหากบุคคลกรมีประสิทธิภาพก็จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้นำเข้าส่งออก โดยที่แต่ละหน่วยงานต้องมีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน รวมถึงบริบททางการค้าชายแดน เช่น ความรู้เกี่ยวกับการนำเข้าส่งออกสินค้าที่เป็นสินค้าของจังหวัดตากและเมียวดี การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นักลงทุนหรือผู้ประกอบการ เพื่อที่จะสามารถให้ความรู้แก่ผู้มารับบริการ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการ และอำนวยความสะดวกทางการค้าอีกด้วย
2. ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกสินค้าไม่เอื้ออำนวยต่อการค้าชายแดนไม่สอดคล้องกับบริบทการค้าชายแดนในพื้นที่กฎหมายของเมียนมายังไม่เป็นสากล	2. เนื่องจากการออกระเบียบ กฎหมาย หลักเกณฑ์ต่างๆ ออกโดยหน่วยงานส่วนกลางซึ่งบังคับใช้กับการค้าระหว่างประเทศในระดับสากล ไม่สอดคล้องกับการค้าชายแดนในแต่ละพื้นที่ ชนิดสินค้า บริบททางการค้าแตกต่างกันออกไป ขึ้นกับพื้นที่ชายแดนเป็นสำคัญ รวมถึงระเบียบกฎหมายของเพื่อนบ้าน ความพร้อมและมาตรฐานของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาควรจัดตั้งคณะฯ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน จังหวัดตาก และจังหวัดเมียวดี นอกจากนี้ รัฐบาลควรที่จะมีการจัดประชุมร่วม

ตารางที่ 3-1 แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Diamond Model (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรคด้านปัจจัยการผลิต (factor Conditions)	แนวทางการแก้ไข
	ระหว่างไทยและเมียนมา เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขข้อกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ที่ยังไม่เป็นสากลและยังไม่เอื้อประโยชน์ต่อกัน ซึ่งการประชุมดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงในตัวบทกฎหมาย รวมถึงระเบียบพิธีการต่างๆ ให้สอดคล้องกัน และเป็นกฎหมายและระเบียบที่มีความเอื้อต่อบริบทของพื้นที่ อันจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการที่ชายแดนทั้งของประเทศไทยและของเมียนมา ให้ได้รับความสะดวกและเป็นการปฏิบัติพิธีการลดขั้นตอนและลดระยะเวลาการดำเนินการ
3. ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกสินค้า มีความยุ่งยากซับซ้อน ส่งผลให้ผู้นำเข้าส่งออก หรือผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถเข้าถึงการค้าชายแดนได้	3. หน่วยงานในจังหวัดควรให้ความรู้ให้คำปรึกษาอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ นักลงทุน รวมถึงเจ้าของคลังสินค้า เจ้าของกิจการ ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการเป็นจะเป็นผู้นำเข้าส่งออกทางชายแดน ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้น รวมถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทางภาษี การขออนุญาตจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำเข้าส่งออก รวมถึงบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตามพิธีการให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ
4. โครงสร้างพื้นฐานยังไม่เพียงพอเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ อาทิ ด้านศุลกากรมีพื้นที่ไม่เพียงพอ พื้นที่สำหรับการเปลี่ยนถ่ายสินค้า สถานที่สำหรับพักรถบรรทุกสินค้า	4. ภาครัฐควรเร่งดำเนินการติดตามโครงการก่อสร้างให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน รวมถึงเร่งรัดโครงการที่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายให้เร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จ เพื่อที่จะเป็นตามความต้องการของผู้ประกอบการ นักลงทุน เพื่อเป็นการดึงดูดนักลงทุน ผู้ประกอบการ ผู้ผลิตสินค้าให้เข้ามาลงทุนในจังหวัดตาก รวมถึงการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยโครงสร้าง

ตารางที่ 3-1 แนวทางการแก้ไขปัญหาดูโดยการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Diamond Model (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรคด้านปัจจัยการผลิต (factor Conditions)	แนวทางการแก้ไข
	<p>พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นการกระตุ้นทั้งปัจจัยด้านความต้องการในสินค้าและสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันด้านการผลิตตามกรอบแนวคิดของ Diamond Model ซึ่งการปรับปรุงปัจจัยการผลิตโครงสร้างพื้นฐานจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อส่งเสริมด้านความต้องการสินค้าและด้านการผลิตให้เกิดการแข่งขันทางการค้ายิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้าชายแดนของจังหวัด</p>
<p>ปัจจัยความต้องการในสินค้าและบริการของผู้บริโภค (Demand Condition)</p>	<p>แนวทางการแก้ไขปัญหา</p>
<p>5. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนของแต่ละหน่วยงานทำงานที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการหรือผู้นำเข้าส่งออก ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติพิธีการเกิดความล่าช้า</p>	<p>5. นำแนวคิดการบริหารจัดการการค้าชายแดนร่วมกัน (Coordinated Border Management : CBM) ตามหลักการขององค์การศุลกากรโลกมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยการประสานความร่วมมือ ทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนและหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนและหน่วยงานระหว่างประเทศ โดยแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวทางในการประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดแก่หน่วยงานในพื้นที่และหน่วยงานระหว่างประเทศ อันจะเป็นการลดความซ้ำซ้อนของงาน ทั้งนี้เป็นประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกทางการค้าชายแดนไม่ว่าจะเป็น การปฏิบัติพิธีการนำเข้าส่งออก หรือการเคลื่อนย้ายพาหนะบุคคลเดินทางให้เกิดความสะดวก รวดเร็วและมีความปลอดภัยตาหลักของสากล ทั้งนี้ใช้การเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้า ยานพาหนะ หรือบุคคลเดินทาง รวมถึงทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้สำหรับ</p>

ตารางที่ 3-1 แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Diamond Model (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรคด้านปัจจัยการผลิต (factor Conditions)	แนวทางการแก้ไข
	<p>การปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างหน่วยงานจะเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ ทั้งผู้ประกอบการและผู้เดินทาง โดยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะทำให้การตรวจสอบลดลง เน้นเฉพาะสินค้าหรือผู้โดยสารที่มีความเสี่ยง ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วขึ้น ลดการซ้ำซ้อนในการทำงานของแต่ละหน่วยงาน รัฐบาลกลางควรกำหนดกรอบการของสิทธิประโยชน์ที่จะจัดให้กับผู้ประกอบการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการกำหนดการถ่ายโอนอำนาจการอนุญาตอนุมัติที่เกี่ยวข้องให้กับหน่วยงานในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด หรือคณะกรรมการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ แม้สอดที่กำลังจะจัดตั้งขึ้นมาภายหลังเพื่อความสะดวก คล่องตัวซึ่งการถ่ายโอนอำนาจดังกล่าวอาจกระทำโดยมติคณะรัฐมนตรี และ/หรือการออกกฎหมายร่าง พ.ร.บ.เขตเศรษฐกิจพิเศษ</p>

จากการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย นอกจากแนวทางการแก้ไขปัญหาปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) และปัจจัยความต้องการของผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการและภาคเอกชน (Demand Conditions) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันและการลงทุนอันจะเป็นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ บทบาทภาครัฐ (government) เป็นปัจจัยหนึ่งในการเสริมสร้างและเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ รัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการตามนโยบายต่างๆ ที่วางไว้ให้เป็นไปตามเป้าหมาย สนับสนุนและผลักดันให้เกิดอย่างจริงจังทั้งด้านงบประมาณและนโยบาย ความชัดเจนและทิศทางของนโยบาย การลดปัญหาความซ้ำซ้อนของหน่วยงานราชการ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ตรงกับบริบทของพื้นที่ นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ รวมถึงความพร้อมของประเทศเมื่อยาม หากมองหากมองในภาพกว้าง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมองบริบทของประเทศเพื่อนบ้าน มาประกอบในการวางแผนต่อไป ดังนั้น การวางแผนจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลจากหน่วยงานราชการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำมาใช้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก

สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดตามแนวคิด Diamond Model มาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขดังนี้

ด้านปัจจัยการผลิต (Factor conditions) ได้แก่

ปัญหาด้านบุคลากร

รัฐบาลควรจัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกให้เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นในอนาคต โดยจัดสรรตำแหน่งและฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการทำงาน เพื่อที่จะสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้มาขอรับบริการได้

ปัญหาด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

รัฐบาลควรที่จะมีการจัดประชุมร่วมระหว่างไทยและเมียนมา เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขข้อกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ที่ยังไม่เป็นสากลและยังไม่เอื้อประโยชน์ต่อกัน นอกจากนี้ จังหวัดตาก ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก ควรมีการจัดตั้งโครงการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินงานเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออกได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ประสานความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้การทำงานเป็นมาตรฐานเดียวกันลดความยุ่งยากซ้ำซ้อน มีบริการที่สะดวกรวดเร็วซึ่งสามารถเป็นกลไกแก้ไขปัญหาคอขวด

ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

รัฐบาลควรเร่งพัฒนาระบบสาธารณูปโภค รวมถึงสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติพิธีการเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออก รวมถึงเร่งรัดโครงการที่ก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามเป้าหมายให้เพียงพอต่อการให้บริการ รวมถึงการบูรณาการการค้าระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน

ด้านปัจจัยความต้องการของผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการและภาคเอกชน (Demand Conditions)

ปัญหาด้านขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน ควรนำแนวคิดการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน (Coordinated Border Management : CBM) ตามหลักการขององค์กรศุลกากรโลก (World Customs Organization : WCO) มาใช้เป็นแนวทางการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานชายแดน เน้นการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จให้เพียงพอในการให้บริการโดย มุ่งเน้นให้การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน อันเป็นการลดการซ้ำซ้อนในการทำงานของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงาน

บทบาทของรัฐบาล (government) แนวทางเสนอการแก้ไขปัญหาคอขวดการค้าชายแดนใน การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่ารัฐบาลควรเข้ามามีบทบาท ทั้งในบทบาทหน่วยงานและหน่วยสนับสนุน ในการแก้ไขปัญหา นอกจากบทบาทนำในการแก้ไขปัญหาคอขวดปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) แล้ว อีกบทบาทหนึ่งที่รัฐบาลหรือ

จังหวัดต้องดำเนินการคือการเจรจาผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการค้าชายแดน การอำนวยความสะดวกการขนส่งข้ามแดน เปิดเส้นทางการค้าเข้าสู่ตลาดใหม่ๆ โดยพิจารณาจากโอกาส (Chance) ของจังหวัด ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดตาก ซึ่งจากบทบาทของรัฐบาลในเจรจาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทยกับเมียนมา จะส่งผลกระทบต่อเชิงบวกทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนส่งเสริมเศรษฐกิจโดยรวมของไทยให้เติบโตอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมและสร้างภาพลักษณ์อันดีของประเทศไทย ต่อนานาอารยประเทศอีกด้วยสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมในการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

บทที่ 4

แนวทางการปรับปรุงพัฒนาเพื่อสนับสนุน การค้าชายแดน

มาตรการและแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดน

กำหนดมาตรการและแนวทางในการพัฒนาการค้าได้ดังนี้

1. ด้านบุคลากร

จากปัญหาด้านบุคลากร ด้านขาดอัตรากำลังและเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทำงานไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

1. มาตรการและแนวทางในการพัฒนา คือ

1.1.1 รัฐบาลต้องมีนโยบายเพิ่มอัตรากำลังให้กับหน่วยงานผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้าชายแดนให้เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการจัดสรรอัตรากำลังสำรองในแต่ละหน่วยงานเพื่อรองรับการเติบโตของการค้าชายแดนในอนาคต นอกจากนี้ควรมีการกำหนดนโยบายในการพิจารณาคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัคร คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถมีความรอบรู้ของงานในหน้าที่ รวมถึงมีความรู้พื้นฐานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับบริษัทการค้าชายแดนในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ โดยการคัดเลือกจากคณะกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้ได้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้ความรู้แก่ผู้มาใช้บริการและผู้ประกอบการได้ รวมถึงทุกหน่วยงานควรกำหนดวัตถุประสงค์เรื่องการสนับสนุนการค้าชายแดนเป็นวัตถุประสงค์หลักในการทำงานของแต่ละหน่วยงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน

1.1.2 จัดโครงการฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงาน และจัดการทดสอบความรู้เจ้าหน้าที่อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เจ้าหน้าที่ช่วยในการรับรู้กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา

2. ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

จากปัญหาด้านกฎหมายของประเทศไทยยังไม่เหมาะสม บางกฎระเบียบยังไม่มีผลสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเข้าและส่งออก มีจำนวนเอกสารที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความยุ่งยากและล่าช้าในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้กฎหมายของเมียนมาไม่มีความเป็นสากลใช้ระยะเวลาในการอนุมัตินาน สำหรับกฎหมายและระเบียบต่างๆ ไม่สอดคล้องกับบริบททางการค้าชายแดนในแต่ละพื้นที่เนื่องจากระเบียบกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ เป็นการออกโดยหน่วยงานส่วนกลางที่ทำการค้ากับประเทศอื่นในระดับการค้าสากล ผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถเข้าถึงกฎหมายและระเบียบต่างๆ

2.1 มาตรการและแนวทางในการพัฒนา คือ

2.1.1 หน่วยงานที่ออกกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบต่างๆ หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกสินค้าให้เหมาะสมสอดคล้องกับการค้าชายแดนในแต่ละพื้นที่ เช่น รูปแบบการค้า ระเบียบกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน ความพร้อมและมาตรฐานของประเทศเพื่อนบ้านแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยการให้แต่ละหน่วยงานมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก เป็นผู้อนุมัติอนุญาต หรือพิจารณาประเด็นต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการค้าชายแดน สำหรับการแก้ไขปัญหาระยะยาว รัฐบาลควรออกกฎหมายมอบอำนาจให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเป็นผู้ออกระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนของแต่ละพื้นที่เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางการค้าชายแดน

2.1.2 สำหรับการแก้ไขกฎหมายและระเบียบของเมียนมาที่ยังไม่เป็นสากล รัฐบาลควรจัดการประชุมร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันหาแนวทางเกี่ยวกับตัวบทกฎหมาย และระเบียบต่างๆ ของประเทศเมียนมา และของไทยให้สอดคล้องและรองรับพิธีการนำเข้าส่งออกให้มีความเป็นสากลและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการและผู้รับบริการ

2.1.3 จังหวัดควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ศุลกากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนทั้งภาครัฐ เอกชน และนักวิชาการร่วมกันเป็น “คณะที่ปรึกษาการค้าชายแดนจังหวัด” เพื่อให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ โดยวิธีการสอนงาน (Coaching) แก่ผู้ประกอบการ นักลงทุน ตัวแทนออกของ เจ้าของท่าเรือ ฯลฯ ในพื้นที่จังหวัดตาก ให้มีความรู้ความเข้าใจพิธีการศุลกากร ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร โดยกำหนดทีมงานในแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการหรือกลุ่มอุตสาหกรรม เกี่ยวกับผลดีของการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย และผลเสียความผิดพลาดโทษต่างๆ ที่จะได้รับหากกระทำผิด เพื่อให้ภาคเอกชนมีความรู้ความเข้าใจ และปรับทัศนคติทางการค้าให้เข้าสู่ระเบียบกฎหมาย และเป็นการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการค้าชายแดนเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะเป็นการเอื้อให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเข้าถึงกระบวนการนำเข้าส่งออกได้

3. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า

จากประเด็นปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า พบว่าสภาพถนนไม่เหมาะสมกับการขนส่งสินค้าด้วยตู้คอนเทนเนอร์ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศมีความโค้งชัน สถานที่ตรวจสินค้าพื้นที่จัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) สถานที่สำหรับการเปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับพนักงานขับรถ เช่นที่พักผ่อน สถานที่สำหรับประกอบการตรวจปล่อย ลานจอดรถสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์สำหรับช่วยในการตรวจสอบสินค้าและบุคคลยังไม่เพียงพอ

3.1 มาตรการและแนวทางในการพัฒนา คือ

3.1.1 รัฐบาลควรกำหนดนโยบายและติดตามผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด จัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง โครงข่ายเส้นทางหลักและ

ส่วนต่อขยายที่เชื่อมโยงบริเวณด้านชายแดนให้มีมาตรฐาน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการให้บริการ ด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงให้รองรับการขยายตัวของกิจกรรมในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนกิจกรรม อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและการอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ทุกหน่วยงานควรมีการ บูรณาการการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างและการใช้พื้นที่ร่วมกัน

3.1.2 รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการ ตรวจสอบสินค้านำเข้าส่งออกบริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษ เกี่ยวกับอุปกรณ์หรือเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อการให้บริการ เช่นเครื่องเอกซเรย์ในการตรวจสอบสินค้า และตรวจสอบ ผู้โดยสาร เครื่องชั่งน้ำหนักสำหรับรถบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์เครื่องมืออำนวยความสะดวกต่างๆ

4. การบริหารจัดการการค้าชายแดน

จากกรณีปัญหาด้านการบริหารจัดการชายแดน เจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานมี การทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน ขาดการบูรณาการร่วมกันภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน

4.1 มาตรการและแนวทางในการพัฒนา คือ

4.1.1 นำแนวคิดการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน (Coordinated Border Management : CBM) ตามหลักการขององค์กรศุลกากรโลกมาใช้เป็นแนวทางการประสาน บูรณาการ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่หน่วยงานในพื้นที่และหน่วยงาน ระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยแนวคิดดังกล่าวจะสำเร็จได้อยู่บน พื้นฐานของการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การใช้ทรัพยากรในการตรวจสอบ ร่วมกัน โดยการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตนำเข้าส่งออกการบูรณาการ ภายในประเทศ ได้แก่ระดับหน่วยงานในพื้นที่ที่ปฏิบัติงานในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้แก่ ด่านศุลกากรแม่สอด ตรวจคนเข้าเมือง ด่านป่าไม้ ด่านตรวจสัตว์น้ำ ด่านกักกันสัตว์ ตำรวจ ทหาร เป็นต้น ระดับหน่วยงานในพื้นที่กับหน่วยงานส่วนกลาง เช่น กรมศุลกากรกับสำนักข่าวกรองแห่งชาติ สภาความมั่นคงแห่งชาติฯ สำหรับการบูรณาการระหว่างประเทศ เป็นความสัมพันธ์ในระดับรัฐบาล ไทยและรัฐบาลของเมียนมา ซึ่งรัฐบาลในฐานะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ การเจรจาผูกมิตรไมตรี ของสองประเทศเพื่อสนับสนุนการค้าชายแดน

4.1.2 การจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จให้เพียงพอต่อการให้บริการ ซึ่ง กรมศุลกากรได้จัดตั้งโครงการตรวจสินค้าร่วมกันระหว่างกรมศุลกากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมี วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อการตรวจสอบใบอนุญาตหรือใบรับรองตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็น กระบวนการตรวจสินค้าร่วมกันระหว่างกรมศุลกากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบ National Single Window (NSW) ซึ่งเป็นการบูรณาการการตรวจสอบสินค้าร่วมกันโดยการใช้ข้อมูลร่วมกัน ผ่านทางระบบ อันเป็นการลดความซ้ำซ้อนของกระบวนการ และเป็นการลดระยะเวลาในการ ตรวจสอบเอกสาร และลดระยะเวลาการตรวจปล่อยสินค้า ส่งผลต่อการลดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ลดความล่าช้า เป็นผลดีต่อผู้รับบริการ นอกจากนี้ผู้รับบริการยังได้รับความสะดวกสบายในการปฏิบัติ พิธีการ สามารถปฏิบัติพิธีการได้แล้วเสร็จโดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปแต่ละหน่วยงาน รัฐบาลควร ส่งเสริมและพัฒนาประเทศให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันกับทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียน (single market and production base) โดยการพัฒนาโครงการ NSW หรือระบบการเชื่อมโยง

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบดิจิทัลทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันยังคงเป็นระบบดิจิทัลบ้าง เอกสารบ้าง ดังนั้นเพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานในการดำเนินพิธีการศุลกากร โดยมีเป้าหมายให้ระบบดังกล่าวเป็นจุดเชื่อมโยงและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเข้า-ส่งออกทั้งหมดร่วมกับหน่วยงานราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยผู้ประกอบการหรือตัวแทนทำหน้าที่ป้อนข้อมูลเข้าสู่ระบบ ซึ่งหากสามารถพัฒนาระบบดังกล่าวให้เป็นรูปแบบดิจิทัลทั้งหมด จะเป็นการช่วยลดขั้นตอนและลดการจัดเตรียมจำนวนเอกสาร ขั้นตอนในการดำเนินการต่างๆ กระชับและรวดเร็วขึ้นเป็นอย่างมาก สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น โดยผู้ใช้บริการทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจสามารถติดตามผลในทุก ๆ ขั้นตอนของการดำเนินงานนำเข้าส่งออกและการอนุมัติต่าง ๆ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ (e-Tracking) ทุกวันและตลอดเวลา 24 ชั่วโมง

มาตรการในการส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

กำหนดมาตรการในการส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

1. มาตรการในการผูกความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ รวมถึงการสนับสนุนการอำนวยความสะดวก การเข้าไปพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับประเทศเมียนมา รวมถึงสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยการรับข้อเสนอของเมียนมา ในการยกเว้นการตรวจลงตราวีซ่าให้แก่นักท่องเที่ยวที่อยู่นอกเขตเมืองไม่เกิน 14 วัน ตามที่รัฐบาลเมียนมาได้ยื่นข้อเสนอ ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวจะเป็นการเปิดการค้าและการท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศมากขึ้น อันเป็นการเพิ่มความสะดวกของการเข้า-ออก ซึ่งจะเป็นโอกาสให้การค้าชายแดนไทย-เมียนมาขยายตัวมากขึ้น และคาดว่าอุตสาหกรรมไทยจะมีการขยายตัวในการลงทุนมากขึ้น เพราะบริเวณนี้เป็นเขตพื้นที่อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงสุด และมีนักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนมากที่สุด เพื่อใช้แรงงานราคาถูกจากเมียนมา ประกอบกับรัฐบาลเมียนมายังได้เตรียมความพร้อมให้นักลงทุนเพิ่มขึ้นอีกด้วย โดยการประกาศให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีทั้งเขตปลอดอากร (Free Zone) และเขตนิคมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone : EPZ) รวมทั้งการพัฒนาเมืองท่าหลักให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้ประกอบการไทยให้เข้าไปทำการค้าและการลงทุนเพิ่มขึ้นได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. มาตรการด้านกฎหมายและสิทธิประโยชน์ ส่วนของกฎหมายและระเบียบพิธีการที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการนำเข้าส่งออก มีการปรับปรุงให้เกิดความเข้าใจและเป็นที่ยอมรับและตรงตามบริบทของพื้นที่ ผู้ปฏิบัติสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเพิ่มและการกำหนดการถ่ายโอนอำนาจการอนุมัติ อนุญาตที่เกี่ยวข้องให้กับหน่วยงานในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหรือคณะกรรมการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดเพื่อความสะดวกคล่องตัวซึ่งการถ่ายโอนอำนาจดังกล่าวอาจกระทำได้โดยมติคณะรัฐมนตรี และ/หรือการออกกฎหมายร่าง พ.ร.บ.เขตเศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ การจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จเพื่อการอำนวยความสะดวก ยังเป็นการลดระยะเวลาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการ จะเป็นการอำนวยความสะดวกและยังเป็นการลดระยะเวลาการปฏิบัติงาน รวมการปฏิบัติพิธีการแบบเบ็ดเสร็จเพียงจุดเดียว

3. มาตรการด้านการส่งเสริมความร่วมมือของทั้งสองประเทศในด้านการลงทุนที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่โดยจัดให้มีการหารือระหว่าง 2 ประเทศ เพื่อความชัดเจนของกฎระเบียบให้มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ แม้ปัจจุบันระเบียบวิธีการของไทยมีความเป็นสากลแต่ก็ยังมีบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ เช่น รายละเอียดสินค้าท้องถิ่นบางประเภทที่ไม่ได้มีการกำหนดพิกัดอัตราด้านภาษีที่ชัดเจนในขณะที่เมียนมากฎระเบียบการค้ามีการเปลี่ยนแปลงบ่อยทำให้เกิดความไม่มั่นใจต่อนักธุรกิจ นักลงทุนจึงควรมีมาตรการในการหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศเพื่อกำหนดมาตรการและนโยบายทางการค้าชายแดนให้มีความเป็นสากลได้รับการยอมรับอันจะทำให้เกิดการส่งเสริมการลงทุนทางการค้าต่อไป สอดคล้องกับเอกสารรายงานของคณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรที่ได้สรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบหลักที่ทำให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศประสบความสำเร็จว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องสอดคล้องกับจุดแข็งและศักยภาพของพื้นที่รวมทั้งต้องมีความเชื่อมโยงกับโครงข่ายการคมนาคมขนส่งหลัก ตลาดและแหล่งวัตถุดิบ

4. มาตรการในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการค้าการลงทุน ทั้งด้านการสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อยในท้องถิ่น สินค้า SMEs รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นหูเป็นตาเป็นรั้วบ้านที่เข้มแข็งไม่ถูกเอาเปรียบ สินค้าท้องถิ่นได้รับการเพิ่มมูลค่า มีการจ้างแรงงานในท้องถิ่น ประชาชนมีเศรษฐกิจดีขึ้นเกิดการพัฒนาการค้าชายแดนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทยเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำของการพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดนรวมทั้งเพิ่มความสามารถการแข่งขันของประเทศ

5. มาตรการในการพัฒนาการค้าชายแดนที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ การใช้พื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อลดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่โดยการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็น (public hearing) สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดา ดีเดชา (2558) ที่ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายเพื่อความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการยอมรับจำเป็นต้องนำร่องข้อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้มีบทบาทที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นก่อนที่จะสรุปและนำไปปฏิบัติ

การกำหนดนโยบายและการพัฒนาการค้าชายแดนและการลงทุนในอนาคต

การกำหนดนโยบายและการพัฒนาการค้าชายแดนและการลงทุนในอนาคต

1. ประเทศไทยควรจะมีนโยบายที่ชัดเจนเรื่องการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด – เมียวดี และควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและชัดเจน โดยการส่งเสริมการลงทุนในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เน้นการสร้างเสริมขีดความสามารถของผู้ประกอบการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการค้าความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบการค้าชายแดน การส่งเสริมการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า

ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมและพัฒนาสร้างเครือข่ายให้กับนักธุรกิจไทยและประเทศเพื่อนบ้านให้มีการพบปะสร้างความใกล้ชิดในการดำเนินธุรกิจระหว่างกัน

2. ประเทศไทยและเมียนมาควรมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาค ส่งเสริมและพัฒนาเชื่อมโยงการค้าชายแดน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ด้านชายแดนเส้นทางคมนาคม และสนามบิน อีกทั้งสนับสนุนการลงทุนความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เพื่อใช้ประโยชน์จากการขนส่งข้ามแดน รวมถึงการเร่งรัดให้จัดตั้งศูนย์ One Stop Service เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกด้านแรงงานต่างด้าวมาทำงานในพื้นที่ชายแดนโดยการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมให้ถูกกฎหมาย

3. รัฐบาลควรเน้นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยแบ่งงานตามความชำนาญและการใช้สิทธิประโยชน์ เช่น GSP จากประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้ประเทศไทยผลิตในขั้นตอนหรืออุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงานทักษะสูง ใช้เทคโนโลยีสูง หรือต้องการสาธารณูปโภคที่ดีในการผลิต และสำหรับประเทศเมียนมาผลิตในขั้นตอนหรืออุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงานเข้มข้น ซึ่งจะเป็นการเอื้อประโยชน์ร่วมกันระหว่างสองประเทศ

จากมาตรการและแนวทางการพัฒนาการค้า สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านบุคลากร อัตราค่าจ้างไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในการปฏิบัติงาน มาตรการและแนวทางการพัฒนา คือ รัฐบาลควรมีการเพิ่มอัตราค่าจ้างผู้ปฏิบัติงาน โดยรัฐบาลควรกำหนดคุณสมบัติเจ้าหน้าที่ที่จะมาปฏิบัติงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงการจัดสรรอัตราค่าจ้างสำรองเพื่อรองรับการเติบโตของการค้าชายแดน โดยแต่ละหน่วยงานจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักในการทำงาน เรื่องการสนับสนุนการค้าชายแดน เพื่อให้การทำงานเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง กฎหมายและระเบียบของทั้งสองประเทศยังไม่มี ความเหมาะสมกับบริบท และไม่เหมาะสมต่อการค้าชายแดน ซึ่งเป็นการออกกฎหมายโดยหน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถเข้าถึงการค้าชายแดนได้ โดยมาตรการและแนวทางการพัฒนา คือ มีการดำเนินการแก้ไขกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และการค้าชายแดนในภูมิภาคนั้น นอกจากนี้ควรมีการมอบอำนาจให้แก่จังหวัด หรือตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเป็นผู้อนุมัติ อนุญาต หรือพิจารณาประเด็นต่างๆ ทั้งนี้ ทั้งสองประเทศควรมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไขกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้มีความสอดคล้องต่อการค้าชายแดน และมีความเป็นสากล สำหรับการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ จังหวัดอาจมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อคอยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการ โดยมาตรการและแนวทางในการพัฒนา คือ รัฐบาลควรมีการติดตามผลการดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้าง มอบหมายหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบ โดยทุกหน่วยงานควรมีการบูรณาการการค้าร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างและ การใช้พื้นที่ร่วมกัน ด้านการบริหารจัดการการค้าชายแดน เจ้าหน้าที่ในแต่ละหน่วยงานมีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน โดยมาตรการและแนวทางการพัฒนา คือ การนำแนวคิดการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน โดย แต่ละหน่วยงานควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ที่เกี่ยวข้องกัน ใช้ทรัพยากรในการตรวจสอบร่วมกัน เน้นการสร้างความสัมพันธ์ในระดับหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงาน และระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการทำงานและประสานงานกัน รวมถึงการจัดตั้งศูนย์จุดเดียวเบ็ดเสร็จใน การให้บริการแก่ประชาชน สำหรับนโยบายและการพัฒนาการค้า และการลงทุนในอนาคตประเทศไทยควรมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด –เมียวดี โดยการส่งเสริมการลงทุนการให้สิทธิประโยชน์ ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายให้กับนักธุรกิจไทย โดยมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ สนับสนุนการขนส่งข้ามแดน รวมถึงการอำนวยความสะดวกด้านแรงงาน รวมถึงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยการแบ่งงานตามความชำนาญและการใช้สิทธิประโยชน์ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อรองรับการเติบโตของเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ทิศทางการพัฒนาทางการเมืองของประเทศเมียนมาเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็วซึ่งก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับเมียนมา ในอดีตเมียนมาจะค้าขายผ่านชายแดนกับเมียนมาช้านาน แต่ก็เป็นการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าเล็กน้อยระหว่างชาวบ้านของทั้งสองประเทศที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนสินค้าที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนก็จะเป็นสินค้าที่ได้จากการผลิตของชาวบ้านที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคเช่นสินค้าทางการเกษตร. เสื้อผ้า อาหารสำเร็จรูป ฯลฯ เมื่อการเมืองการปกครองของประเทศเมียนมา มีการปรับตัว พร้อมกับอาเซียนมีความตกลงที่เข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้มีการหารือด้านการค้า ระหว่างประเทศอาเซียน ซึ่งเกิดนโยบายการปรับปรุงด้านภาษีศุลกากร ระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน การค้าชายแดนมีความสะดวกมากขึ้นการค้าชายแดนมีการขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วชายแดนไทยเมียนมามีจุดผ่านแดนถาวรหรือด่านพรมแดนที่สำคัญคือที่ด่านอำเภอแม่สอดจังหวัดตาก จากเหตุผลหลายประการที่ทำให้การพัฒนาส่งเสริมการค้าชายแดน มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว คณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลปัจจุบันได้ประกาศให้อำเภอแม่สอดจังหวัดตากเป็น 1 ใน 5 พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในปี 2557 ทำให้มีการวางระบบโครงข่ายในการพัฒนาการค้าชายแดนอย่างเป็นสากลมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบการจัดเก็บภาษีและบุคลากรเพื่อดำเนินการ จากข้อมูลในรอบปีที่ผ่านมาพบว่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมา ได้ดุลการค้า 30,336.95 ล้านบาท โดยมีสินค้าส่งออกที่สำคัญได้แก่ เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ น้ำมันดีเซล ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า ผ้าฝ้าย ด้าย น้ำตาลทราย น้ำมันสำเร็จรูปและอื่นๆ สินค้านำเข้าที่สำคัญได้แก่ก๊าซธรรมชาติ สัตว์น้ำโคกระบือ สุกร แพะ แกะ และผลิตภัณฑ์อื่นๆจากสัตว์ ศักยภาพทางการค้าของไทยเมื่อเทียบกับประเทศคู่ค้าคือเมียนมานับได้ว่าสูงมาก ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเมียนมาเป็นไปในลักษณะที่เกื้อกูลต่อกัน กล่าวคือเป็นประเทศคู่ค้าทั้งในด้านการส่งออกและการนำเข้าที่มีความสมดุลรวมถึงปัจจัยอื่นที่เอื้อต่อการผลิต หากพิจารณาด้านการค้าภาพรวมของเมียนมาทั้งประเทศพบว่ามีความโน้มเอียงการขยายตัวทางด้านการเศรษฐกิจกว่าร้อยละ 8 โดยเฉพาะในช่วงสองปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจเมียนมามีการขยายตัวอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งทำให้เป็นที่สนใจของนักลงทุนทั่วโลก การค้าชายแดนระหว่างทั้ง 2 ประเทศจึงเติบโตขึ้นตามลำดับ นโยบายในการผ่อนคลายมาตรการต่างๆ ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติทั้งด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและด้านอื่นๆ รวมทั้งนักลงทุนไทยทำให้เมียนมามีเม็ดเงินลงทุนไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในกลุ่มที่มาตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อใช้ประโยชน์จากค่าแรงงานราคาถูก เมียนมาได้เปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ 19 แห่งตามแนวพื้นที่ชายแดนและเปิดที่เมียวดีเป็นแห่งแรกใช้พื้นที่เบื้องต้น 180 - 200 เอเคอร์ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐบาลไทยได้มีการลงทุนเพื่อพัฒนาการค้าชายแดนไทยเมียนมา คือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้แก่ การคมนาคมขนส่งมีการปรับปรุงถนนขยายเลนเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการจราจร แต่ด้วยข้อจำกัดของสภาพภูมิประเทศที่ไม่เอื้ออำนวยเท่าที่ควรกล่าวคือมีสภาพพื้นที่ความคดเคี้ยวลาดชัน จึงยังเป็นปัญหาของการขนส่งสำหรับบรรลพรถตู้คอนเทนเนอร์ ซึ่ง

ปัญหานี้ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้มีการเสนอแนะให้พัฒนาเส้นทางที่เหมาะสมกับการขนส่งเพิ่มขึ้น เช่น สนับสนุนโครงการสร้างถนนสายใหม่ที่มีความตรงและสั้นที่สุดในเส้นทางสายตาก-แม่สอด และควร สนับสนุนให้มีการลงทุนให้กับประเทศเพื่อนบ้านในด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านเทคโนโลยีให้มีความ เท่าเทียมกันซึ่งจะช่วยทำให้การดำเนินโครงการต่างๆสามารถพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เรื่องของโครงสร้างพื้นฐานแล้วก็ยังพบว่าสถานที่ปฏิบัติการด้านศุลกากรมีพื้นที่น้อย แออัดไม่เพียงพอต่อปริมาณที่เพิ่มขึ้นของการใช้บริการ ทั้งนี้ในเบื้องต้นพื้นที่แก้ปัญหาโดยการขอใช้ สถานที่จากหน่วยงานอื่นในการตรวจสอบสินค้าและติดตั้งเครื่องเอ็กซเรย์ซึ่งอยู่ไกลจากด่านแต่ปัญหาที่ ตามมาก็คือความไม่สะดวกต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และของผู้ประกอบการ เครื่องเอ็กซเรย์ สินค้า อีกทั้งอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอต่อปริมาณงาน และยังขาดเครื่องเอ็กซเรย์ที่ใช้ในการตรวจสอบ ผู้โดยสารรวมทั้งเครื่องชั่งน้ำหนัก ปัญหาดังกล่าวน่าจะได้รับการแก้ไขในอนาคตอาจมีการปรับปรุง สถานที่ทำงานของศุลกากรที่จะต้องเชื่อมโยงกันในลักษณะที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการ อย่างรวดเร็วแบบ ศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One stop service) ด้านบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ล้วน มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงและหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง หน่วยงานในท้องถิ่น รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของประเทศทั้งสอง แต่บุคลากรมีจำนวน ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเนื่องจากงานมีปริมาณงานเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานเครือข่ายหรือเจ้าหน้าที่ ร่วมปฏิบัติการก็พบปัญหาเดียวกันคือไม่เพียงพอ เช่น ด้านตรวจพืชซึ่งมีปริมาณสินค้ามาก ด้านตรวจ สัตว์น้ำยังขาดอัตรากำลัง ซึ่งผู้เกี่ยวข้องก็ได้เสนอแนะว่าควรมีการเพิ่มอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ให้มี ความสัมพันธ์กับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายที่ เกี่ยวข้องเป็นอีกปัญหาที่พบทำให้เกิดการใช้ดุลยพินิจในการทำงานตามที่ตนมีความเข้าใจซึ่งจะทำให้ไม่ เป็นมาตรฐานเดียวกันและเกิดความสงสัยในด้านความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ปัญหานี้ควรมีการพัฒนา บุคลากรในด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางการค้าชายแดน นอกจากนี้ยังมีประเด็นด้านการ สื่อสารทางภาษา การเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ และข้อปฏิบัติทางด้านศุลกากรและด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง

สรุป

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาสามารถสรุปการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขต เศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยได้ โดยสามารถแบ่ง

ด้านบุคลากร รัฐบาลควรมีการบริหารจัดการด้านกำลังคนและงบประมาณเพื่อสนับสนุน การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยในการทำงาน เช่น เครื่องเอ็กซเรย์ ระบบการบริการข้อมูล การขออนุญาตผ่านระบบ NSW

ด้านกฎหมายและระเบียบ ปัญหาข้อกฎหมายที่ยังไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงยังไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงกฎหมายและ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกของเมียนมายังไม่มีความเป็นสากล มีขั้นตอนและ การดำเนินการอนุมัติอนุญาต ที่ค่อนข้างใช้ระยะเวลาานาน ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว รัฐบาลควรหา แนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดประชุมหารือระหว่างสอง

ประเทศในการแก้ไขข้อกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสมและไม่เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงานของทั้งสองประเทศ สำหรับประเทศไทย รัฐบาลในเรื่องการบริหารจัดการก็จะเป็นไปตามระบบปกติที่ได้กำหนดเอาไว้ยังไม่มีมีความชัดเจนว่าจะมีการบริหารจัดการอย่างไร หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ และมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่มากนักน้อยเพียงใด ข้อกังวลดังกล่าวอาจสร้างความไม่เข้าใจและปัญหาในการให้ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ รัฐบาลควรกำหนดการถ่ายโอนอำนาจการอนุญาต อนุมัติที่เกี่ยวข้องให้กับหน่วยงานในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหรือคณะกรรมการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อความสะดวก คล่องตัวซึ่งการถ่ายโอนอำนาจดังกล่าวซึ่งสามารถกระทำโดยมติคณะรัฐมนตรี ออกกฎหมายร่าง พ.ร.บ.เขตเศรษฐกิจพิเศษ จัดตั้งศูนย์จุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จในการเพิ่มบริการในพื้นที่รวมถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงานในจังหวัดอันจะเป็นการลดปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความล่าช้าสำหรับตัวบทกฎหมายที่มีความยุ่งยากซ้ำซ้อนส่งผลให้ประชาชนหรือการให้ข้อมูลและการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนยังมีน้อย มีข้อเสนอจากภาคประชาชนให้มีการศึกษา เปิดเวทีแสดงความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษอย่างกว้างขวางและจริงจัง เนื่องจากมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจุบันยังเป็นเพียงความต้องการระดับนโยบายและบางหน่วยงานเท่านั้น ยังขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและประชาชนระดับท้องถิ่น โดยจะเห็นได้ว่ายังมีความคิดเห็นและข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจน ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องเรื่องพื้นที่และขอบเขตยังไม่ชัดเจน ซึ่งควรทำความเข้าใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนในระดับพื้นที่อย่างแท้จริงได้มีส่วนร่วมด้วย

ด้านการบริหารจัดการยังไม่มีมีความชัดเจนว่าจะมีการบริหารจัดการอย่างไร หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ และมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่มากนักน้อยเพียงใด ข้อกังวลดังกล่าวอาจสร้างความไม่เข้าใจและปัญหาในการให้ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับเรื่องข้อกฎหมาย อำนาจหน้าที่ ขอบเขตพื้นที่ อำนาจหน้าที่ อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาเห็นว่าการบริหารจัดการเป็นเรื่องสำคัญทั้งในระดับนโยบายและระดับท้องถิ่นจำเป็นต้องใช้การบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานและภายในหน่วยงาน ร่วมมือและร่วมกันกำหนดเพื่อให้การบริหารจัดการเกิดประโยชน์สูงสุดโดยการใช้หลักแนวคิดการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน (Coordinated Border Management : CBM) ตามหลักการขององค์การศุลกากรโลกมาใช้เป็นแนวทางการประสานบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้า ยานพาหนะ และบุคคลเดินทาง ให้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยตามหลักการสากลโดยอาศัยการแบ่งปันเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลสินค้า ยานพาหนะ และผู้เดินทางการใช้ทรัพยากรการตรวจสอบเพื่อการควบคุมและตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จให้เพียงพอต่อการให้บริการ โดยส่งเสริมการบูรณาการการตรวจสอบสินค้าร่วมกัน โดยการใช้ข้อมูลร่วมกันผ่านทางระบบ จะเป็นการลดการซ้ำซ้อนในการตรวจสอบ และลดระยะเวลาในการตรวจสอบ เอกสาร พัฒนาประเทศให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันโดยการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของประเทศให้เป็นรูปแบบดิจิทัลทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 นอกจากรัฐบาลจะมีบทบาทในฐานะหน่วยนำและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น อีกหนึ่งบทบาทของภาครัฐบาลคือ การเจรจาผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีในการเป็นเวทีสำคัญที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหากฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของการค้าชายแดนระหว่างสองประเทศ เพื่อให้เวทีของการเจรจาเป็นตัวช่วยในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของประเทศไทย

รัฐบาลของประเทศไทยควรสนับสนุนงบประมาณการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ในภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร และภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะถนนเส้นทางคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ของประเทศเมียนมาและประเทศคู่ค้าอื่นๆ ในเส้นทางการค้าที่สำคัญของประเทศเมียนมา เช่น แม่สอด-ย่างกุ้ง เพื่อแลกกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการลดต้นทุนของผู้ประกอบการ ส่งผลต่อการกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจ การผลิตอุตสาหกรรมในประเทศไทยทำให้ได้รับประโยชน์ทั้งจากการขนส่งสินค้าและการท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อ การเพิ่มความต้องการของประเทศเมียนมา และประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการกระตุ้นเพิ่มความต้องการ ของสินค้าจากประเทศไทย และเป็นการเพิ่มการผลิตของไทยโดยตรงอีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็นการสนับสนุนการแข่งขันในประเทศตามกรอบแนวคิดของ Diamond Model ของ Prof. Michael E. Porter ซึ่งบทบาทภาครัฐที่สำคัญในการเจรจาร่วมกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้านคู่ค้าสำหรับการค้าชายแดน จะเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งข้ามแดนเพิ่มกำลังการผลิตของอุตสาหกรรมในประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน

1.2 รัฐบาลควรพัฒนาระบบราชการให้เป็นระบบราชการ 4.0 โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนรองรับต่อยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 โดยระบบราชการต้องเป็นที่พึงของประชาชนและเชื่อถือไว้วางใจได้ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย โดยการเปิดกว้างและเชื่อมโยงกันสามารถเข้าถึงด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการพัฒนาการบริการแบบ Online Service ให้ทัดเทียมกับประเทศต่างๆ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ผู้รับบริการ ลดขั้นตอนความยุ่งยาก ลดระยะเวลา เพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งเทคโนโลยีจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยภาครัฐต้องปรับตัวให้เข้ากับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในยุค Digital เปิดกว้างและเชื่อมโยงถึงกัน Open and Connected Government ทั้งระหว่างภาครัฐด้วยกันเอง และภาคส่วนอื่นๆ ซึ่งบุคคลภายนอกสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เปิดเผยได้ อันจะเป็นการแบ่งปันข้อมูลระหว่างกัน สามารถตรวจสอบ และสามารถให้ภาคส่วนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วม และรับโอนภารกิจไปดำเนินการแทนได้ มีการเชื่อมโยงการทำงานอย่างเป็นเอกภาพและสอดคล้องกัน รวมถึงการพัฒนาการปฏิบัติงานให้เป็นไปในลักษณะ Smart and High Performance Government ซึ่งจะเป็นการสร้างนวัตกรรมหรือความคิดริเริ่ม และประยุกต์องค์ความรู้เข้ามาใช้ในการตอบโต้กับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะแสดงถึงการเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง สามารถปฏิบัติงานอย่างเตรียมการไว้ล่วงหน้า มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างทันเวลา ทำให้ข้าราชการมีความผูกพันต่อการปฏิบัติราชการและ

ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน นำระบบ E –Government มาใช้ปฏิบัติงานซึ่งระบบ E-Government คือ วิธีการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานภาครัฐ ปรับปรุงการบริการแก่ประชาชน การบริการด้านข้อมูลและสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ผลพลอยได้ที่สำคัญที่จะได้รับคือ ธรรมาภิบาล และความโปร่งใสที่มีมากขึ้นในกระบวนการทำงานของระบบราชการอันเนื่องมาจากการเปิดเผยข้อมูลและประชาชนสามารถเข้ามาตรวจสอบได้ตลอดเวลาจึงคาดว่าจะนำไปสู่การลดคอร์รัปชันได้ในที่สุด นอกจากนี้ การจัดสรรอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานให้เพียงพอและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน รวมถึงการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาเพื่อช่วยในการทำงานของเจ้าหน้าที่ อันจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ภาครัฐควรพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลการค้าชายแดน รวมถึงข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นต่อกระบวนการนำเข้าส่งออกในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยการพัฒนาโครงการ NSW หรือระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบดิจิทัลทั้งหมด

1.4 ภาครัฐควรมีการปฏิรูปกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนให้ทันสมัยมีความเป็นสากล และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และบริบทของเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละพื้นที่ รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างชัดเจนจริงจังและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เช่น การแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแรงงานกฎหมายที่ดิน กฎหมายอุทยานแห่งชาติ การผังเมือง และการกำหนดระเบียบต่างๆ ต้องมีความชัดเจน รวมทั้ง การมอบอำนาจในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องให้ส่วนราชการในพื้นที่มีอำนาจในการบริหารจัดการ เช่น การบริหารที่ดิน การบริหารแรงงานต่างด้าว การอุตสาหกรรม เป็นต้น รวมถึงมาตรการสนับสนุนด้านแรงงานที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ลงทุนใช้แรงงานต่างด้าวในลักษณะไป-กลับได้อย่างถูกกฎหมาย

1.5 ภาครัฐควรเร่งพัฒนาระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา ผังเมือง ภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เพียงพอต่อการลงทุนในพื้นที่ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในการให้ความช่วยเหลือ หรือให้การเยียวยาประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์จากที่ดิน โดยเฉพาะการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ การให้บริการและอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดนที่ได้มาตรฐาน การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการที่เพียงพอและมีคุณภาพ ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการและแรงงานในท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทั้งด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนให้ฐานเศรษฐกิจบริเวณชายแดนขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะ ซึ่งจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดนดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 จังหวัดควรมีหน่วยงานบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยอาจเป็นคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ รวมทั้งมีการจัดองค์กรเพื่อรองรับกับการพัฒนาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ไม่ถูกครอบงำจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น เพื่อวางระเบียบและการดำเนินการเพื่อรองรับการขยายตัวของการค้าชายแดน เช่น โครงสร้างองค์กรการบริหารจัดการ อำนาจหน้าที่ ประเภทการดำเนินการ สิทธิประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากที่ดิน การจ้างแรงงาน รายได้และรายจ่าย เป็นต้น รวมถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับส่วนกลางให้มากขึ้นเพื่อหน่วยงานในพื้นที่แต่ละหน่วยงานสามารถดำเนินงานได้ทิศทางเดียวกัน ทำให้เสริมสร้างการค้าให้เกิดความคล่องตัวและไม่เกิดผลกระทบต่อภาพรวมของท้องถิ่น หรือควรถูกกำหนดหน่วยงานระดับท้องถิ่นให้มีบทบาทที่จะรับผิดชอบดูแลการค้าชายแดนให้ชัดเจนและเป็นมาตรฐานสากล รวมถึงเสริมสร้างความพร้อมของผู้ประกอบการและความรอบรู้เกี่ยวกับระบบการตลาด ภาษา สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งเร่งรัดพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนและผู้ประกอบการให้มีความพร้อมรองรับการเติบโต รวมถึงการเสริมสร้างให้จุดชายแดนต่างๆ สามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 หน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก ควรนำระบบการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องผ่านทางระบบสารสนเทศมาปฏิบัติงานเช่นการนำระบบ NSW เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน กรมศุลกากรควรนำโครงการตรวจสินค้าร่วมกันระหว่างกรมศุลกากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาปฏิบัติงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถควบคุมสินค้าต้องห้ามต้องกำกับได้อย่างทันทั่วที่เป็นอัตโนมัติ และมีความถูกต้องแม่นยำ สามารถตรวจสอบหรือวิเคราะห์ข้อมูลใบขนสินค้าได้ล่วงหน้า รวมถึงลดระยะเวลาการตรวจปล่อยสินค้าอันจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการ นอกจากนี้ ควรมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการช่วยในการปฏิบัติงาน เช่นการนำเครื่องเอกซเรย์เข้ามาเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ตรวจสอบสินค้าก่อนที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะเปิดตรวจสินค้า ซึ่งนอกจากจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ ยังช่วยลดระยะเวลาการทำงานจากที่เจ้าหน้าที่จะต้องเปิดตรวจสินค้าซึ่งหากเปิดตรวจสินค้าทั้งตู้คอนเทนเนอร์จะต้องใช้ระยะเวลาเป็นวัน แต่เมื่อมีการนำเครื่องเอกซเรย์เข้ามาช่วยในการตรวจสอบสินค้า เจ้าหน้าที่สามารถนำภาพที่ได้จากการเอกซเรย์มาวิเคราะห์ความเสี่ยง จะช่วยให้การตรวจสอบสินค้าในตู้คอนเทนเนอร์ใช้ระยะเวลาสั้นลง นอกจากนี้ ยังเป็นการช่วยบรรเทาในด้านอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ การดำเนินงานของศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จทั้งศูนย์บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนและศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านแรงงานในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงข้อมูลด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งเตรียมการในเรื่องที่เกี่ยวข้อง อาทิ การพัฒนาฝีมือแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ การจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อมเมือง

2.3 หน่วยงานราชการ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความ

เข้าใจแก่ทุกภาคส่วน ดึงดูดการลงทุน และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมทางเศรษฐกิจชายแดนพรมแดนให้เพิ่มมากขึ้น

2.4 ผู้ประกอบการ รวมถึงประชาชนในพื้นที่ควรศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อให้การรับทราบข้อมูลและมีความเข้าใจ ตลอดจนการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ อย่างชัดเจนเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความรู้และมีสมรรถนะในการแข่งขันในระบบเสรี และเตรียมความพร้อมของธุรกิจ ตลอดจนแนวทางการขยายตลาดตามโอกาสและข้อตกลงใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นเป็นไปด้วยความถูกต้อง และชัดเจน นอกจากนี้ควรพัฒนาทักษะด้านฝีมือแรงงานให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐานการค้า ที่เป็นสากลและการแข่งขันที่มากขึ้น รวมถึงพัฒนาความรู้ด้านภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาของประเทศ เพื่อนบ้าน หรือภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางในการประสานงาน รวมถึงยกระดับคุณภาพและความ ปลอดภัยของสินค้าการเกษตรให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของตลาด โดยใช้เทคโนโลยีทาง การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าของผลิตผลและความปลอดภัยกับผู้บริโภค เรียนรู้พัฒนาความรู้การแปรรูปผลผลิตต่างๆ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 เนื่องจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยมีอยู่ 10 เขต ซึ่ง การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะการค้าชายแดนไทย-เม็กซิโก ซึ่งเป็นพื้นที่การจัดตั้งของเขต เศรษฐกิจพิเศษเม็กซิโก การนำข้อมูลไปใช้อ้างอิงกับการค้าชายแดนในพื้นที่อื่นๆ ที่มีบริบทแตกต่าง ต่างกัน ควรพิจารณาข้อจำกัดต่างๆ อย่างละเอียดและรอบคอบ ซึ่งเห็นควรทำการศึกษาเขตเศรษฐกิจ พิเศษอื่นๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของ ประเทศไทย

3.2 ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเจาะลึกด้านนโยบายของภาครัฐบาล การจัดการ องค์ความรู้ด้านการค้าชายแดน เพื่อนำมากำหนดคุณลักษณะและแผนกลยุทธ์การพัฒนาการค้า ชายแดนของประเทศไทยในอีก 2-3 ปีข้างหน้าของแต่ละเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อใช้เป็นแนวทางการ พัฒนาการค้าชายแดนสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยต่อไป

3.3 ศึกษารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะในการทำธุรกิจรูปแบบใหม่บริเวณชายแดน เช่นการส่งเสริมสมรรถนะในการทำธุรกิจในรูปแบบความยั่งยืน การสร้างภาพลักษณ์ของ ผู้ประกอบการที่ดี การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางการค้าที่ยั่งยืน เพื่อนำผลที่ได้เป็น แนวทางพัฒนาให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องซึ่งมีผลต่อการเติบโตของการค้า ชายแดนสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยต่อไป

บรรณานุกรม

- การค้าต่างประเทศ, กรม. “รายงานสถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทย ปี 2558-2560”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dft.go.th/bts/trade-report, 2560>.
- ชิตพล ชัยมะดัน และศรุตี สกฤรัตน์. “นโยบายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชากับการปรับตัว เข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว”, วารสารราชพฤกษ์. ปีที่ 13 (ฉบับที่ 2), พฤษภาคม-สิงหาคม 2558. หน้า 76-85.
- ธนา จงสิทธิผล และเสรี วงษ์มณฑา. “ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจชายแดน กรณีศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย”, RMUTT Global Business and Economics Review. ปีที่ 10 (ฉบับที่ 1), 2558. หน้า 73-90.
- บริษัท วัชรพล จำกัด. “พาณิชย์ เดินหน้าแม่สอด-เมียวดีโมเดล มหกรรมค้าชายแดน หวังลงทุน 2 ปท”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.thairath.co.th/content/891505, 2560>.
- บริษัท สยามธุรกิจ พับลิชชิ่ง จำกัด. “ทางหลวงเตรียมพร้อมสร้างด่านพรมแดนแม่สอดเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก”.(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.siamturakij.com/news/10375-,2560>.
- บริษัท เนชั่น บรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). “สิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ ที่ได้รับจากแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://oknation.nationtv.tv,2559>.
- บริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน). ““อภิรดี”บินประชุมJTCไทย-เมียนมา ตั้งเป้าเพิ่มการค้าชายแดนเป็น 3 แสนล้านภายในปี 60”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://mgronline.com/business/detail/9590000001635, 2559>.
- พิทยา สุวคันธ์ และคณะ. “ผลกระทบการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด (ไทย)-เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (เมียนมา) ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”, วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. ปีที่ 7 (ฉบับที่ 2), กรกฎาคม-ธันวาคม 2559. หน้า 30-44.
- ภัทรวดี โธหารวัตร. “ผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษา ด้านสิ่งขจร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”, วารสารสหวิทยาการ. ปีที่ 10 (ฉบับที่ 2), เมษายน-กันยายน 2556. หน้า 9-31.
- ยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่, สำนัก. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน.กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด, 2559.
- เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. “ผลการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านและผลการจัดงานมหกรรมการค้าชายแดน 4 ภูมิภาค”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program23.jsp?top_serl=99314436, 2558.
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, กระทรวง. “ปลูกเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด เปิดทางธุรกิจเอสเอ็มอีสู่สากล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.thaitextile.org/index.php/blog/2017/08/news_0908201706, 2560.

ศุภชัย ศรีสุชาติ และแก้วขวัญ ตั้งติพงษ์กุล, ดร. “แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ กรณีศึกษา : เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mol.go.th>, 2558.

ศุลกากร, กรม. “รายงานมูลค่าการนำเข้า-ส่งออก จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2556-2560”. รายงาน.2560.

ศักดิ์ดา ดีเดชา. “แนวทางการพัฒนานโยบายเพื่อความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด”, วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์. ปีที่ 10 (ฉบับที่ 2), กรกฎาคม - ธันวาคม 2558. หน้า 105-121.

สมพงษ์ ศิริโสภณศิลป์ และคณะ. “การพัฒนาเขตเศรษฐกิจในจังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร”, วารสารการขนส่งและโลจิสติกส์. เล่มที่ 1 (ฉบับที่ 10), 2560. หน้า 25-40.

อดิเรก พันเขียว, ดร. “ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในพื้นที่จังหวัดตาก”, วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง. ปีที่ 5 (ฉบับที่ 1), 2559. หน้า 89-125.

อภิชาติ อำนวยช่วย และพัสดราภรณ์ ทิพย์โสธร. “แนวทางการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจเพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดกาญจนบุรี”. ปริญาโท, สถาปัตยกรรม , สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2558.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	กิตติ สุทธิสัมพันธ์	
วัน เดือน ปีเกิด	7 กันยายน 2505	
การศึกษา	ประกาศนียบัตร (โรงเรียนศุลกากร/กรมศุลกากร/พ.ศ.2525) ปริญญาตรี (เศรษฐศาสตร์บัณฑิต/มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2527) ปริญญาโท (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(บริหารรัฐกิจ)มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/ พ.ศ.2542)	
ประวัติการทำงานโดยย่อ	มีนาคม .2555 – มกราคม 2556	นายด่านศุลกากรแม่สาย
	มกราคม 2556 – ตุลาคม 2558	นายด่านศุลกากรคลองใหญ่
	ตุลาคม 2558 – มกราคม 2559	นายด่านศุลกากรแม่สอด
	มกราคม 2559- พฤศจิกายน 2560	ผู้อำนวยการสำนักงานศุลกากร ท่าเรือแหลมฉบัง
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองอธิบดีกรมศุลกากร	

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง การพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

ผู้วิจัย นายกิตติ สุทธิสัมพันธ์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60

ตำแหน่ง รองอธิบดีกรมศุลกากร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญที่เป็นเครื่องจักรในการขับเคลื่อนคือ การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงการค้าชายแดนกับประเทศคู่ค้าที่มีเขตแดนทางบกติดกับประเทศไทย เช่น ประเทศมาเลเซีย สปป.ลาว ประเทศกัมพูชา ประเทศเมียนมา การค้าชายแดนในอดีตเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าเล็กๆ น้อยๆ ระหว่างชาวบ้านในถิ่นที่มีเขตแดนติดกันเป็นสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ของป่า พืชผลทางการเกษตรที่ปลูกในพื้นที่ ต่อมาได้พัฒนาเป็นการค้าระหว่างประเทศไปยังประเทศคู่ค้าทั่วโลก ขยายประเภทสินค้าจากสินค้าเกษตรที่ปลูกในพื้นที่ของป่าเป็นสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ รูปแบบการค้าเปลี่ยนแปลงจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างชาวบ้านเป็นรูปแบบของธุรกิจการค้าระหว่างประเทศเข้าสู่ระบบการค้าตามมาตรฐานสากล โดยผ่านช่องทางต่างๆ ซึ่งช่องทางการค้าที่สำคัญที่มีปริมาณมูลค่าการค้ามากที่สุดระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมา คือ การค้าผ่านจุดผ่านแดนถาวร สะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากข้อมูลการค้าผ่านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่าสภาพการค้าชายแดนในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา มีมูลค่าการค้าชายแดนรวมเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2557 มูลค่ารวม 63,584.06 ล้านบาท ปีพ.ศ. 2558 มูลค่ารวม 72,256.07 ล้านบาท ปีพ.ศ. 2559 มูลค่ารวม 84,606.77 ล้านบาท โดยมูลค่าการค้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี นับว่าเป็นช่องทางการค้าชายแดนที่มีศักยภาพมากที่สุด และมีโอกาสอีกมากในการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนให้สูงขึ้นในอนาคต

จากสภาพการค้าในปัจจุบัน มูลค่าการค้าชายแดนมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตามคำสั่งคสช. ที่ 72/2557 เพื่อเป็นการจูงใจนักลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศเข้ามาลงทุน อันจะเป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต จึงได้มีมติกำหนดให้ พื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในระยะแรก จากปัจจัยสนับสนุนในศักยภาพของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศไทย อยู่บนเส้นทางสำคัญ 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางเชื่อมเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก หรือระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) และเส้นทางหลวงสายเอเชียสาย 1 (Asian Highway : AH1) ซึ่งการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบ รัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณจำนวนหลายพันล้านบาท พัฒนาทั้งโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ระบบไฟฟ้า น้ำประปา อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ด้วยศักยภาพของแม่สอดเป็นพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา อีกทั้งตลาดเมียนมามีศักยภาพสูงขึ้นไป ภูมิภาคสามารถเชื่อมโยงกับประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่ ได้แก่ จีน อินเดีย และบังกลาเทศ เท่ากับว่าการเชื่อมโยงกับเมียนมาจึงเป็นประตู

สำคัญในการระบายสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอินเดียที่เป็นตลาดขนาดใหญ่ ประชากรราว 1,324 ล้านคน แต่กลับพบว่ามูลค่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมามีมูลค่าการค้ารวมลดลง ทั้งๆ ที่มีปัจจัยสนับสนุนในการเติบโตของการค้าชายแดน รวมถึงอัตราการเติบโต GDP ของประเทศเมียนมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเติบโตของทางเศรษฐกิจของเมียนมา แต่พบว่า มูลค่าการค้ารวมชายแดนของไทย-เมียนมา มีมูลค่าลดลง ซึ่งจากประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงเห็นควรที่จะศึกษา ถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นของการค้าชายแดน เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการค้าชายแดน สิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาอุปสรรคของการค้าชายแดนไทย-เมียนมา ผ่านช่องทางการค้าของจังหวัดตาก
2. วิเคราะห์มาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-เมียนมา ด้านจังหวัดตาก ให้สะดวก รวดเร็ว เพื่อรักษาตลาดการค้าชายแดนที่สำคัญ ให้มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องยั่งยืน
3. เพื่อเสนอแนะนโยบายและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนของประเทศไทย ให้เหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ ในการเตรียมความพร้อมรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาสภาพการค้าชายแดนผ่านช่องทางการค้าของจังหวัดตาก เส้นทางขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดน แนวทางการปรับปรุงพัฒนาการค้าชายแดนและการลงทุนในอนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล โดยศึกษาข้อมูลการค้าชายแดนปี พ.ศ. 2556-2560
2. ขอบเขตด้านประชากร ประกอบด้วย
 - 2.1 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานปกครอง ดานศุลกากรแม่สอด ตรวจคนเข้าเมือง หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตนำเข้าส่งออก เป็นต้น
 - 2.2 หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเข้าส่งออก ผู้ประกอบการโรงพักสินค้า ผู้รับจ้างขนส่ง ตัวแทนออกของ ประธานหอการค้าจังหวัด ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร บทความ งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องและข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Intermant) ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนในพื้นที่อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Interment) ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิของสวนราชการ ภาครัฐและเอกชนของไทยหน่วยงานละ 1 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การปกครองของอำเภอแม่สอด ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบด้านพิธีการศุลกากรของด่านศุลกากรแม่สอด ตรวจคนเข้าเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตนำเข้าส่งออก ประธานหอการค้า ประธานสภาอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการขนส่ง ผู้ประกอบการนำเข้าส่งออก ตัวแทนออกของ เป็นต้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษา สามารถสรุปปัญหาอุปสรรคโดยการใช้แนวคิดการบริหารปัจจัยการผลิต 4 M และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคโดยการใช้ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ (Diamond Model) และ มาตรฐานการบริหารจัดการชายแดนขององค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization : WCO) โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคได้ดังนี้

1.1 ด้านบุคลากร (Man) พบว่า จำนวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการ รวมถึงเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาท กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ขาดการต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน ส่งผลต่อความล่าช้าและความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

1.2 ด้านงบประมาณ (Money) ไม่ได้มีการกล่าวถึงในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากจังหวัดตากอยู่ในสถานะที่สามารถจัดทำค่าของงบประมาณเพื่อการดำเนินการในการเตรียมความพร้อมรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษได้ตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนด

1.3 ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ระเบียบกฎหมายต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน (Material) ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง พบว่า กฎหมายและระเบียบยังไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เนื่องจากกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องออกโดยหน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการค้าชายแดน รวมถึง มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเข้าส่งออกเกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ส่งผลให้แต่ละหน่วยงานมีการใช้ดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันไป ไม่เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สำหรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ถนนยังไม่เหมาะสมต่อการขนส่งด้วยระบบคอนเทนเนอร์ เนื่องจากมีสภาพคดเคี้ยว มีความโค้งชัน อาคารด่านศุลกากรพื้นที่ในการตรวจร่วมและเปลี่ยนถ่ายสินค้า มีสภาพคับแคบ สถานที่พักผ่อนสำหรับคนขับรถ พื้นที่จอดรถสาธารณะ และระบบสาธารณูปโภคยังไม่เพียงพอ

1.4 ด้านการบริหารจัดการชายแดน (Management) ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในและระหว่างหน่วยงานภายนอก โดยแต่ละหน่วยงานยังยึดภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหลัก โดยไม่ได้มุ่งเน้นการอำนวยความสะดวกทางการค้า

2. วิเคราะห์กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาค้าชายแดน โดยการใช้ Diamond Model และ มาตรฐานการบริหารจัดการชายแดนขององค์การศุลกากรโลก ได้ดังนี้

2.1 ด้านปัจจัยการผลิต (Factor conditions) ได้แก่

2.1.1 ปัญหาด้านบุคลากร

รัฐบาลควรจัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกให้เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นในอนาคต โดยจัดสรรตำแหน่งและฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการทำงาน เพื่อที่จะสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้มาขอรับบริการได้

2.2.2 ปัญหาด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

รัฐบาลควรที่จะมีการจัดประชุมร่วมระหว่างไทยและเมียนมา เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขข้อกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ที่ยังไม่เป็นสากลและยังไม่เอื้อประโยชน์ต่อกัน นอกจากนี้ จังหวัดตาก ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก ควรมีการจัดตั้งโครงการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินงานเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออกได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ประสานความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้การทำงานเป็นมาตรฐานเดียวกันลดความยุ่งยากซ้ำซ้อน

2.2.3 ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

รัฐบาลควรเร่งพัฒนาระบบสาธารณูปโภค รวมถึงสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติพิธีการเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออก รวมถึงเร่งรัดโครงการที่ก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามเป้าหมายให้เพียงพอต่อการให้บริการและสามารถรองรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น

2.2 ด้านปัจจัยความต้องการของผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการและภาคเอกชน (Demand Conditions) ได้แก่ ปัญหาด้านขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน ควรนำแนวคิดการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน (Coordinated Border Management : CBM) ตามหลักการขององค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization : WCO) มาใช้เป็นแนวทางการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานชายแดน เน้นการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จให้เพียงพอในการให้บริการโดย มุ่งเน้นให้การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน อันเป็นการลดการซ้ำซ้อนในการทำงานของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงาน

2.3 บทบาทของรัฐบาล (government) แนวทางเสนอการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการค้าชายแดนในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่ารัฐบาลควรเข้ามามีบทบาท ทั้งในบทบาทหน่วยงานและหน่วยสนับสนุน ในการแก้ไขปัญหา นอกจากบทบาทในการแก้ไขปัญหาปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) แล้ว อีกบทบาทหนึ่งที่รัฐบาลหรือจังหวัดต้องดำเนินการคือการเจรจาผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการค้าชายแดน การอำนวยความสะดวกทางการขนส่งข้ามแดน การเปิดเส้นทางการค้าเข้าสู่ตลาดใหม่ๆ โดยพิจารณาจากโอกาส (Chance) ของจังหวัด ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดตาก นอกจากนี้รัฐบาลหรือจังหวัดต้องดำเนินการ คือบทบาทการเจรจาทางการค้าชายแดน เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการ ผู้ผลิต นักลงทุน ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ให้มาใช้สินค้าหรือบริการของประเทศไทย สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้เป็นหน้าที่ของภาครัฐที่สำคัญ โดยการเจรจากับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้

เป็นการเจรจาการเปิดเส้นทางเพื่อสนับสนุนในการหาตลาดสินค้าไทยใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ เพื่อช่วยในการเพิ่มความต้องการของสินค้าไทยและเพิ่มกำลังการผลิตของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดตาก

ข้อเสนอแนะ

1.1 ภาครัฐนอกจากจะมีบทบาทในฐานะหน่วยนำและสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนา อีกอบทบาทที่ควรจะมีของรัฐบาลคือ การเจรจาผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีในการเป็นเวทีสำคัญในการร่วมกันแก้ไขปัญหากฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการค้าชายแดนระหว่างไทย-เมียนมา รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในประเทศไทย

รัฐบาลไทยควรสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะถนนเส้นทางคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ของประเทศเมียนมาและประเทศคู่ค้าอื่นๆ ในเส้นทางการค้าที่สำคัญของประเทศเมียนมา เช่น แม่สอด-ย่างกุ้ง เพื่อแลกกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการลดต้นทุนของผู้ประกอบการ ส่งผลต่อการกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจ การผลิตอุตสาหกรรมในประเทศไทยทำให้ได้รับประโยชน์ทั้งจากการขนส่งสินค้าและการท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อการเพิ่มความต้องการของประเทศเมียนมา และประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการกระตุ้นเพิ่มความต้องการของสินค้าจากประเทศไทย และเป็นการเพิ่มการผลิตของไทยโดยตรงอีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็นการสนับสนุนการแข่งขันในประเทศตามกรอบแนวคิดของ Diamond Model ของ Prof. Michael E. Porter ซึ่งบทบาทภาครัฐที่สำคัญในการเจรจาร่วมกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้านคู่ค้าสำหรับการค้าชายแดน จะเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งข้ามแดน เพิ่มกำลังการผลิตของอุตสาหกรรมในประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน

1.2 ภาครัฐควรพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลการค้าชายแดน รวมถึงข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นการกระบวนกรนำเข้าส่งออกในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยการพัฒนาโครงการ NSW หรือระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบดิจิทัลทั้งหมด

1.3 ภาครัฐควรมีการพัฒนาาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอน ความยุ่งยาก เพื่อเป็นการลดระยะเวลาเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว โดยการนำระบบ E-Government มาใช้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการอำนวยความสะดวก ยังสามารถเป็นกลไกแก้ไขปัญหาอุปสรรค รวมถึงการจัดสรรอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานให้มีความเพียงพอ รวมถึงการจัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่สำรองเพื่อรองรับการเติบโตของการค้าชายแดน

1.4 ภาครัฐควรมีการปฏิรูปกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนให้ทันสมัยมีความเป็นสากล และสอดคล้องกับบริบทของเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละพื้นที่

1.5 ภาครัฐควรเร่งพัฒนาระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา ผังเมือง ภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เพียงพอต่อการลงทุนในพื้นที่ และควรมีแผนงานที่จะเยียวยาประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ